

Make press, not war

En rammeanalyse av Morgenbladets dekning av Vietnamkrigen 1964-1968

Ida Helene Andersen

Masteroppgave ved Institutt for medier og kommunikasjon

UNIVERSITETET I OSLO

Desember 2018

Make press, not war

En rammeanalyse av Morgenbladets dekning av Vietnamkrigen 1964-1968

Ida Helene Andersen

Masteroppgave ved Institutt for medier og kommunikasjon

UNIVERSITETET I OSLO

Desember 2018

Copyright Ida Helene Andersen

2018

Make press, not war – en rammeanalyse av Morgenbladets dekning av Vietnamkrigen

Ida Helene Andersen

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne oppgaven har som formål å identifisere hvilke tolkningsrammer som dominerte i Morgenbladets dekning av Vietnamkrigen i perioden 1964-1968. Dette tidsrommet var preget av at USA ble en offisiell part i krigen og at det her til lands ble nyhetsstoff. Mot slutten av analyseperioden blir Vietnamkrigen et stadig mer politisk spørsmål, hvor politikere diskuterer hva det norske standpunktet til USAs rolle skal være. Splittelsen i «Vietnamspørsmålet» har røtter i to ulike fremstillinger, en som tar utgangspunkt i dominoteorien og en annen som tar utgangspunkt i pasifisme og humanisme. Førstnevnte fremstilling bygger på kald krig-paradigmet, hvor kommunismen anses som samtidens største trussel. Morgenbladet er i 1960-årene og partipressens tid posisjonert som en borgerlig, konservativ avis. Støtten til USAs rolle i krigen skal være urokkelig og rammene som identifiseres skal alle gagne USA på en eller annen måte. Dette peker tilbake på dominoteorien, kald krig-paradigmet og en lojalitet til USA som nær alliert og som en gjengjeldelsestjeneste for hjelpen fra andre verdenskrig.

Abstract

The purpose of this thesis is to identify which interpretative frameworks that were dominating in Morgenbladets coverage of the Vietnam war in the period of 1964-1968. This era was characterized by the fact that the United States became an official part of the war and that it became a news item in Norway. Towards the end of the analysis period, the Vietnam war is becoming an increasingly political issue, where politicians discuss what the Norwegian view of the United States role should be. The split in the "Vietnam question" has roots in two different representations, one based on the domino theory and another based on pacifism and humanism. The aforementioned production is based on the Cold War paradigm, where communism is considered the greatest threat to the world at that time. Morgenbladet was in the 1960s posed as a bourgeois conservative newspaper. The support for the United States' role in the war should be unwavering and the frameworks identified should all benefit the United States in one way or another. This points back to the domino theory, the cold war paradigm and a loyalty to the United States as close to allied and as a retribution service for World War II aid.

Forord

Arbeidet med denne oppgaven har vært krevende, men lærerikt. Det har vært spennende å få ta et dypdykk i (medie)historien og bli kjent med det som tidligere for meg har vært ukjent terreng.

Først og fremst vil jeg takke veilederen min, Maria Utheim. Tusen takk for gode faglige råd og ikke minst motivasjon og heiarop i innspurten. Det har vært helt uvurderlig!

Jeg vil også gi en stor takk til Morgenbladet for stipend til å skrive denne oppgaven. Spesielt vil jeg takke Erik Rudeng som har gitt meg verdifulle råd og veiledning i oppstarten av skriveprosessen. Sammen med Erik og Håkon Gundersen fikk jeg tatt noen helt nødvendige avgrensninger i oppgavens omfang. Uten dere, hadde denne oppgaven aldri eksistert. Tusen takk til dere begge!

Tusen takk til min gode kollega og «partner in crime» Isabell Vikan Pettersen som har lest korrektur. Og tusen takk til Marianne Prangerød som har hjulpet meg i arbeidet med å få refereringen til å bli helt korrekt.

Takk til alle kollegaene mine i seksjon for presse og samfunnskontakt på Stortinget for deres tålmodighet med meg i innspurtperioden. Takk for deres engasjement og omtanke for meg i denne intensive tiden.

Jeg vil også takke James Godbolt som har skrevet «Den norske Vietnambevegelsen» som har vært gull verdt for meg og for å utvide forståelsen min av Vietnamspørsmålet i Norge. Han tok seg også tid til å skrive fyldige eposter med svar på konkrete spørsmål jeg lurte på. Takk for inspirasjonen, James!

Elin Strand Larsen skal også ha en stor takk for å ha lest gjennom analysen min og gitt nyttige tilbakemeldinger.

Takk også til Martin som har kommet med motiverende ord og som har hatt middagen klar til meg etter lange dager på jobb og lesesal. Du er en hverdagshelt!

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Om Morgenbladet	2
1.2	Fra partipresse til objektivitetsideal	3
2	Vietnamkrigen som forskningsobjekt	6
2.1	Historisk bakteppe.....	6
2.2	Dekning av krig.....	8
2.3	Negativ pressedekning førte til negativ opinion?.....	11
2.4	Den norske Vietnambevegelsen.....	13
3	Teoretisk rammeverk	17
3.1	Dagsordenfunksjonen.....	17
3.2	Nyhetsverdier og nyhetskriterier	19
3.3	Tolkningsrammer	22
	Framing – en forlengelse av dagsordenteorien?.....	23
	Robert Entmans perspektiver	24
	Nyhetsrammer	26
4	Metodisk tilnærming	29
4.1	Rammeanalyse	29
4.2	Fremgangsmåte.....	31
	Utvalg	32
	Identifisering av nyhetsrammer.....	33
	Åpen koding	35
	Reliabilitet og validitet	37
4.3	Metodiske utfordringer	38
5	Kvalitativ rammeanalyse: Fem tolkningsrammer	41
5.1	Innledning:	41
5.2	Overordnet ramme: Kald krig-rammen	42
5.3	Handlekraftige USA	44
5.4	Opprørsrammen	54
5.5	Anti-amerikansk-rammen	66
5.6	Humanitært aspekt-rammen.....	79
6	Oppsummering og diskusjon	85
	Litteraturliste	89
	Vedlegg / Appendiks	96

1 Innledning

Den 18. juni 1965 blir en ung soldat med et kryptisk smil, intense øyne og en slagsmarkshjelm med ordene «*War is hell*» avbildet. Den unge mannen på bildet er Larry Wayne Chaffin (Rare historical photos, 2018), en amerikansk soldat som befant seg midt i sitt personlige helvete – Vietnamkrigen.

Bare et knapt tiår før Vietnamkrigen brøt ut, vendte millioner av amerikanske soldater hjem fra Stillehavet og Europa, etter å ha kjempet mot henholdsvis Japan og Nazi-Tyskland. Hjemkomsten møtte til enorm entusiasme i det amerikanske folk. Krigen dyrket patriotisme og nasjonalidentitet og virket samlende på nasjonen som hadde vært i en eller annen form for konflikt mesteparten av tiden etter Grunnloven ble til. Det var ingen parader eller flagg som veivet i vinden da den unge soldaten med ”War is hell”-hjelmen og resten av guttene vendte hjem fra Sørøst-Asia.

Einar Gerhardsen, som var statsminister i Norge under deler av Vietnamkrigen, uttalte at ”Opinionens holdning til Vietnam er ganske interessant. Pressen og opinionen i videste forstand har etter hvert snudd helt om” (Dagbladet, 1972).

I denne oppgaven vil jeg ta et dybdykk i en av avisene som hyppig dekket Vietnamkrigen, nemlig Morgenbladet. Denne oppgaven vil vise at Gerhardsens uttalelse ikke nødvendigvis gjaldt Morgenbladet. Gjennom å analysere et utvalg av deres artikler i tidsrommet 1964-1968, vil jeg avdekke hvilke tolkningsrammer som dominerte Morgenbladets dekning av krigen. Dette vil gi et bilde av hvilke aspekter som ble fremhevet, og ikke minst, hvilke aspekter som ikke fikk spalteplass. På bakgrunn av dette har jeg formulert følgende problemstilling:

Hvilke tolkningsrammer dominerte Morgenbladets dekning av Vietnamkrigen fra 1964-1968?

Problemstillingen er grunnlag for innsamling av teoretiske perspektiver, metodisk tilnærming og analyse. På bakgrunn av dette vil jeg presentere teorier som jeg mener vil kontekstualisere analysen og metodisk design vil velges ut på bakgrunn av problemstillingen. I dette introduksjonskapittelet vil jeg legge frem bakgrunnsinformasjon om studiens analyseenhet: Morgenbladet. Jeg vil også kort redegjøre for mediehistorie og partipressen for å plassere Morgenbladet i en historisk kontekst.

1.1 Om Morgenbladet

Morgenbladet ble grunnlagt i 1819 av Niels Wulfsberg som Norges første dagsavis, men ble overtatt av Rasmus Hviid etter kun to år. I avisens tidligere dager var den blottet for meninger, det var først i 1831, da Adolf Bredo Stabell tok over redaktørstolen, at Morgenbladet ble en fullkommen avis. I 1848 ble avisen uavhengig konservativ, etter å ha vært et liberalt opposisjonsorgan. Da Christian G. Friele tok over i 1857, sto Morgenbladet som landets ledende avis. Den ble ansett som regjeringens, embedsmennenes, prestenes og de finere grosserernes hovedorgan (Dahl & Flo, 2010). Under andre verdenskrig ble produksjonen stanset og redaktørene arrestert, etter å ha provosert okkupasjonsmaktene. Utgivelsene startet igjen etter krigens slutt i 1945, men avisen slet med økonomiske problemer etter flere års inntektstørke. Løsningen ble å holde liv i avisen med redningsaksjoner. Da Oslo Høyre for siste gang bidro i 1975, samme år som Vær Varsomplakaten fikk sin andre revisjon, forlot Morgenbladet sine siste prinsipper og søkte – og fikk – statsstøtte. (Dahl & Flo, 2010).

Etter Arbeiderpartiets valgseier i 1945, oppsto en hemmelig organisasjon som skulle gå i front for mer liberale vilkår for næringslivet. Initiativtagerne var aktører innen rederi- og industrivirksomhet, og organisasjonen ble passende nok døpt Libertas. Libertas samlet inn penger fra næringslivet for å bekjempe Arbeiderpartiets politikk innen industri, handel og skipsfart. Dette gagnet også deler av norsk presse. Et av tiltakene Libertas iverksatte, var støtte til det de anså som «næringslivsvennlig presse». Omtrent en tredjedel av høyreavisene fikk støtte til å gjenoppbygge driften etter krigen, først og fremst til innkjøp av teknisk utstyr. I løpet av de fire første årene av organisasjonens drift, var nesten 1,4 millioner kroner delt ut til ulike aviser. Høyreavisene sto for 85 % av støttesummen, venstreavisene sto for 14 % og bondepartiavisene fikk ca. 1 %. I og med at organisasjonen skulle være hemmelig, var det også et poeng at det skulle være skjult hvem som bevilget disse midlene til avisene. Dermed ble bevilgningene formidlet via «et anonymt interessentselskap ved Høyres sentralstyre. Men innvilgelsen av søknader og avgjørelser om hvor pengene skulle gå, ble i realiteten tatt av Libertas» (Sejersted, 1984, s. 54). «I referatene fra Sentralstyret ble Libertas omtalt som X, men høsten 1948 hadde Arbeiderbladet store oppslag der de avslørte virksomheten. Avsløringene ble pinlige for de borgerlige partiene, særlig Høyre, som ønsket å bli oppfattet som et folkeparti, og ikke som et interesseparti for skipsredere og industriledere. Innad i partiet var forholdet til Libertas et stridsspørsmål til langt inn i 1960-tallet.» (Ottosen, Røssland, & Østebye, Norsk presses historie, 2012, s. 133).

Fra 1964, i Vietnamkrigens tid, og frem til 1982, var den tidligere organisasjonssekretæren i Libertas, Christian Christensen sjefredaktør i Morgenbladet. Hans næringspolitiske syn sto i skarp motsetning til kulturredaktøren Erik Egeland og hans økofilosofiske sympatier (van der Hagen, 2011). Trygve de Lange, som var kjent som generalsekretær i Libertas, satt også i Morgenbladets styre. Etter en dårlig opplagsutvikling kom Morgenbladet i 1980-årene i store økonomiske vanskeligheter. Redningen ble at Libertas kjøpte opp og eide avisen i perioden 1983-1987.

1.2 Fra partipresse til objektivitetsideal

Samtidig som Vietnamkrigen pågikk, var norsk medielandskap i endring. Den etablerte partipresstradisjonen som representerte norsk journalistikk barndom fra midten av 1800-tallet, ble utfordret. I USA var det *objektivitetsidealet* som rådet journalistikken og på 1960-tallet var det ikke bare nyhetsbildet i USA som skulle inspirere norske mediehus, men også selve nyhetstradisjonen.

Da den norske journalistikken var i en overgangsfase, må vi i analysen ta hensyn til både partipressen og den økende tendensen til objektivitetsidealet mot slutten av krigens gang.

Det var på 1960-tallet at profesjonaliseringen av journalistikken for alvor ble iverksatt. «Partipressens yngre garde av journalister begynte å oppfatte seg først og fremst som det – journalister: 'Den nye etterkrigsgenerasjonen av journalister var først pressefolk og deretter politikere'», skriver Arbeiderbladets historiker Bjørn Bjørnsen (Dahl & Hjeltnes, 2010, s. 249). Det har imidlertid også forekommet sjangerblanding i norsk presse. Dette kan kanskje forstås som et symptom på journalistikken i forandring, «der fortidens og fremtidens sjangere brytes og til dels smelter sammen i en overgangsfase mellom gammel og ny journalistikk.» (Dahl & Hjeltnes, 2010, s. 251). For å forstå utviklingen i den norske pressehistorien, er det nyttig å presenteres bakgrunnskunnskap om presseetikk. Begrepet *presseetikk* forstås i dag som et sett av praktiske handlingsregler for journalister, etablert dels for å unngå at journalistikken skal skade andre for mye og dels for å heve journalistikkens troverdighet og status (Allern & Roppen, Journalistikkens samfunnsoppdrag, 2010, s. 92).

For å håndheve disse handlingsreglene, er det etablert noen normative prinsipper.

Redaktørplakaten ble vedtatt i 1953. Den ble omtalt som et pressens frihetsbrev, et «Magna Carta» som trakk opp grensen mellom eier og redaktør i avisene. Den ble snart et av de sentrale aktstykker for en pressens samfunnskontrakt, og et dokument til å gå i striden med for pressens redaktører. Fra og med 1. januar 2009 var prinsippene i plakaten lovfestet, med

referanse til den nye ytringsfrihetsparagrafen i Grunnloven. Her ble det proklamert som et offentlig ansvar å legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale. Lovfestingen manifesterer et fullt offentlig gjennombrudd for journalistikkens profesjonalisering (Dahl & Hjeltnes, 2010, s. 151).

I 1936 ble det lansert et oppslagsverk for pressens etiske normer, som hver individuelle redaktør og journalist skulle ha ansvar for å kjenne til og legge til grunn for sin journalistiske virksomhet. Presseetikken er gjeldende gjennom hele den journalistiske prosessen, fra research-fase til ferdig produkt. For å overvåke og fremme den faglige og etiske standarden i norsk presse, ble Pressens Faglige Utvalg opprettet samme år.

Presseetikken er viktig å ha i bakhodet når man skal bedømme journalistikkens funksjon på 1960- og 1970-tallet, i Vietnamkrigens tid. Den sier noe om hvilken retning historiefortellingen tar, hvor langt profesjonaliseringen har kommet og om vi forholder oss til et objektivitetsideal eller lojal partipresse. Denne utviklingen kan vi få et innblikk i ved å se på revisjonene av Vær Varsom-plakaten.

Revisjonen fra 1956, som også var den første revisjonen, skulle gjenreise pressens tillit etter en verdenskrig preget av sensur og nazipropaganda (Pöttsch, 2011). Prosessen med å profesjonisere pressen var i gang, og to presseorganisasjoner så dagens lys i løpet av de nærmeste årene: Norsk Journalistlag (NJ) i 1946 og Norsk Redaktørforening (NR) i 1950. Det ble viktig å minne om pressens oppgave i et demokratisk samfunn. Det faglige utvalg uttalte at pressen skal orientere leserne om samfunnets skyggesider for ikke å gi et skjevt bilde av samfunnet. Plakaten ble utvidet fra tolv til 21 avsnitt.

Kravet om objektivitet, slik det kommer til uttrykk i Vær Varsom-plakaten 1956, viser til en forståelse av at en fremstilling ikke skal være farget av journalistens egen subjektive oppfatning: «Referater av partsinnlegg, vitneprov m.v. i en rettssak skal være objektive, og ingen av partene må favoriseres ved å gi uforholdsmessig spalteplass, oppslag e.l.» (Sørum, Rasmussen, Amarlou, & Alnæs, 2012).

I revisjonen fra 1975 skal samfunnsrollen og uavhengighet vise seg å være nøkkelord. Den skulle bidra til en mer partiuavhengig journalistikk og styrking av den faglige identiteten. Opinionen ble viktigere, og mer innsyn og åpenhet ble forankret i at partienes landsmøter ble åpne for pressen og Norsk Gallups politiske meningsmålinger ble offentliggjort (Sørum, Rasmussen, Amarlou, & Alnæs, 2012).

Vektleggingen av innsyn, uavhengighet og integritet må også ses i sammenheng med avpartifisering og en styrket erkjennelse om pressen som en fjerde statsmakt. Det er en overleksikalisering i forbindelse med frihet/uavhengighet; fri, fritt, åpen, uavhengig, trykkefriheten og ytringsfriheten. Ifølge Raaum (Raaum, 1999, s. 162) er kravet om ytringsfrihet et bærende element i frigjøringsstanken, som igjen er en del av profesjonaliseringsprosessen. At dette nå entrer plakaten, er et uttrykk for at pressen har kommet lengre i denne prosessen (Sørum, Rasmussen, Amarloui, & Alnæs, 2012).

Revisjonen i 1975 uttrykker en tydeligere grensemarkering mot myndighetene gjennom erklæringer om pressens posisjon i samfunnet. Fristillingen fra partiene og sterkere debatt rundt ytringsfrihet og pressepolitikk innebærer at pressen må legitimere sin eksistens på en annen måte enn via de politiske partiene (Sørum, Rasmussen, Amarloui, & Alnæs, 2012).

Med voksende institusjonalisering av utdanningen og flere formelle organer var selvbevisstheten økende blant journalister og redaktører. Revideringen av plakaten må ses på bakgrunn av et voksende krav om uavhengighet og legitimitet som samfunnsinstitusjon. Pressen ønsket å markere grenser mot rettsmyndigheter og partier. Revideringen av 1975 la an til en mer utadrettet tone med større vekt på pressens rettigheter. Samfunnskritikken ble dominerende. Nå handlet det ikke bare om pressen, men om den *frie* presse. Friheten henspilte på en institusjon som ivaretar noen vitale demokratiske oppgaver (Sørum, Rasmussen, Amarloui, & Alnæs, 2012).

2 Vietnamkrigen som forskningsobjekt

Denne oppgaven er tverrfaglig, og inneholder elementer fra krigshistorie, mediehistorie og statsvitenskap. Det har vært en hårfin balanse å sørge for at oppgaven ikke tar for mye eierskap til et annet fagfelt, men derimot holder seg til å låne enkelte aspekter. Jeg mener tverrfagligheten beriker oppgaven og gir den nødvendig kontekst. I denne delen vil jeg presentere et historisk bakteppe om selve krigen, samt en kortfattet oppsummering av den norske debatten rundt Vietnamspørsmålet. I et mediefaglig perspektiv er Vietnamkrigen et fascinerende emne å forske på. Det var den første krigen som ble kringkastet på fjernsyn, fotografiet var i tillegg av bedre kvalitet og ble distribuert raskere. Krigens råskap ble plutselig tilgjengelig i den gjengse amerikaners egen stue. På denne måten fikk folket muligheten til å gjøre opp sin egen mening basert på bildene de så med egne øyne. Det er forsket mye på hvordan det som i ettertid anses som en svært upopulær krig ble formidlet av pressen. I denne oppgaven ønsker jeg å få frem en ny bit av puslespillet ved å se på et norsk aspekt av mediedekningen, ved å analysere tolkningsrammer i Morgenbladets dekning av krigen.

2.1 Historisk bakteppe

Kjært barn har mange navn. Amerikanere og vestlige land kaller krigen «Vietnamkrigen». I Vietnam omtales den som «USA-krigen», for å skille denne krigen fra andre konfrontasjoner med andre utenlandske fiendskap. Flere akademikere anvender «Den andre Indokina-krigen» for også å inkludere Kambodsja og Laos. Vietnamesiske kommunister titulerte krigen grandiozt som «Frigjøringskrigen» eller «Den anti-amerikanske krigen av nasjonal frelse». Mange amerikanske ledere benytter seg av et retorisk grep ved å snakke ned betydningen og omfanget av krigen ved å omtale det som *Vietnamkonflikten* (Lawrence, 2010, s. 1). I denne delen av oppgaven, vil begrepet «krigen» konsekvent bli anvendt av hensyn til definisjonen av krig: *organisert bruk av våpenmakt mellom grupper av mennesker i den hensikt å tilintetgjøre motparten eller påtvinge ham den annen parts vilje* (Rein, 2018), hvilket dette tilfellet faller under.

Uavhengig av hva den kalles: Vietnamkrigen står i historiebøkene som den første krigen USA tapte. I etterkant av krigen, var nasjonen opptatt av å få klarhet i hva som bestemte utfallet. Mange pekte på mediene og deres negative dekning som syndebukken. President Ronald Reagan (1981-1989) uttalte at «Vietnam[krigen] var en krig der amerikanske soldater

kom hjem uten seier, ikke fordi de hadde blitt overvunnet, men fordi de ikke hadde tillatelse til å vinne» (Carruthers, 2009, s. 99). Krigen ble også subjekt for diskusjon rundt hvorvidt det var umoralsk av USA å intervenere (Filseth, Vietnamkrigen: Webområde for Store norske leksikon, 2016).

Krigen brøt ut i 1957, under den kalde krigen, med det som i starten var et opprør mot Diem i Sør-Vietnam. Dette utviklet seg raskt til å bli en borgerkrig mellom nord og sør. Fra 1965 var også USA en part i krigen, på Sør-vietnamesisk side. Mellom to og tre millioner vietnamesere og 59 000 amerikanere omkom (Filseth, 2018). For Vietnam utgjør sivile omtrent halvparten av de døde. Krigføringen var lang og kostbar og splittet det kommunistiske regimet i Nord-Vietnam, som fikk støtte fra Sovjetunionen, Kina og Nord-Korea, fra Sør-Vietnam og dets viktigste allierte USA. I tillegg til USA, fikk de støtte fra Thailand, Australia, New Zealand og Filippinene. Krigen ble intensivert av den pågående kalde krigen mellom USA og Sovjetunionen. USAs deltakelse kan begrunnes av en politisk idé om en *dominoeffekt*, der de fryktet at kommunismen kunne bre seg fra land til land i resten av verden slik den først hadde gjort i Øst-Europa. Begrepet ble lansert av president Dwight Eisenhower og spredte seg under den kalde krigen (Gundersen, 2017).

Det var president Lyndon B. Johnson som tok avgjørelsen om å sende amerikanske soldater til slagmarken i Vietnam. Avgjørelsen var mindre populær blant amerikanere sammenlignet med både tidligere og senere kriger allerede fra starten. Omtrent 60 % mente at den militære innblanding var riktig avgjørelse, mens en fjerdedel anså det som et rent feilgrep (Hess, 2009, s. 1). Til sammenligning hadde Koreakrigen, Gulfkrigen og innblanding i Irak støtte fra mer enn 75 % av den amerikanske befolkningen (Hess, 2009, s. 2). USA hadde imidlertid vært delaktig i krigen allerede under Kennedy-administrasjonen, men det var et antatt angrep på et amerikansk skip fra nord-Vietnams side ved Tonkin-bukta i 1964 som for alvor dro USA inn i krigen. Kongressen vedtok Tonkingulf-resolusjonen, noe som ga president Johnson militær fullmakt. Fra USAs side fulgte det et bombeangrep tilbake på Nord-Vietnam og utsending av 200 000 slagmarkssoldater i februar 1965. På dette tidspunktet var skandinaviske medier avhengig av amerikanske kilder for å produsere nyheter om saken (Eide, 2001). Martin Eide (2001) skriver at det gjennom lekkede hemmelighetsstemplede dokumenter ble avdekket at hendelsen som ble fremstilt som et uprovosert angrep, faktisk var en del av amerikansk militær opptrapping som startet allerede i februar samme år med hemmelig bombing (Sheehan, 1971, ss. 234-235). I 1967 toppet antallet amerikanske soldater

seg, med et tall på rundt en halv million – mer enn det dobbelte av hva Johnson sendte ut to år tidligere. Støtten til krigen skal imidlertid vise seg å minke, innenriks så vel som utenriks.

2.2 Dekning av krig

«Sensasjonell og ubalansert krigsdekning undergravde den sivile viljen til å ruste opp demokratiske Sør-Vietnam mot kommunisme, hvilket ledet opp til en høyrøstet fredsbevegelse», skriver Carruthers (2009, s. 99). Den gjennomgående amerikanske holdningen om at mediene var grunnen til at USA tapte krigen har flere aspekter. På den ene siden kritiserte mange journalistene for å ha en antikrigsagenda. Skribent James Restons observasjon var at «journalister og kameraene var avgjørende mot slutten». Det er imidlertid liten enighet om at journalistene gikk inn for å undergrave krigsinnsatsen med vilje (Carruthers, 2009). Et annet perspektiv er at krigsdekningen helt enkelt var en speiling av virkeligheten, og at journalister dermed formidlet en ubehagelig sannhet. Dersom journalister avdekket eskaleringen til USAs krigsinnsats som stadig fikk en mer inhuman karakter, ligger ikke ansvaret for tapet hos pressen, men hos de som har styre- og påtalemakt for krigføringen (Carruthers, 2009). Den amerikanske journalisten Andrew Pearson skrev i 2018 en artikkel i The New York Times hvor han reflekterte rundt egen objektivitet som reporter i Vietnam:

When I first got to Saigon as a journalist, in 1963, I took it for granted that American policy to counter Communist expansion into the southern part of Vietnam was the right thing to do. That was the conventional wisdom from experience in Europe, where the Soviet Union had established satellite countries on its border. My journalistic perspective in the beginning was “normal.” A good American point of view.

As I learned more about the complexities of the war, my journalism became more accurate. The war’s defenders might have said I was becoming more critical, even biased. But in fact I was becoming more objective — I set aside the pro-American, anti-Communist filter I brought with me to Vietnam and reported what I saw. In the

news and documentary reports I did, I showed that despite all the destruction, suffering and cost, the war was being lost (Pearson, 2018).

Pearson forteller her om en tilværelse som ung journalist hvor han ved ankomst i Vietnam tok det som en etablert sannhet at det amerikanske standpunktet om at å bekjempe kommunisme i sør-Vietnam var det rette å gjøre. Etterhvert som han bevitner hendelsene på slagmarken, forsvant det «pro-amerikanske, anti-kommunistiske filteret», ifølge ham selv. Han argumenterer for at dette gjorde ham mer objektiv i form av at han rapporterte hjem det han så, heller enn å rapportere ut i fra en bestemt ideologi.

Et tredje syn er at pressen hadde en aktiv vaktbikkjerolle. David Halberstam, en ung New York Times-journalist som selv dekket krigen fra Vietnam, sa at i sin vaktbikkjerolle var journalister pliktig til å trekke frem ting som det offentlige USA forsøkte å skjule. I kritikernes øyne drev journalistene med misvisende rapportering. General William C. Westmoreland poengterte at 51 % av amerikanske journalister i Vietnam var i tjuårene. Mangel på erfaring, uvitenhet og et ønske om å legge et godt grunnlag for videre karriere drev de unge journalistene til å dele et forvrengt bilde av krigføringen, ble det hevdet. Westmoreland og likesinnede kritikere mente videre at det da ble en enkel løsning for disse journalistene å kritisere myndighetene (Carruthers, 2009).

«Krig er forvirrende for journalistens rolle», uttalte BBC-journalist Katie Adie (1998). «Når en journalist blir konfrontert med grusomme realiteter ved en konflikt, forsvinner evnen til å opptre distansert og upåvirket. Krigsdekning konstituerer en lakmustest for journalistikken og utfordringer knyttet til troskap, ansvar, sannhet og balanse». Allen og Zelizer (2004) mener at dekning av krig må stå til andre kriterier for hva som er god presseskikk. Det er forventet at journalister opptrer i en kompleks rolle som krigskorrespondent. Man skal være tilstrekkelig tilstede til å kunne respondere til det som skjer, men samtidig holde en viss avstand av hensyn til sikkerhet. Samtidig skal man være autoritær nok til å innhente pålitelig informasjon, men likevel åpen for sprekker i de kompliserte sannhetspåstander som utfolder seg. Man skal også forbli lidenskapelig opptatt av den undergraving av menneskelig verdighet som følger med krigsvirkeligheten, men holde ved en upartisk og distansert væremåte for å se flere sider av en sak (Allan & Zelizer, 2004, ss. 3-4). På tvers av landegrenser og kulturer er utøvelsen av fri og sann journalistikk idealet. Å kunne korrekt speile verden med nøytrale briller på begrenset spalteplass er derimot nærmest umulig å levere. En av NRKs mangeårige utenriksreportere, Sigrun Slaggard, skriver i sin artikkel *Når*

ord blir våpen at journalister som viderefremidler utenrikshistoriene blir utsatt for et krysspress, der «storpolitikken er full av agendaer, og mektige krefter forkler hendinger i en viss språkdrakt for å påvirke». Slapgard skriver: «Vi journalistar gjentek kanskje desse politiserte orda i våre eigne spørsmål og kommentarar, mens vi strevar med å halde oss til objektive fakta i rapporteringa. Men fakta kan også vise seg å vere forvirrande, særleg når dei blir presenterte av menneske med ein politisk agenda. Kan til dømes bombing vere humanitær? Og kan ein massakre vere noko anna enn massakre?» (Slapgard, 2016).

Dekning av Vietnamkrigen

I 1968, ved krigens mest intensive fase, var det omlag 600 akkrediterte journalister av ulike nasjonaliteter i Vietnam som dekket krigen for amerikanske nyhetsbyråer, radio og TV-kanaler. Det amerikanske forsvaret gjorde militærtransport tilgjengelig for reportere, hvilket flere hyppig benyttet seg av, for å komme tett inn på felten og få sensasjonelle nyhetssaker på egenhånd. Det å bevege seg inn på et krigsterritorium innebærer åpenbare livstruende farer, noe som førte til at mer enn 60 journalister måtte bøte med livet under krigen. Majoriteten av journalistene tilbragte imidlertid mesteparten av tiden i Saigon, og plukket der opp saker fra amerikanske myndigheters fellesbriefinger (Spector, 2016).

Filmsnutter fra Vietnam ble fløyet over til Tokyo for rask fremkalling og redigering, før det ble fløyet over til USA. Særdeles viktige saker kunne bli overført direkte via satellitt fra Tokyo. Dekningen av Vietnamkrigen har i historien ofte blitt kreditert for å ha bragt krigføringen inn i folkets stuer gjennom TV-skjermen. Dette er en moderert sannhet, da de fleste nyhetssakene fra Vietnam som ble sendt på TV ble filmet i etterkant av en kamp, ikke underveis. De fleste nyhetssaker om krigen var heller ikke ferske filmklipp, men korte rapporter lest opp av nyhetsankere.

Flere eksperter som har studert mediernes rolle har konkludert med at de fleste journalistiske sakene var støttende til USAs krigsinnsats i Vietnam frem til 1968 (ordet *innsats* ble også hyppig anvendt, en diskurs som tegner et bilde av USA som en konstruktiv og kanskje også nødvendig aktør).

Den stadig mer skeptiske og pessimistiske tonen i rapporteringen kan ha reflektert, heller enn skapt, lignende følelser blant den amerikanske offentligheten. Rapportering fra Vietnam var usensurert, men i hele krigstiden var det kun i en håndfull tilfeller det ble funnet journalister som var skyldig i å bryte militær sikkerhet. I alle fall var en amerikansk desillusjon med

krigen et produkt av mange årsaker, hvorav media kun var én. Den mest underminerte støtten til krigen var bare nivået av amerikanske dødsfall: Desto større økning i dødsfall, desto lavere nivå av offentlig støtte til krigen.

2.3 Negativ pressedekning førte til negativ opinion?

Den amerikanske professoren i politisk kommunikasjon Daniel C. Hallin publiserte i 1984 artikkelen «The Media, the War in Vietnam, and Political Support: A Critique of the Thesis of an Oppositional Media» hvor han kritiserte den gjengse oppfatningen om at den offentlige opinionen var påvirket av negativ pressedekning. Problemstillingen blir et «høna og egget»-spørsmål. Var det opinionen som endret seg på grunn av negativ presse, eller tok pressen et skifte i diskursen grunnet opinionsskiftet? Hallin argumenterer for at det mot slutten av krigen var en betydelig økning av kritisk dekning i amerikansk presse, men at endringer i presseetikk, objektivitetsidealet og journalistens relasjon til offisielle kilder mer eller mindre besto som før.

Hallin viser til forskning gjort av Michael Robinson som viser at andelen av befolkningen som konsumerte nyheter gjennom TV-sendinger fremfor aviser for informasjon om offentlige anliggender, hadde en tendens til å ha en mer kynisk holdning overfor politiske institusjoner og mer tvilende posisjon rundt egen politisk kapasitet enn de som brukte andre medier for samme type informasjon. Dette handlet ikke om utdanningsnivå, mente Robinson, men heller innholdet i TV-nyheter. Robinson konkluderer: «Begivenheter blir ofte formidlet av tv-nyheter gjennom en struktur som ofte injiserer en negativistisk, tvilsom eller anti-institusjonell bias. Disse forstyrrelser (...) fremkaller bilder av amerikansk politikk og samfunnsliv som er svært ondskapsfull og fortvilet». En slik holdning til amerikansk dekning trekker paralleller til general Westmorelands kritikk av mediedekningen som en svartmalende aktør mot amerikansk utenrikspolitikk. Denne studien er riktignok basert på TV-nyheter. Vietnamkrigen karakteriseres i et medieperspektiv som den første krigen som kringkastes på TV. «Blod ser svært rødt ut på en TV-skjerm», sa Robin Day, en britisk journalist som viste til den første TV-krigen som viste krigens råskap i stuene til det amerikanske folk, usensurert og for første gang (Carruthers, 2009, s. 97). Også tradisjonell presse opplevde en revolusjon når det gjaldt krigsdekning ved at pressefotoet ble mer velutviklet, mer visuelt utfordrende og grafisk enn noen gang. Blod ser også svært rødt ut i et bildefotografi.

En annen studie Hallin viser til, er Miller, Erbring og Goldenbergs «Type-set for Politics: Impact of Newspapers on Public Confidence» fra 1979. Også denne studien tester korrelasjonen mellom kritisk nyhetsdekning og minkende støtte til politiske autoriteter. Et av funnene i studien var at nyhetsinnhold varierte stort fra avis til avis. Avisene som trykket mer kritikk av politiske autoriteter og institusjoner tenderte å skåre lavere i indekser som målte tillit til myndighetene og, i mindre grad, politisk effektivitet. Forskerne konkluderte med at det var en signifikant kobling mellom negativ, kritisk pressedekning og evalueringer av myndighetene. Dette indikerer altså et perspektiv som legger kritisk dekning på nyhetsmediet i seg selv og sitt ideologiske standpunkt. Her til lands tok historikeren Oddbjørn Melle til orde for at det i Norge skjedde et opinionsskifte i 1967. Han attribuerer imidlertid dette til politiske prosesser, og ikke til kritisk pressedekning (Melle, 1973).

På 1960-tallet var Norge en del av det internasjonale storsamfunnet som medlem av NATO og FN. Godbolt, Larsen og Rasmussen (2008) skriver at det hersker liten tvil om at NATO-alliansen la restriksjoner på norske myndigheters mulighet til å kritisere USAs Vietnampolitikk. USA drev aktiv lobbyisme for å få NATO-allierte til å støtte USAs rolle i Vietnamkrigen. I praktisk forstand var disse forsøkene forgjeves, men fra et diplomatisk ståsted, var det nødvendig for Norge som NATO-medlem å balansere to motstridende nasjonale interesser; sikkerhetspolitikk bygget på en pro-amerikansk relasjon og en utenrikspolitikk som hindret Norge i å bli direkte involvert i konflikten (Godbolt, Larsen, & Rasmussen, 2008).

2.4 Den norske Vietnambevegelsen

Ifølge historiker James Godbolt fant den norske Vietnambevegelsen, med hovedtyngde på opposisjonsføring, sted fra 1967-1973 (Melle, Vietnam-debatten - presisering, proporsjonar, perspektiv, 2007, s. 1). I Oddbjørn Melles studie av lederartiklene i Arbeiderbladet under Vietnamkrigen, skjematiserer han tidsrommet i tre faser: «Støttefasen (til USA) går frem til våren 1965, så kommer posisjonsendringen fra kommunistisk aggresjon til nøytralisme frem til våren 1966, for å så ende i solidaritet med en nasjonal frigjøringskamp og avstandstaking fra USAs politikk i mai 1967, et ekko av landsmøtevedtaket [i Arbeiderpartiet]» skriver han. Videre peker han på at det var to paradigmer som dominerte den norske debatten: kald krig-paradigmet av 1964, en øst-vest konflikt utløst av kommunistisk aggresjon, og et nord-sør-paradigme med merkelappen *nasjonal frigjøringskrig*. Det alternative paradigmet var en pasifistisk-humanistisk fremstilling. De borgerlige partiene med unntak av to-tre stortingsrepresentanter fra Venstre ble ifølge Melle stående fast ved kald krig-paradigmet, der Arbeiderpartiet snudde i 1967.

Før USA trappet opp krigen ble Norge, som et medlemsland i NATO, eksponert for press fra amerikansk hold for å støtte opp om amerikanernes økende deltakelse i krigen. I 1964 dro den amerikanske utenriksministeren Richard Rusk på en rundreise i Europa for å sanke støtte fra NATO-allierte til regjeringen i Sør-Vietnam, en kampanje som ble kjent som *More Flags-kampanjen* (Godbolt, Den norske vietnambevegelsen, 2010, s. 13). Militært bidrag fra Norge uteble, og Vietnamkrigen var ikke nevneverdig dominerende i nyhetsbildet før juli 1965 og det amerikanske på Nord-Vietnam, hvilket Johnson refererte til som «gjengjeldelsesaksjonen», i følge Godbolt. Det amerikanske angrepet var en reaksjon på det som ifølge Johnson var «et amerikansk jagerskip i nøytralt farvann utenfor kysten av Nord-Vietnam [som ble] utsatt for et uprovosert nordvietnamesisk torpedoangrep» (Godbolt, Den norske vietnambevegelsen, 2010, s. 13). Historiker Oddbjørn Melle har i en studie analysert vietnamopinionen hos nordmenn:

Alle de tre avisene [i undersøkelsen], Dagbladet, Aftenposten og Arbeiderbladet, tok den amerikanske framstillingen av episoden for god fisk og forstod at USA reagerte på angrepet. Men der sluttet enigheten. Redaksjonene i Aftenposten og Arbeiderbladet så på konflikten i Vietnam først og fremst so met resultat av kommunistisk aggresjon med Folkerepublikken Kina som provokatør, og mente at den amerikanske

presidenten derfor hadde rett til å bombe Nord-Vietnam. Dagbladet var derimot kritisk til aksjonen. Amerikanernes respons på angrepet var riktignok forståelig, men også farlig. Dagbladet mente at Johnson hadde overreagert og aksjonen stridde mot FNs prinsipp mot framferd i mellomstatlige konflikter. Dagbladet framhevet ellers de indre politiske forholdene i Sør-Vietnam og nevnte korrupsjon og undertrykking under regimet i Saigon som en medvirkende faktor til den politiske uroen i landet” (Godbolt, Den norske vietnambevegelsen, 2010, s. 13).

Melle viser her til analyseresultater som plasserer konservative Aftenposten i støtteposisjon til USA. Morgenbladet var ikke med i studien, men basert på Aftenpostens standpunkt, er det rimelig å anta at Morgenbladet ikke kommer til å være mindre støttende.

I utformingen av en norsk Vietnamdiskurs, var det særlig tre konkurrerende fortolkninger som sprang ut av to konkurrerende grunnsyn. Den ene fortolkningen tok utgangspunkt i dominoteorien, som tidligere omtalt i denne oppgaven. Godbolt skriver:

I denne tolkningen av krigen spilte amerikanerne den diametralt motsatte rollen av nordvietnamesere og kinesere. Amerikanerne hadde rett til å være til stede i Sørøst-Asia fordi de var der for å stanse kommunismens frammarsj og utføre sine allianseplikter overfor Saigon-regjeringa. USA utførte et fredsbevarende oppdrag fordi de straffet Nord-Vietnam for brudd på Genève-avtalen som hadde skapt fred i Vietnam (Godbolt, Den norske vietnambevegelsen, 2010, s. 13).

Ut i fra dette perspektivet, kunne amerikansk krigføring forsvares i henhold til demokratiske prinsipper. For Norges del var det viktig at rikets sikkerhet ble ivaretatt ved at allierte land holdt løftene sine, og gitt premissene i dominoteoriperspektivet, ville krigføringen si at demokratiet i verden ble sikret ved at kommunismen ble stanset. «Et lands offisielle sikkerhetspolitikk legger direkte og indirekte føringer på mediernes dekning», skriver Martin Eide (2001). Konsekvensen, mener han, er at «toneangivende medier har vært grunnleggende lojale til vår alliansepolitikk og støtte til USA». I Henrik G. Bastiansens analyse av NRKs dekning av Vietnamkrigen, fant han at den offisielle amerikanske versjonen i startfasen av krigen ble referert til som en etablert sannhet (Eide, 2001). Han er også i stand til å

dokumentere at NRK baserte seg på USAs offisielle dokumentasjon. «På det avgjørende tidspunktet for opptrappingen av Vietnamkrigen, ble altså USAs offisielle politikk etter alt å dømme ukritisk gjengitt.» (Eide, 2001, s. 204). I den tidligere fasen av Vietnamkrigen, hadde derfor tolkningen av krigen med opphav i dominoteorien en dominerende plass i den norske vietnamdebatten (Godbolt, 2010, s. 23). Morgenbladet, sammen med Aftenposten, utenriksminister Halvard Lange, leder av Stortingets utenrikskomité Finn Moe, medlemmer av den norske nobelkomiteen samt politiske topper i Arbeiderpartiet og Høyre, omtales av Godbolt som målbærere av denne fortolkningen. En alternativ fortolkning, er den pasifistisk-humanistiske fremstillingen av Vietnamkrigen. I denne tolkningsrammen, ble krigen fremstilt som en trussel mot verdensfreden og en humanitær katastrofe for sivilbefolkningen i Vietnam.

I 1967 øker tallet på amerikanske soldater som er stasjonert i Vietnam til en halv million (Editors, 2018). Her til lands er Vietnamsaken blitt politisk kapital. Arbeiderpartiet vedtar en resolusjon på sitt landsmøte i mai 1967 som slutter seg til den pågående protesten. Venstre tar opp Vietnamkrigen i trontaledebatten under Stortingets åpning samme høst. 4. oktober 1967 vakte utenriksminister John Lyng internasjonal oppsikt da han i en tale til FN uttrykte ønske om full bombestans i Vietnam og en diplomatisk forhandlingsløsning (Regjeringen.no, 2013). Dette til skarp kontrast til da han året før hadde uttrykt støtte til USA på Norges vegne i samme sal, noe som hadde ført til at han mottok en takk fra den amerikanske delegasjonen i salen og et personlig takkebrev fra USAs FN-ambassadør Arthur Goldberg noen timer senere (Førsund, 2007, s. 32). Morgenbladet dekker Vietnamkrigen jevnt og trutt gjennom hele 1967, med et gjennomsnitt på hele 23,25 artikler per måned, ifølge mine beregninger.

Norge satt i perioden 1963-1964 i FNs Sikkerhetsråd, det mektigste organet i hele FN-systemet. Vi var også inne i den første perioden av NATO-alliansen som vi var forpliktet til i en 20-års periode fra 1949 og frem til 1969. Utenrikspolitiske spørsmål ville dermed bli diskutert i lys av at Norge nå ikke bare var en selvstendig og suveren stat, men en del av verden med viktige internasjonale forpliktelser. I teorikapittelet diskuterer jeg kald krig-paradigmet med utgangspunkt i dominoteorien, som blant annet både utenriksminister Halvard Lange og avisredaktører i Morgenbladet stilte seg bak. På Stortinget sitter det representanter fra venstresiden som heller hadde posisjonert seg mot det humanitære paradigmet. Disse, som stortingsrepresentant Finn Gustavsen fra Sosialistisk Folkeparti, kjøpte ikke nødvendigvis argumentet om at krigføring er et nødvendig onde for å sikre frihet og demokrati.

En konnotasjon flere har til Vietnamkrigen, er de mange demonstrasjonene som fant sted over hele verden. I Norge finner de første større motdemonstrasjonene sted i Oslo i mars 1965. I desember 1966 arrangeres den største demonstrasjonen i Skandinavia hittil, med omlag 4-5000 deltakere. Den 9. april 1967, 27 år etter den tyske okkupasjonen av Norge, arrangeres atter en større demonstrasjon. Den skal vekke forakt i enkelte borgerlige kretser, blant annet hos Morgenbladet. Fire måneder senere viser en norsk undersøkelse gjennomført av Norsk Gallup at det er flere nordmenn som er mot krigen, og som ønsker at USA skal trekke seg ut, enn de som er for (Godbolt, 2010).

3 Teoretisk rammeverk

I dette kapitlet vil jeg legge frem teoriene jeg mener vil gi et godt grunnlag for analysen. Disse vil gi et fundamentet for problemstillingen, og et rammeverk for å forstå og diskutere funnene i analysen. Problemstillingen min belyser hvilke tolkningsrammer som kan identifiseres i Morgenbladets dekning av Vietnamkrigen, og er uløselig knyttet til redaksjonelle valg. Derfor har jeg valgt å trekke inn teori om dagsordenfunksjonen, nyhetsverdier og nyhetskriterier og ikke minst teori om tolkningsrammer (*framing*). Teori om nyhetskriterier sier oss noe om hvilke saker som blir nyheter, dagsordenteorien forteller hvordan nyheter påvirker hvordan vi som nyhetskonsumenter vurderer hvilke saker som er viktige, og teori om tolkningsrammen sier noe om hvordan vi oppfatter verden rundt oss gjennom nyheter.

3.1 Dagsordenfunksjonen

Det er typisk norsk å være opptatt av USA. Slik har tendensen i alle fall vært det siste halve århundret. Amerikanske filmstjerner, musikere, tradisjoner og ikke minst kriger får spalteplass i norske aviser. Mediene har makt til å sette dagsorden gjennom å rette fokuset vårt på gitte saker og gjennom å påvirke våre persepsjoner av hva som er viktig.

Dagsordenteorien gir en forklaring på hvordan nyhetsinnhold i mediene former nyhetskonsumentenes syn på hvilke temaer som er viktig i samfunnet (Potter, 2012, s. 74). Teorien ble gitt vitenskapelig tyngde gjennom å teste den empirisk i Chapel Hill-studien fra 1968, utført av McCombs & Shaw og bidro dermed til at teorien i dag er ansett som legitim.

Det var fem temaer som dominerte mediebildet under oppløpet mot presidentvalget i 1968; utenrikspolitikk, lov og orden, økonomi, offentlig velferd og borgerrettigheter. Et utvalg av velgere som ikke hadde bestemt seg for hva de skulle stemme ble spurt om hvilke temaer de fant betydningsfulle. Det var nær perfekt korrelasjon mellom rangeringen fra studiedeltakerne på hvilke temaer de syntes var viktig i forbindelse med valget og hvilke temaer mediene hadde skrevet om de 25 siste dagene. Lippmann mente at informasjon som ble gitt av nyhetsmediene har en nøkkelrolle i konstruksjonen av vårt virkelighetsbilde, og at det er totalen av mediebildet som påvirker dette verdensbildet (Andersen, 2017).

Fra et psykologisk perspektiv trenger vi mennesker å orientere oss. Den amerikanske psykologen Edward Tolman mente at vi lager mentale kart for å navigere i vårt eksterne miljø og våre eksterne omgivelser. Ihlen (2007) peker på at forskjellen mellom vinkling som

journalistisk prosess og tolkningsrammer er nettopp at tolkningsrammer er knyttet tett opp mot kognitive prosesser, altså «prosesser som gjør at våre iakttagelser fører til tanker og resonnement» (Ihlen, 2007, s. 26). Behovet for å orientere seg gir en god forklaring på den nært perfekte korrelasjonen mellom nyhetsbildet og opinionsdanningen om hvilke temaer som er viktige. Mange av oss vil kanskje føle et lite ubehag ved å ikke være orientert rundt en rekke temaer, fordi mange temaer ikke er relevant for oss personlig. Når relevans og usikkerhet rundt tema er høy, vil behovet for orientering derimot være høyt (Potter, 2012). Når store hendelser skjer som vil påvirke mange mennesker, slik som ved politisk valg, vil behovet for orientering være høyt. Et tema som «alle» snakker om, vil også være et tema de fleste vil ønske å oppsøke informasjon om for ikke å ekskluderes fra den offentlige debatten. At Vietnamkrigen fikk massiv pressedekning, innenriks så vel som utenriks, kan dermed være direkte effekt av at folket hadde et behov for informasjon og at denne informasjonen er høyt etterspurt for å kunne delta i samfunnsdebatten. Men dagsordenfunksjonen antyder at dette behovet for informasjon også er gjensidig – folk vil orientere seg om krigen nettopp fordi krigføringen er en så dominerende i nyhetsbildet. Her får vi også et «høna og egget»-spørsmål, akkurat som i spørsmålet om hva som kom først av negativ pressedekning og negativ opinion.

Ved å sette dagsorden sitter medieaktører, redaktører og journalister i en mektig posisjon hvor de har mulighet til å påvirke hva borgerne bryr seg om, og hvilke bilder de danner seg av verden, som Lippmann påpekte. Dagsordenfunksjonen med tilhørende studier og konsepter og det kognitive konseptet behov for orientering vil dermed kunne forklare hvorfor Vietnamkrigen var så dominerende i nyhetsbildet.

3.2 Nyhetsverdier og nyhetskriterier

Som beskrevet, handler dagsordenteorien om sammenhengen mellom hva mediene skriver om og hva nyhetskonsumenter oppfatter som viktige samfunnsaker. Men hva bestemmer imidlertid hva mediene skriver om? Teorier om nyhetsverdier og nyhetskriterier sikter på å gi en forklaring på dette. Johan Galtung og Mari Holmboe Ruge gjorde et pionerarbeid i å utvikle en teori om nyhetskriterier i 1965 (Galtung & Ruge, 1965). De to norske samfunnsforskerne rettet spesiell oppmerksomhet mot egenskapene til hendelsene som gir dem nyhetsverdi. Med utgangspunkt i grunnleggende persepsjonspsykologi, identifiserte Galtung & Ruge åtte nyhetsfaktorer som vil øke nyhetskonsumentenes interesse:

”Frekvens	mediene vil legge mest vekt på hendelser som samsvarer med deres egen ”nyhetsrytme” og prioritere punkthendelser foran trender og prosesser.
Terskel	hendelsen må ha en bestemt ”styrke” eller omfang. En spektakulær ulykke med mange drepte vekker betydelig mer oppsikt enn en ulykke uten personskader.
Utvetydighet	hendelsen må være entydig og derfor enkel å tolke.
Meningsfullhet	hendelsen må oppleves som relevant innenfor det kulturområdet mediet opererer.
Samsvar	nyheter handler ofte om velkjente typer av hendelser.
Overraskelse	det er de ”velkjente” hendelsene som samtidig kommer uventet som blir fanget opp av mediene.
Kontinuitet	er hendelsen ført blitt til en nyhetsbegivenhet, er sjansen stor for at den vil fortsette å prege overskriftene en stund.
Komposisjon	nyhetsredaksjonene vil ta hensyn til balansen i nyhetssendingene (for eksempel mellom innenriks- og utenriksnyheter), det vil si at om en sak blir en nyhet også vil være avhengig av det samlede nyhetstilbudet.”

(Orgeret, 2018).

Paul Bjerke, Turid Øvrebø og Svein Brurås (2012) påpeker at Galtung og Ruge var spesielt interessert i utenriksnyheter, og dermed også identifiserte fire ekstra kriterier som de mente var sentrale i utvelgelsen av nyheter fra andre steder i verden: «Jo mer en hendelse handler om elitenasjoner, om elitepersoner, kan personifiseres og innebærer negative konsekvenser, jo større sannsynlighet er det for at den blir en nyhet» (Bjerke, Øvrebø, & Brurås, 2012, s. 16). At eliten går igjen som et kriterium, mener Galtung og Ruge ikke er unaturlig ettersom flere elementer i en historie som fortelles om eliten kan generaliseres til å gjelde hvem som helst og dermed bidra til generell identifikasjon:

The actions of the elite are, at least usually and in short-term perspective, more consequential than the activities of others: this applies to elite nations as well as to elite people. Moreover, as amply demonstrated by the popular magazines found in most countries, the elite can be used in a sense to tell about everybody. A story about how the king celebrates his birthday will contain many elements that could just as well have been told about anybody, but who in particular among ordinary men and women should be picked for the telling of the story? Elite people are available to serve as objects of general identification, not only because of their intrinsic importance. Thus in an elitecentered news communication system ordinary people are not even given the chance of representing themselves (Galtung & Ruge, 1965).

Allern (2001) påpeker at brutale og omfattende krigshandlinger i internasjonale sammenhenger vil bli viet stor oppmerksomhet, men erfaringen viser at medier sjelden skriver mye om mange kriger og konflikter på samme tid. Det er vanligvis ikke rom for mer enn én eller høyst to store katastrofer om gangen (Allern, 2001).

En annen norsk forsker som undersøkte nyhetskriterier i utenriksnyheter, er Einar Østgaard, som hadde sin studie på trykk i samme tidsskrift som Galtung & Ruge, men som fikk langt mindre oppmerksomhet (Allern, *Journalistic and Commercial News Values*, 2002, s. 141). I Østgaards studie, observerer han «that the 'free flow of news' is influenced by conditions that apply within the news production process as well as by factors external to it, not least political and external factors» (Allern, *Journalistic and Commercial News Values*, 2002, s.

141). En slik ekstern faktor som identifiseres er nyhetskilden. Myndigheter og mektige institusjoner gjør en aktiv innsats for å påvirke hvordan nyheten legges frem. En annen ekstern faktor i tilknytning til utenriksnyheter, er hvordan nyhetsprodusenter produserte nyheter som produkter på et marked; de skulle produseres med lavest mulig kostnad, men til så mange kunder i så mange land som mulig. En tredje ekstern faktor er prioriteringene som oppstår knyttet til det individuelle mediehusets redaksjonelle retningslinjer og markedsorientering (Allern, 2002, s. 141).

Ifølge Allern (2001) har journalister felles yrkesoppfatninger om hva som er kvalitetsjournalistikk basert på erfaring og normer, samtidig som journalistiske vurderinger er sterkt påvirket både av ideologisk ståsted, mediens markedsstrategi og kildenes innflytelse:

En vanlig karakteristikk av journalistikk er (...) at nyheter speiler virkeligheten. Et beslektet språklig bilde er forestillingen om nyhetsmediet som et vindu mot verden. "Glass-metaforene" samsvarer med bestemte journalistiske normer: Journalisten bør være en betrakter og reporter som forteller publikum hva som faktisk skjer i verden rundt oss. Det å speile virkeligheten knyttes til journalistiske idealer om faktaorientering, objektivitet og «balanse». Et begrep som nyhetsformidling understreker journalistens rolle som begivenhetens nøytrale budbringer (Allern, 2001, s. 47).

Men Allern minner også om Gaye Tuchmans (Tuchman, 1978, s. 1) problematiserende budskap om glassmetaforen om nyheter. Han skriver at «vinduer kan vende både mot gata og bakgården, glasset kan være klart eller farget og rutene få eller mange. Hva vi ser avhenger dessuten ikke bare av hva som skjer 'der ute', men også av vårt eget ståsted. Vinduer har alltid en ramme som begrenser utsynet. Nyheter bør altså ikke studeres som *vindu*, men heller som en *ramme* for hva vi får og kan se». Som nyhetskonsument bør man altså være bevisst på at en nyhet er et produkt av redaksjonelle valg.

3.3 Tolkingsrammer

Verden kan tolkes på mange måter. Det samme kan en hendelse som skal dekkes av en journalist. Hvordan verden beskrives, gjennom valg av bilder og ord, utgjør et rammeverk og påvirker leserens inntrykk. I likhet med å gjøre en utvelgelse av hvilke saker som skal få spalteplass, tas det en rekke valg for hvordan en sak skal framstilles. Kjerneideen er at strategiske aktører som journalister og deres publikum ikke reflekterer den politiske og sosiale virkeligheten – journalistikken er ikke et speilbilde av virkeligheten (Andersen, 2017).

Politikk, samfunnstemaer og hendelser går gjennom tolkninger fra journalisten før det går til trykk eller publiseres. Disse tolkningene er modifisert over tid, og i lys av dette er vinkling i sin enkleste form et selektivt syn på temaer – syn som konstruerer en virkelighet som videre leder til forskjellige evalueringer og anbefalinger (Matthes, 2012). *Framing* handler enkelt formulert om hvordan noe er presentert til et publikum, og hvordan deres prosessering av informasjon påvirkes av denne innrammingen. «Det viktigste er å ikke fokusere på hva selve teksten handler om, men heller hvordan historien er fortalt. Hensikten er ikke å etablere hva som er hovedpoenget i en historie, men påpeke journalistenes valg i hvordan saken blir utformet» (Van Gorp, 2010, s. 94). Eksempelvis kan EU-spørsmålet rammes inn til å fremstille Norge som et «annerledesland» eller «utenforland») (Ihlen, 2007), eller som selvstendig. Van Gorp (2007) peker på at en tolkningsramme ikke er uløselig linket opp mot et spesifikt tema, som i sin tur gjør at det skal være mulig å identifisere rammer som definerer en identisk situasjon på en annerledes måte. Dermed kan et tema være rammet inn på ulike måter, og en ramme kan bli anvendt til ulike temaer. Et eksempel han trekker frem, er hvordan vestlige journalister kan ramme inn etableringen av et asylmottak i et lokalsamfunn på minst seks forskjellige måter: som et bevis på vanstyre, som et aggregat av mistenksomme og kriminelle fremmede, som et tegn på gjestfrihet, som en mulighet for nabolaget, som husly for trengende flyktninger eller en ulempe fordi plasseringen er lite hensiktsmessig valgt (Van Gorp, 2007, s. 66).

Framing – en forlengelse av dagsordenteorien?

De siste årene har flere studier antydnet at framing kan anses som en forlengelse av dagsordenteorien. Teorien ble først presentert av den kanadiske forskeren Erving Goffman som mente at mennesker vil tolke hva som skjer i deres omgivelser gjennom deres primære rammeverk (Goffman, 1974). Det omtales som primært fordi det tas for gitt av individet og er uavhengig av andre rammeverk. Innen medieforskning har det vokst frem en trend med å studere tolkningsrammer som kan spores tilbake til 1990-tallet og Robert Entmans *Framing – toward Clarification of a Fractured Paradigm*, som siden har blitt en klassiker, ifølge Vliegthart og van Zoonen (Knudsen, 2016).

Teori om tolkningsrammer og dagsordenfunksjonen er to teorier som henger tett sammen og som i min mening kan utfylle hverandre. Gjennom å kunne si noe om hva som ble høyt prioritert, kan det være enklere å identifisere tolkningsrammer som går igjen, særlig med tanke på hvilke aspekter som til stadighet blir fremhevet, som særlig Entman er opptatt av. Beyer (2010) skriver at det uten tvil er viktige tangeringspunkter mellom disse teoretiske perspektivene, men at det er uenighet blant forskere om hvilket sammenheng det er mellom dem. Han viser til at McCombs, en av dagsordenteoriens opphavsmenn, har forsøkt å plassere rammeteori inn under dagsordenparaplyen, blant annet ved å referere til framing som dagsordensetting på andreordens nivå. Kupyers (2010) omtaler framing på andreordens nivå som at media kan rette offentlighetens oppmerksomhet mot særskilte egenskaper innad en sak eller et tema, i tråd med Entmans analyse. Hvorvidt det er hensiktsmessig å etablere rammeteori som en del av dagsordenparaplyen er det imidlertid uenighet om, konstaterer Beyer (2010). Blant disse er Maher (2001) og Van Gorp (2007), som argumenterer for at tolkningsrammebegrepet er mer omfattende enn dagsordenbegrepet. De viser til at i studier av tolkningsrammer, er også elementer som *ikke* blir vektlagt i studieobjektet sentralt. Ihlen skriver at «det er også slik at noen tolkningsrammer har større gjennomslagskraft enn andre. De har større kulturell resonans. Dagsordenstudiene fokuserer på frekvens og klarer dermed ikke å fange inn disse aspektene.» (Ihlen, 2007, s. 28). Ut i fra disse perspektivene, kan det tyde på at det er hensiktsmessig å studere tolkningsrammer og dagsorden hver for seg, men at det ikke er noe i veien for at studier av disse kan utfylle hverandre.

Robert Entmans perspektiver

Robert M. Entman skriver at framing presenterer en måte å beskrive makten til en kommuniserende tekst (Entman, 1993). En rammeanalyse vil fremheve hvordan [rammene] påvirker hvordan menneskelig bevissthet blir utøvd av kommunikasjon, fra én plassering, som for eksempel en tale, en uttalelse, en nyhetsrapport eller en skjønnlitterær roman, til denne bevisstheten.

Rammer, ifølge Entman, er med på å gi en sak betydning overfor publikum, ved å:

I.	Definere et problem – bestemme hva en årsak gjør med hvilke kostander og fordeler, vanligvis målt i form av felles kulturelle verdier;
II.	Peke på årsaker til problemet (<i>diagnose</i>) – identifisere hvilke elementer som forårsaker problemet;
III.	Fremme en moralsk dom over problemet – evaluere årsakssammenhenger og effektene av disse;
IV.	Foreslå en løsning på problemet – å fremme løsninger for problemene og forutsi sannsynlige effekter.

(Entman, 1993)

Et eksempel er «kald krig-rammen» som lenge dominerte amerikansk utenrikspolitisk nyhetsdekning. Kald krig-rammen løftet frem visse utenrikspolitiske hendelser, slik som borgerkriger, som problemer, identifiserte kilden til problemet (kommunistiske rebeller), tilbød moralske dommer (ateistisk aggresjon) og fremmet en løsning (amerikansk støtte til den andre krigsparten). Eksempelet om kald krig-rammen, demonstrerer også at rammer har minst fire plasseringer i kommunikasjonsprosessen: *kommunikatoren*, *teksten*, *mottakeren* og *kulturen*.

Kommunikatoren, eller i journalistikkens verden, journalisten eller redaktøren, gjør ubevisste eller bevisste bedømmelser av rammer i utvelgelsen av hva som skal bli sagt, veiledet av rammer for å organisere tanketerrenget.

Teksten inneholder rammer, hvilket er manifestert av tilstedeværelsen eller fraværet til visse nøkkelord, lagerfraser, stereotypiske bilder, informasjonskilder og setninger som tematisk kan forsterke klynger av fakta eller vurderinger.

Mottakeren blir eksponert for rammene, hvilket vedkommende ikke nødvendigvis reflekterer over.

Kulturen er bestanden av ofte påkrevde rammer; faktisk kan kultur defineres som det empirisk påviselige settet av felles rammer som er demonstrert i diskursen og tankesettet hos flertallet i en sosial setting.

Framing i alle fire plasseringer innehar lignende funksjoner: utvelgelse og utheving, og videre bruk av uthevede elementer for å konstruere et poeng om problemer og deres årsak, evaluering og/eller løsning (Entman, 1993, s. 53). Rammer uthever dermed noen deler av informasjon om et element som er gjenstand for kommunikasjonen og dermed fremheve dette som mer merkbart, meningsfylt eller minneverdig til mottakeren. Tekster, eller nyhetsartikler, kan fremheve enkelte elementer i en sak ved plassering eller repetering, eller ved å assosiere disse med kulturelt kjente symboler.

Entman peker også på at rammer retter oppmerksomhet mot noen aspekter av virkeligheten, mens andre elementer kommer i skyggen. Politikere som jobber for å få støtte til sine politiske standpunkter, må konkurrere både med andre politikere og journalistenes tolkningsrammer (Entman, 1993). Ihlen (2007) skriver at noen forskere er opptatt av maktaspektet, der noen tolkninger må vike på bekostning av andre. Med en slik tilnærming, argumenterer han, at en «ser på tolkningsrammer også som noe som kan være med på å begrense publikums tolkningsmuligheter, ikke minst fordi en ikke nødvendigvis har direkte personlig erfaring med temaet tolkningsrammen tar for seg» (Ihlen, 2007, s. 26). I lys av dette, spiller framing en nøkkelrolle i utøvelsen av politisk makt, og en nyhetsramme er avtrykket av makten, mener Entman. Han argumenterer for at nyhetsrammene registrerer identiteten til aktørene eller interessene som konkurrerte om å dominere teksten. I en slik maktkamp, og gitt en diskurs' grenseopp ganger i en sak, vil mange tekster utvise en homogen nyhetsramme på ett nivå av analysen, men konkurrerende rammer på et annet nivå. I forkant av Kuwait-krigen, var den amerikanske debatten preget av en konsensus blant amerikansk elite at forhandlinger mellom Irak og Kuwait ikke var løsningen. Nyhetsrammen fremmet bare to løsninger; krig nå eller sanksjoner nå med krig som (mest sannsynlig) utfall senere, mens definisjonene av problemet, årsaksforklaring og evalueringer var homogene. Dette eksempelet demonstrerer at makten i tolkningsrammer kan være selvforsterkende. Da debatten raste i forkant av krigen, ville enhver kritikk som oversteg løsningene fremmet i rammen, være brudd på grensene for akseptabel diskurs, og dermed anses som lite sannsynlig

for å kunne påvirke politikken. Dermed ville denne eventuelle kritikken generere lite omfattede eller faktiske effekter på den offentlige opinionen, noe som medførte at eliten ikke følte seg presset til å utvide rammen, slik at det inkluderte andre løsninger til irakisk aggresjon, som diplomatiske forhandlinger.

En annen strategi for å identifisere tolkningsrammer, er å analysere nyhetspakker, presentert av Gamson og Lasch (1981). De argumenterer for at idéelementer i en kultur ikke eksisterer isolert, men er gruppert i hegemoniske klynger eller tolkningspakker. De individuelle idéelementene i en gitt pakke støtter opp om og forsterker hverandre. I en analyse kan pakkene deles i to. Den ene halvdel handler om tolkningsrammer, som har som formål å organisere et mønster i den politiske kulturen. Den andre halvdel handler om rasjonalisering og rettferdiggjøringer. Der verktøyene til tolkningsrammer fremmer integrasjon og synteser i en helhet, vil rasjonaliseringen vektlegge analysen og differensieringen i deler. En tolkningspakke har en kjerne som består av en overordnet ramme. Rammen vil fremlegge en idé om organisering om en definerende forståelse. Et eksempel Gamson & Lasch trekker frem, er tolkningspakken om Johnson-administrasjonen under Vietnam-krigen. Denne tolkningsrammen hadde en kjerne om at Vietnam-krigen skulle forstås som et forsøk fra USAs side på å møte utfordringer av indirekte aggresjon av en verdensomspennende Sovjet-ledet kommunistisk motpart (Gamson & Lasch, 1981).

Nyhetsrammer

Når nyheter analyseres, døpes tolkningsrammer om til nyhetsrammer. Ifølge Erik Knudsen har nyhetsrammer i norsk kontekst vært anvendt for å studere politisk valg, fokus på spill og strategi i politisk kommunikasjon, asylpolitikk og mediefremstillinger av sentrale organisasjoner i velferdsstaten som UDI og NAV (Knudsen, 2016).

Nyhetsrammer har i nyere tid blitt en av de hyppigst anvendte teoriene innen forskning på nyheter, medieeffekter og politisk kommunikasjon. Som vist i eksemplene på studier over, retter teorien og metoden seg spesielt mot politikk og hvordan pressen tar valg for hvordan verdensbildet skal forstås. Studiet av Vietnamkrigen i et mediefaglig perspektiv er uunngåelig tverrfaglig. Den skal speile et stykke av verdenshistorie, pressehistorie, mediefaglig metode, politiske prosesser og opinionsdanning. I skjæringspunktet mellom mediefaglig metode, pressehistorie og politiske prosesser virker studiet av nyhetsrammer som en naturlig metode for denne oppgaven. Nyhetsrammer er tidløse; Journalister valgte sin

vinkling og fremstilling også for femti år siden, så vel som for fem hundre år siden, da trykkekunsten fortsatt var relativt fersk. Fremstillinger av krigen vil være gjennomsyret av utenrikspolitikk, enten det er eksplisitt uttrykt i nyhetsartikkelen eller ikke, og det vil også oppta politikere her hjemme.

For å foreta en innholdsanalyse må rammer og formater anses som både avhengige og uavhengige variabler (Beyer, 2012). I medieinnhold vil en rekke ulike faktorer påvirke rammene og formatene som prioriteres. Disse omtales ofte som nyhetsverdier, men også produksjonsrutiner. Medienes egenart samt journalistiske tradisjoner kan være med på å forme og påvirke disse prioriteringene. Disse er uavhengige variabler som kan forstås som interne (for eksempel normer, rutiner) eller eksterne (for eksempel finansieringsmodeller, markedsforhold) i henhold til journalistikken (Beyer, 2012).

Nyhetsrammer kan deles opp i to grupper, tematiske eller generiske rammer. Rammer som er relevante kun for spesifikke temaer eller hendelser klassifiseres som tematiske rammer.

Rammer som overskrider tematiske begrensninger, enkelte over lengre tid og i ulike kulturelle kontekster, klassifiseres som generiske rammer. Eksempler på studier av tematiske rammer er innrammingen av kvinnebevegelsen, arbeidskonflikter og offentlig oppfatning av amerikanske budsjettunderskudd. I sistnevnte studie ble fire rammer identifisert i studien av flere større amerikanske aviser; «snakke», «krangle», «blindgate» og «krise». Disse fire rammene reflekterte kronologien og utviklingen i en nyhetssak og var temaspesifikke (de Vreese, 2005).

Generiske rammer kan deles inn i to underkategorier: en retning som studerer generiske rammer i deknningen av politiske nyheter, spesielt knyttet til valgkamp, og en annen retning som studerer rammer som er strukturelle og iboende i journalistikkens konvensjoner (de Vreese, 2005). Strategiske nyheter er definert som nyheter som «(1) focuses on winning and losing, (2) includes the language of war, games, and competition, (3) contains ‘performers, critics and audiences’, (4) focuses on candidate style and perceptions and (5) gives weight to polls and candidate standings» (de Vreese, 2005).

I en opinionsstudie kan rammene anses som uavhengige, og som faktorer som kan forklare borgeres forståelse av politiske- og samtidsspørsmål. Beyer (2012) skriver:

[Rammene] kan også påvirke folks handlinger, eller intensjoner om handling, f. eks når det gjelder hvilket parti man ønsker å stemme på. (...) Rammene [kan] ha effekter

på folks kognitive informasjonsbehandling. (...) For det andre kan vi se for oss effekter på folks holdninger eller evalueringer, hvor særlig Cappella & Jamiesons (1996; 1997) studier av strategiske rammers triggering av kynisme mot valgkamp og det politiske system er sentral. Sist er det mulig å se for seg effekter som knytter seg til handlinger, enten ved å påvirke kriteriene for hvordan folk kommer frem til hvem de vil stemme på, eller ved å enten mobilisere til stemmegivning, eller føre til hjemmesitting (Beyer, 2010).

Nyhetsrammer knyttet til politisk valg kan, ifølge Beyer, med andre ord være mektige, på kognitivt nivå og med tanke på påvirkning av holdninger og handlinger.

4 Metodisk tilnærming

Metode er et verktøy for å planmessig nå frem til kunnskap. (Østbye, Helland, Knapskog, Larsen, & Moe, 2013). I likhet med journalistenes utvelgingsprosess når nyhetsbildet skal skapes, vil jeg gjøre en tilsvarende rekke valg i utformingen av metodedesign. I denne delen av oppgaven vil jeg redegjøre for disse. Jeg vil starte med å presentere rammeanalyse som metode og redegjøre for hva som kjennetegner en rammeanalyse. Videre følger en beskrivelse av fremgangsmåte for hvordan jeg har brukt rammeanalyse som metode i min studie. Jeg vil også kort redegjøre for validitet og reliabilitet før jeg legger frem noen refleksjoner rundt metodiske svakheter.

4.1 Rammeanalyse

For å besvare problemstillingen i oppgaven, benytter jeg kvalitativ rammeanalyse som metodisk verktøy, med utgangspunkt i Entmans modell. Formålet er å få en dypere forståelse for hvordan Morgenbladet dekket et stykke verdenshistorie. I en tekstanalyse, må forskeren aller først avgjøre hvilke nivåer de planlegger å sample og hvilke enheter som vil bli tatt i analysen. Sampling kan foregå på alle eller noen av ulike nivåer: ord, uttrykk, setninger, avsnitt, seksjoner, kapitler, bøker, forfattere, ideologi, tema eller lignende elementer som er relevante i konteksten. I min studie, vil nivåene være Morgenbladet som avis med artikler som enheter som er utgangspunkt for rammer.

En rammeanalyse vil undersøke et utvalg og fremhevelse av visse aspekter av et gitt tema ved å utforske bildebruk, stereotypier, metaforer, aktører og budskap. Disse studiene vil imidlertid ha ulike fremgangsmåter i hvordan rammene identifiseres i medieinnholdet. Matthes og Kohring (2008) har kartlagt fire ulike fremgangsmåter: the qualitative approach, the manual-holistic approach, the manual-clustering approach, the computer-assisted approach. Min studie vil ta for seg den kvalitative fremgangsmåten, hvilket identifiserer medierammer ved fortolkning. Med røtter i det kvalitative paradigmet, er slike studier basert på relativt små samplinger som skal speile diskursen i en hendelse eller et tema (Entman, Matthes, & Pellicano, 2009).

«Kvalitativ metode tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle.» (Dalland, 2012, s. 112). Det er en rekke karakteristikkene som kjennetegner kvalitative metoder, blant disse følsomhet, dybde, fleksibilitet, helhet, forståelse og nærhet til

feltet (Dalland, 2012, s. 113). Kvalitativ forskning anvender en naturalistisk fremgangsmåte med mål om å undersøke fenomener i kontekst-spesifikke settinger; «en god kvalitativ studie kan hjelpe oss å forstå en situasjon som ellers ville vært gåtefull eller forvirrende» (Eisner, 1991, s. 58). En annen definisjon er at kvalitative metoder er forskning som ikke munner ut i funn basert på statistikk eller andre former for kvantitative midler, men heller sikter å produsere funn fra virkelige omgivelser hvor fenomenet som forskes på får utfolde seg naturlig (Golafshani, 2003, s. 600). I motsetning til i kvantitativ forskning, hvor idealet er kausale bestemmelser, prediksjon og generalisering av funn, vil kvalitativ forskning søke belysning, forståelse og ekstrapolering til lignende situasjoner (Hoepfl, 1997).

Et annet aspekt er forskerens nærhet til forskningen. Der forskere i kvantitative forskningsprosjekter skal assosiere seg så lite som mulig til forskningsprosessen, vil en forsker i et kvalitativt forskningsprosjekt på den andre siden omfavne egen rolle og involvering i forskningen (Golafshani, 2003, s. 600). Dette henger sammen med at fremgangsmåter i enkelte kvalitative metoder, slik som tolkningsrammer som jeg vil jobbe med i min analyse, er svært subjektive prosesser. Tjoras (2017) holdning til spørsmålet om hvorvidt forskerens engasjement skal være synlig i studien er klar: «Forskerens kunnskap er en ressurs, men hvordan denne brukes i en analyse, må gjøres eksplisitt. Det er med andre ord viktig å gjøre rede for hvordan ens egen posisjon kan komme til å prege forskningsarbeidet.» (Tjora, 2017). Det er altså avgjørende å beskrive forskningsprosjektet steg for steg i en kvalitativ studie og være transparent med valg som gjøres, inkludert å være selvbevisst rundt subjektivitet. I både kvantitativ og kvalitativ forskning er det avgjørende å kvalitetssikre forskningen, eller sikre at forskningen har en viss *validitet* og *reliabilitet*. Det er altså avgjørende å beskrive forskningsprosjektet steg for steg i en kvalitativ studie og være transparent med valg som gjøres, inkludert å være selvbevisst rundt subjektivitet. I både kvantitativ og kvalitativ forskning er det avgjørende å kvalitetssikre forskningen, eller sikre at forskningen har en viss *validitet* og *reliabilitet*.

Kategoriene forskere anvender i en tekstanalyse, kan bli utvalgt på basis av induksjon eller deduksjon, eller en kombinasjon av begge (Flick, 2009). Beyer (2010) skriver:

Det er gjerne i forbindelse med innholdsanalyser at en ser distinksjonen mellom en induktiv og en deduktiv tilnærming til rammer. Den induktive vil på ulike måter generere rammer ut fra det foreliggende materialet, mens den deduktive vil postulere

rammer på forhånd som innholdet analyseres ut fra. Den induktive tilnærmingen kan lett kritiseres for å bære preg av den enkelte forskers idiosynkrasier, mens den deduktive kan kritiseres for å ikke fange opp eventuelle nye rammer. Matthes og Kohring (2008) peker også på disse svakhetene knyttet til reliabilitet og validitet, og lanserer en lovende strategi for analyse basert på en induktiv tilnærming (Beyer, 2010).

Min analyse vil være på grunnlag av mine subjektive tolkninger av rammer, og vil følgelig bære preg av mine erfaringer, og helle mot induksjon. I et deduktivt perspektiv, anvender forskeren et kategorisk skjema som er forankret i en teoretisk tradisjon. I min studie vil dette være om jeg anvender en ramme som er anvendt i tidligere forskningsprosjekter.

4.2 Fremgangsmåte

Da jeg skulle gå i gang med å angripe problemstillingen, stod jeg overfor en rekke metodiske dilemmaer. Det første jeg oppdaget, var at jeg innenfor problemstillingens rammer hadde et enormt datasett, hvilket både er et privilegium og en utfordring. Vietnamkrigen hadde lang varighet, bestod av mange hendelser og Morgenbladet dekket krigen bredt. Jeg startet med å tilbringe noen dager i Morgenbladets lokaler med de enorme permene av eldre avisutgaver. Jeg bladde gjennom 1964-, 1965-, 1968- og 1969-utgavene. Jeg hadde en idé om at jeg kunne ta utgangspunkt i en tidslinje med viktige hendelser og deretter undersøke Morgenbladets dekning av disse hendelsene. Problemet var bare at jeg raskt oppdaget at Morgenbladet i perioder skrev om krigen hver dag og jeg opplevde at mengden informasjon ble overveldende. Hendelser fikk gjerne både pryde forsiden og spalteplass i utenriksseksjonen. Det ble derfor vanskelig å plukke ut noen «nøkkelhendelser», ettersom det så ut som at Morgenbladet prioriterte en rekke hendelser like høyt, og at det tross alt er et stort antall betydelige hendelser i løpet av krigen. Da jeg bladde gjennom august-utgavene fra 1964 og dekningen av Tonkinbukta-hendelsen, la jeg merke til at avisen ryddet plass til hendelsene i Vietnam på forsiden så å si hver dag. Dermed tok jeg et valg om å undersøke dekningen av USAs inntog i krigen ved å se nærmere på artikler fra august 1964 (angrepene i Tonkinbukta og Johnsons resolusjon) og et utvalg artikler og ledere de tre påfølgende årene. For å

identifisere rammer, er jeg interessert i å se på kategorier som går igjen, hvem som får komme til ordet, bildebruk og ikke minst språkbruk.

Utvalg

Metodelitteratur tenderer å skille mellom *strategisk* og *tilfeldig* utvalg. Med et strategisk utvalg, menes at utvelgelsen i datamaterialet ikke bygger på tilfeldighetsprinsippet, men derimot på systematiske vurderinger av hvilke enheter som ut fra teoretiske og analytiske formål er mest relevante og interessante. (Grønmo, 2004, s. 88).

Mitt utvalg består av kun én analyseenhet: Morgenbladet. I ettertid har jeg tenkt at jeg kunne dratt god nytte av å gjøre en komparativ analyse, da det er i større grad mer forskning som sammenligner nyhetsrammer og jeg hadde hatt større empiri å støtte meg på. Som tidligere nevnt, har Morgenbladet en så omfattende dekning av Vietnamkrigen at det er mer enn nok data å ta av, selv med kun én analyseenhet. Å gå i dybden i Morgenbladet alene vil gi en større forståelse av avisens identitet i Vietnamkrig-æraen. Dette vil være et godt bidrag til å gi en bredere forståelse av vår egen pressehistorie. Eksplorerende undersøkelser er ofte basert på små utvalg, selv om størrelsen på populasjonen kan variere. Størrelsen på populasjonen har imidlertid ikke så mye å si i kvalitative undersøkelser, mener Grønmo (2004), for «det kan være tilstrekkelig med et utvalg som er stort nok til at undersøkelsen reflekterer bredden i den virksomheten som studeres» (Grønmo, 2004, s. 86).

Østerbye et. al. (2013) påpeker at en tekstanalyse må ha et formål og derav inneha en analytisk interesse. Min studies analytiske interesse er knyttet til innholdsmessige forhold, nemlig hvordan Vietnamkrigen ble rammet inn av Morgenbladet-redaksjonen og som historisk dokument; som kan gi litt innsikt i Morgenbladets identitet som medieprodukt i 1960-årene.

«Utvelgelsen av tekster [i en kvalitativ innholdsanalyse] foregår til dels under datainnsamlingen. Etter hvert som stadig flere tekster studeres, analyseres og tolkes, blir problemstillingen bedre og bedre belyst, samtidig som forskeren får økende forståelse av hvilke tekster som er relevante og fruktbare for analysen.» (Grønmo, 2004, s. 187).

For meg ble innsamling av data litt som å gå på skattejakt. Jeg, som er født på 1990-tallet og nærmest oppvokst med nettaviser og pushvarsler på mobilen, fant det fascinerende å «reise tilbake i tid» ved å bla gjennom gamle aviser. Ettersom dekningen var så massiv, var det en stor utfordring for meg å holde fokus. Flere potensielle underproblemstillinger ble avdekket

underveis, særlig når det kom til den norske politiske håndteringen av spørsmålet. Om ingenting annet, dukket det opp flere ideer til videre studier, som jeg vil presentere senere i oppgaven.

Utvalget er basert på en periode hvor det i norsk sammenheng var en viss interesse for Vietnamspørsmålet, slik jeg redegjorde for i forrige del av oppgaven. Dersom stoff om Vietnamkrigen havner på forsiden, indikerer det også en redaksjonell vurdering om at nyheten er høyt prioritert og knyttes opp mot dagsordenfunksjonen. Allern (2001) skriver at en avis' forsider er en melding til leserne med flere budskap. På femti- og sekstitallet, altså i tidsperioden som er aktuell i min analyse, var det vanlig at fullformataviser brukte forsiden til å presentere noen av de viktigste nyhetene sammen med en utfyllende tekst, som viste til en fortsettelse i selve avisen. «Nyhetsteksten var et viktig element på forsiden, slik den fortsatt er i det i enkelte seriøse utenlandske aviser» (eksempelvis hos The New York Times), skriver han (Allern, 2001). Arbeidet med å samle inn data, startet dermed med å gjøre et søk i Nasjonalbibliotekets digitaliserte database på Morgenbladet i perioden 1.8.1964 (Tonkinbukta) til 31.12.1968. Forsidene som nevner Vietnamkrigen, ble notert med dato og tittel på artikkelen. Deretter bladde jeg gjennom disse for å se om det var ledere som var relevante for analysen eller andre artikler i utenriksseksjonen som ikke nødvendigvis havnet på forsiden. Da jeg gikk gjennom datamaterialet, skjønnte jeg raskt at det slett ikke var uvanlig å ha flere oppslag om Vietnamkrigen om dagen. Jeg brukte gjennomgående kun «Vietnam» som søkeord. Som tidligere diskutert, gikk Vietnamkrigen under flere terminologier. I Morgenbladet kunne saker som omhandler krigens gang unngå å bruke ord som Vietnamkrigen eller Vietnamkonflikten, men heller vise til «situasjonen i Syd-Vietnam», «Vietnamspørsmålet» eller «amerikanske styrker i Vietnam». Derfor fant jeg det mest ryddig å kun bruke «Vietnam» som søkeord og deretter manuelt plukke opp relevante artikler.

Identifisering av nyhetsrammer

Det finnes ingen åpenbar fremgangsmåte på hvordan nyhetsrammer skal identifiseres i en analyse. Dette kan være en metodisk fordel fordi det åpner for mange muligheter og rom for kreativitet, men også en ulempe i at det nettopp ikke foreligger en fast fremgangsmåte. Men det er likevel utviklet flere «oppskrifter» på hvordan en forsker skal angripe datamaterialet for å identifisere nyhetsrammer. En av forskerne som har lansert en slik oppskrift er Karen Johnson-Cartee (2005). Ida Mjelde skriver i sin masteroppgave:

[...] I sin bok *News narratives and news framing* legger Karen Johnson-Cartee (2005:173) frem en liste over ulike mekanismer som skal være til hjelp i en slik analytisk prosess. Denne listen tar utgangspunkt i at forskeren skal jobbe seg gjennom hovedoverskrifter, mellomoverskrifter, bilder og bildetekst, ingress, utvalg og uthevelse av sitater, vignetter, statistikk og grafer, samt artikkelens konkluderende uttalelse eller avsnitt. Med utgangspunkt i denne listen, vil en naturlig tilnærming være å gå systematisk gjennom en nyhetsartikkel eller nyhetsinnslag og kommentere hvert punkt for seg, for så til slutt å sammenfatte det mest interessante i funnene. (Mjelde, Sakseierskap, dagsorden og medierammer: tabloide mediers fremstilling av Frps og SVs valgkampsaker under Stortingsvalgkampen 2005, 2007, s. 22)

Jeg har latt meg inspirere av listen Mjelde brukte som oppskrift i sin analyse. Ettersom det ikke finnes noen fasit på hvordan en rammeanalyse gjennomføres, er det hensiktsmessig å operasjonalisere noen faste elementer å lete etter i analysematerialet. Som jeg nevnte innledningsvis, har jeg valgt å utføre rammeanalyse basert på Entmans modell, som baserer seg på å identifisere et problem, årsak til problemet, felle en moralsk dom over problemet og en løsning. Ut i fra dette har jeg utformet en rammetabell som jeg presenterer i analysen:

Navn på ramme	
Problem	
Årsak til problemet	
Moralsk dom over problemet	
Løsning for problemet	
Nøkkelord	
Belyste aspekter	
Skjulte aspekter	

Ved hjelp av denne rammemodellen, supplert med Johnson-Cartees liste over aspekter å lete etter i en tekst, følte jeg meg godt rustet for å identifisere rammer i datamaterialet mitt.

Åpen koding

I mitt forskningsdesign identifiserer jeg selv tolkningsrammer i en subjektiv prosess. For å komme frem til disse rammene, kategoriserte jeg rammene gjennom *åpen koding*. Nilssen (2012) forklarer at: «Åpen koding betyr å identifisere, kode, klassifisere og sette navn på de viktigste mønstrene i materialet. Det betyr å analysere kjerneinnholdet i intervjuer, tekster og observasjoner for å bestemme hva som er signifikant. Du ser på hva som er der og gir det et navn. Det består i å identifisere, sette navn på passasjer i teksten, som ytringer, setninger, linjer, uttrykk og handlinger.» Berg (2009) skriver at åpen koding er en utfordrende del av forskningsprosessen for mange uerfarne forskere. En avgjørende del av prosessen er å forholde seg til funn underveis som tentative og ikke ta forhastede konklusjoner. Som en uerfaren forsker selv, merket jeg raskt at dette ble en problemstilling for meg. Da jeg tidlig i forskningsprosessen bladde gjennom gamle utgaver av Morgenbladet, mente jeg selv at jeg raskt så et mønster og at jeg hadde funnet svar på egne latente hypoteser. Men med viten om at all informasjon som jeg tilegner meg underveis i forskningsprosessen foreløpig kun er biter av et helhetlig puslespill, forsøkte jeg underveis å nettopp behandle disse «svarene» som tentative.

Konseptualisering og operasjonalisering innebærer en interaksjon mellom teoretiske hensyn og empiriske observasjoner. I min studie vil jeg måtte spørre meg selv hva saken handler om som danner et grunnlag for induktive kategorier hvor jeg kan plassere enheter av innhold. Strauss (1990) beskriver den åpne kodingsprosessen slik: Åpen koding er ubegrenset koding av data, hvor forskeren med forsiktighet leser dokumentet linje for linje, ord for ord, minutt for minutt, for å bestemme konsepter og kategorier som passer til datasettet. Også disse konseptene på anses som tentative. Etersom forskeren fortsetter å bearbeide datamaterialet, vil spørsmål og selv svar oppstå. Disse spørsmålene skal lede til andre problemstillinger og videre spørsmål om ulike tilstander, strategier, interaksjoner og konsekvenser av datasettet.

Strauss (1990) skiller mellom hva han kaller *in vivo-koder* og *sosiologiske konstruksjoner*. I førstnevnte, er de bokstavelige begrepene som anvendes av individer under lupen. Disse begrepene vil i sin tur representere en atferdsprosess, som vil gi forskeren et bilde på hvordan aktørenes problemstilling blir løst eller prosesseres. Sosiologiske konstruksjoner, på den andre siden, er formulert av forskeren (analytiske konstruksjoner). Begreper og kategorier, slik som for eksempel *profesjonell holdning*, *familieorientert*, *arbeidsnarkoman* og *utdanningsorientert*, representerer sosiologiske konstruksjoner. Strauss forklarer at disse

konstruksjonene vanligvis er en kombinasjon av ulike komponenter, som for eksempel forskerens akademiske kunnskap om det materielle feltet under studien. Resultatet av å anvende sosiologiske konstruksjoner er tilførelsen av visse sosialvitenskapelige meninger som ellers kan bli oversett i studien.

Åpen koding er en del av Glaser og Strauss' *grounded theory* (forankret teori på norsk) som forskningsmetode, utviklet på 1960-tallet. I motsetning til forskningsmetoder hvor det ultimate målet er å teste hypoteser (deduktiv tilnærming), vektlegger denne metoden en induktiv tilnærming og teorigenerering, heller enn teoriverifisering (Nilssen, 2012, s. 79). I min studie foreligger det ingen åpenbare teorier som skal testes. Hensikten er å grave frem et bilde av et stykke mediehistorie. På en annen side er ikke målet å generalisere heller, da jeg kun er interessert i å analysere Morgenbladet opp mot seg selv. Funnene mine om hvordan dekningen til Morgenbladet var, kan ikke nødvendigvis være overførbare til andre riksaviser, som også er tidstypisk, jf. kapitlet om norsk mediehistorie og partipressen. Likevel mener jeg at en induktiv tilnærming blir mest riktig for min studie. Materialet mitt er historiske avisartikler hvor jeg selv må bruke mine egne erfaringer for å fortolke og analysere budskapet. Begrepet induktiv anvendes også for å fortelle om noe som skjer på *innsiden* av et menneske, tanker, følelser, forståelse. Som forsker skal jeg opptre på en nøytral og habil måte, men slik vi er kjent med fra teorikapitlet og diskusjonen om krigsjournalistens rolle, vet vi at et slik ideal er godt å strekke seg mot, men det er umulig for et sansende vesen å opptre 100 % nøytralt. Dette vil jeg komme tilbake til i delen om validitet og reliabilitet. Jeg mener at Glaser og Strauss' forskningsmetode vil være hensiktsmessig i min studie for å systematisere de ulike budskapene jeg kommer til å behandle og analysere. Å kunne systematisere materialet i ulike kategorier ved hjelp av åpen koding vil hjelpe meg å forstå Morgenbladets karakter på den tiden bedre.

Reliabilitet og validitet

Begrepet reliabilitet er vanligvis sterkest knyttet til den kvantitative forskningstradisjonen, men i kvalitative metoder er spørsmålet om reliabilitet sterkere forbundet med spørsmålet om kvaliteten på studien (Golafshani, 2003, s. 601). I kvalitative studier er begrepene troverdighet, nøytralitet eller konformabilitet, konsistens eller pålitelighet og anvendelighet og overførbarhet sentrale (Lincoln & Guba, 1985). Olav Dalland (2012, s. 52) definerer henholdsvis reliabilitet og validitet slik: «Reliabilitet betyr pålitelighet, og handler om at målinger må utføres korrekt, og at eventuelle feilmarginer angis. Validitet står for relevans og gyldighet. Det som måles, må ha relevans og være gyldig for det problemet som skal undersøkes.». Et kjennetegn på høy validitet er om studien og dets innsamlede data resulterer i data som er relevante for problemstillingen (Grønmo, 2004, s. 221).

Golafshani (2003) argumenterer for at begrepene reliabilitet og validitet tradisjonelt er tettere knyttet opp mot kvantitative metoder, mens i kvalitative metoder er det mer hensiktsmessig å snakke om *kvalitet* på studien. Aksel Tjora (2017) legger frem pålitelighet, gyldighet og generaliserbarhet og overførbarhet som kriterier for kvalitet på kvalitativ forskning: «Enkelt sagt kan man hevde at pålitelighet handler om intern logikk gjennom hele forskningsprosjektet, mens gyldighet handler om en logisk sammenheng mellom prosjektets utforming og funn og de spørsmål man søker å finne svar på. Generaliserbarhet er knyttet til forskningens gyldighetsområde utover de enheter som faktisk er undersøkt.». I min studie er det dermed kritisk å sørge for at analysen svarer på problemstillingen for å oppfylle kravet om gyldighet, etter Tjoras definisjon.

4.3 Metodiske utfordringer

Ingen metoder er perfekte, heller ikke rammeanalyse. Beyer (2010) peker på at mange studier bruker rammebegrepet uten å diskutere operasjonalisering av begrepet, hvilken del av kommunikasjonsprosessen som er objekt i studien, eller hvordan de ulike metodiske tilnærmingene passer til ulike rammer (Beyer, 2010). I løpet av de seneste årene, har rammeanalyse blitt anvendt på tvers av flere fagtradisjoner, alt fra sosiologi, psykologi, kommunikasjonsfaget, journalistikk og politisk kommunikasjon, som noen av eksemplene som Van Gorp (2007) lister opp sin artikkel *The Constructionist Approach to Framing: Bringing Culture Back In*. Han mener at når metoden anvendes på tvers av så mange fagtradisjoner, indikerer det en sterk tro på forskningspotensialet av rammekonseptet, men at mangfoldet av forskningsfremgangsmåter også kan tilsi at konseptet gradvis blir et «passepartout». Med ulike tillagte meninger av ordene «ramme» og «rammetolkning» kan konsekvensen være en viss vaghet og fravær av utvetydig konseptualisering, mener Van Gorp (Van Gorp, 2007, s. 61). Entman har også kommet med lignende kritikk av rammebegrepet:

Framing is arguably a victim of its own success. In research practice, it means too much, with scholars applying an unruly mélange of concepts under the framing rubric to vast array of contexts and issues. Yet, perhaps directed in part by the ready availability of opinion effects data from survey and lab experiments, framing in political communication research also means too little, and focuses too narrowly. (Entman, Matthes, & Pellicano, *Nature, Sources and Effects of News Framing*, 2009, s. 175).

Ettersom en kvalitativ rammestudie vil være et resultat av subjektive tolkninger, bærer metoden også lav grad av validitet. Beyer (2010) mener at selv om det er vanskelig å gjenta studiene for andre forskere, ettersom rammene ofte vil være saksspesifikke, representerer disse verdifull kartlegging av hvordan ulike saksfelt presenteres i mediene; hvilke aspekter som blir vektlagt og hvilke som velges bort (Beyer, 2010).

Mange av artiklene jeg har valgt å ta med i analysen, er såpass lange at jeg kun har hatt mulighet til å trekke ut noen få lengre sitater eller flere kortere. Uansett vil dette resultere i at det er få artikler jeg referer til i sin helhet i analysen. Faren er at jeg selv blir «farget» i utvelgelsen av hvilke sitater fra hvilke avsnitt jeg skal hente ut. Olav Dalland (2012) viser til at forskere alltid har sine subjektive førforståelser, eller fordommer, med seg inn i en studie. Derfor er det viktig å redegjøre hvilken kunnskap man besitter om temaet man skal forske på og reflektere rundt hvilke fordommer man kan inneha. Jeg hadde minimalt med kunnskap om verken Vietnamkrigen eller Morgenbladet i partipressens tid på forhånd, men underveis i innhenting av materiale til teoridelen ble selvsagt læringskurven bratt.

I arbeidet med teorikapittelet lærte jeg gjennom tidligere forskning at Morgenbladet som en borgerlig avis stilte seg støttende til USA gjennom 1960-årene (Melle, 2006), at objektivitetsidealet ennå ikke var norsk journalistisk norm (Allern, 2001) (Pressens faglige utvalg, 2018) og at kald krig-paradigmet var dominerende over hele Vesten; kommunismen var datidens fryktfenomen (Allern, 2001). Før jeg satte i gang arbeidet med innhenting av empiri, forbant jeg Vietnamkrigen som den første kringkastede krigen, som en krig som pressen fikk skylden for å snu opinionen og som en krig som mobiliserte store demonstrasjonsgrupper. Som teorikapittelet viser, er noe av disse sannheter med modifikasjoner, mens noen aspekter vil analysen min være med på å bekrefte. Jeg mener at med å på forhånd stille med ganske ”blanke ark” hva gjaldt førkunnskap om krigen og Morgenbladet i 1960-årene, var også antall fordommer og førforståelser begrenset og jeg hadde gode forutsetninger til å ikke lete etter å bekrefte egne fordommer (confirmation bias). En førforståelse som jeg derimot er veldig bevisst på, som jeg ervervet meg gjennom litteraturen i teorikapittelet, er Morgenbladets lojalitet mot USA av hensyn til ideologiske røtter. Jeg forsøkte derfor i nærlesingen av nyhetsartikler, kommentarer og ledere å tenke om vinklingen kunne tale for det motsatte, altså en kritisk tone mot USA. Jeg forstod raskt at akkurat denne førforståelsen var en etablert sannhet, men det er likevel viktig å holde alle muligheter åpne for å ikke la egne fordommer farge analysen.

Som tidligere nevnt, var datamaterialet enormt – Morgenbladet prioriterte Vietnamkrigen høyt på dagsordenen og jeg opplevde at det var mer sjeldent å bla i en avis som ikke inneholdt dekning av krigen, heller enn å finne utgaver som gjorde det. Ofte var det opptil flere saker både på forsiden og i utenriksseksjonen. Jeg ser at jeg helt fint kunne begrenset problemstillingen til å omfavne bare ett år eller noen få måneder. Det kunne gitt en dyp

innsikt i en liten avgrenset tidsperiode, men dette ville gått på bekostning av breddeforståelse og neglisjert observasjon av en eventuell utvikling i dekingen.

5 Kvalitativ rammeanalyse: Fem tolkningsrammer

5.1 Innledning:

I dette kapitlet skal jeg, med bakgrunn av problemstillingen «Hvilke tolkningsrammer kan identifiseres i Morgenbladets dekning av Vietnamkrigen?» analysere artikler i Morgenbladet i tidsrommet 1964-1968. Som jeg har argumentert tidligere, var det å avgrense tidsrommet avgjørende for å gjøre datamaterialet håndterbart. De fire årene mitt segment av datamateriale utgjør, er i min mening et interessant forskningsområde, ettersom mye skjedde i norsk sammenheng med tanke på politiske prosesser og opinionsdanning knyttet til Vietnamspørsmålet. Å studere USAs inntog som offisiell part i krigen er interessant, ettersom det er først da Vietnamkrigen virkelig oppfyller nyhetskriteriene, ref. teorikapitlet. Som diskutert i metodekapitlet, benytter jeg en kvalitativ metode som tar utgangspunkt i mine subjektive tolkninger. Dette analysekapitlet vil dermed først og fremst være en kartlegging av mine egne tolkninger som jeg underveis presenterer og til slutt oppsummerer i neste kapittel. Jeg vil underveis også diskutere funn jeg plukker opp og knytte disse til litteraturen i teoridelen.

5.2 Overordnet ramme: Kald krig-rammen

Etter å ha nærlest nyhetsartikler, kommentarer og ledere over fire årganger av Morgenbladet, har jeg identifisert flere rammer som alle kan samles under én «paraplyramme»: Kald krig-rammen. Som diskutert i teorigapittelet, handlet kald krig-paradigmet om en øst-vest konflikt utløst av kommunistisk aggresjon, og et nord-sør-paradigme med merkelappen *nasjonal frigjøringskrig*. Litteratur om pressehistorie har også stadfestet at Morgenbladet var et talerør for den borgerlige siden av norsk politikk, som var gjennomgående USA-vennlig gjennom krigen. Vi vet også at skandinaviske medier var avhengige av amerikanske kilder ved USAs inntog i krigen (Eide, 2001), noe som til en viss grad kan farge deknningen. Basert på Gamson & Laschs (1981) tolkningsramme av at Vietnamkrigen skulle forstås som en frigjøringskamp mot kommunismen og Allerns (2001) tolkningsrammer om «kampen mellom Øst og Vest», har jeg identifisert en overordnet kald krig-ramme, etter Entmans fire kriterier, problem, årsak, moralsk evaluering og løsning:

Kald krig-ramme	
Problem	Uroligheter i Sørøst-Asia
Årsak til problemet	Kommunistisk spredning
Moralsk dom over problemet	Kommunismen er en trussel mot Vesten og for verdensfreden og skaper frykt
Løsning for problemet	Kommunismen må bekjempes
Nøkkelord	Kommunisme, Sovjetunionen, Kina, Nord-Vietnam, Vietcong, venstreradikalisme, fiende
Belyste aspekter	Kommunisme som verdenstrussel
Skjulte aspekter	Humanisme, pasifisme, fredsbevegelse

Som analysen min vil vise, har jeg identifisert flere *underrammer*. I flere av rammene vil det samme problemet, årsak til problemet, den moralske dommen og løsningen gå igjen: *kommunismen er samtidens største ideologiske trussel*. Jeg mener det er viktig å presentere denne overordnede rammen for å sette Morgenbladets dekning i en kontekst. For å bedre forstå de redaksjonelle valgene som ble tatt, er det kritisk å være kjent med det historiske bakteppet. Der nazismen var årsak til frykt og internasjonal spenning i 1930- og 1940-årene, og frykt for terrorisme er tilstedeværende i 2010-årene, var frykten for kommunisme

dominerende i 1960-årene. Det var bare noen få tiår siden Norge var et okkupert land og minnet av dette var et nasjonalt sår som ennå ikke var leget. Analysen min viser at mantraet om at *frihet er noe man må kjempe for* var fremtredende og la føringer for hvordan krigføringen i Vietnam ble tolket. Frykt er et nøkkelord her, og det blir tydelig der kommunismen blir sammenlignet med nazismen av Morgenbladet-redaksjonen. Selv om høyresiden i norsk politikk i starten av USAs opptrapping i Vietnam var støttende til USA, slik som majoriteten av det norske folk var, vil jeg argumentere for at det ikke først og fremst var partipolitikk som la de sterkeste føringene på Morgenbladets egen opinion og derav tolkningsrammer. I takt med at opinionen snur, vil også flere borgerlige aktører ta et standpunkt om at USAs krigføring ikke lenger er noe Norge som nasjon kan støtte opp mot slutten av 1960-tallet, eksempelvis representanter fra Venstre. Gjennom funn i min analyse, vil jeg argumentere for at det først og fremst er en sterk lojalitetsfølelse til USA som alliert og nær internasjonal partner, spesielt i lys av andre verdenskrig, som er bakgrunn for Morgenbladets tolkningsrammer under Vietnamkrigen. Jeg vil nå presentere rammene og eksemplifisere ved å vise til datamaterialet i form av sitater og større utsnitt av artiklene. Rammene vil knyttes tett opp mot kald krigen-rammen, men vil alle ha sine særpreg som alle utgjør sin bit av puslespillet som svarer på problemstillingen. Følgende rammer er: *handlekraftige USA-rammen, opprørsrammen, anti-amerikansk-rammen og humanitært aspekt-rammen.*

5.3 Handlekraftige USA

I august 1964 inntre USA offisielt som en part i krigen, etter at USS Maddox blir angrepet av nordvietnamesiske torpedobåter i Tonkinbukta. I kjølvannet av angrepet blir Tonkinbuktaresolusjonen vedtatt, hvilket gir president Lyndon B. Johnson autoritet til å foreta «alle nødvendige handlinger, inkludert bruken av bevæpnede styrker» (Editors, 2018). Morgenbladet er rask med å plukke opp amerikanske oppdateringer gjennom nyhets- og telegrambyråer. Lørdag 1. august 1964 skriver Morgenbladet om at utenriksminister Dean Rusk har fremholdt på en pressekonferanse i Washington «at det vil bli sendt flere tusen amerikanske soldater som forsterkninger til Syd-Vietnam i løpet av de nærmeste måneder». Videre skrives det at

Han ville imidlertid ikke gi noen nærmere beskjed om antallet. Rusk understreket at det ikke foreligger noen meningsforskjell mellom regjeringene i Syd-Vietnam og USA, og han sa at statsminister Khanh har gjort store fremskritt når det gjelder å styrke Syd-Vietnams stilling siden han kom til makten (Morgenbladet, 1964).

Denne saken trykkes på forsiden før USA for alvor gjør sitt inntog i krigen i kjølvannet av hendelsen i Tonkinbukten og Johnsons Tonkinbukten-resolusjon. Dette indikerer at Morgenbladet har satt USAs krigsutvikling i Vietnam høyt på dagsordenen.

Etter å ha nærlest de 73 forsidesakene som var på trykk mellom august 1964 og mars 1965 har jeg identifisert tolkningsrammen *handlekraftige USA*. Problemet, årsak til problemet og den moralske dommen er de samme som i den overordnede kald krig-rammen, men jeg presenterer her løsninger, nøkkelord, samt belyste og skjulte aspekter som jeg mener er karakteristisk for nettopp denne underrammen:

Handlekraftige USA	
Problem	Kommunistisk spredning i Sørøst-Asia
Årsak til problemet	Nord-Vietnam og Vietcong
Moralsk dom over problemet	Kommunismen er skadelig for verdensfreden
Løsning for problemet	USA må gripe inn
Nøkkelord	Kraftige angrep, USA-attakk, vellykket USA-angrep, attentat
Belyste aspekter	Teknisk informasjon om krigens gang
Skjulte aspekter	Emosjonelle historier, informasjon om sivile, krigens brutalitet; det humanitære aspektet

I nyhetsdekningen i mitt datamateriale formidles USAs rolle i krigen i en episodisk tolkningsramme med beskrivende nyhetsartikler. Dette er typisk for partipressens tid (Allern & Ihlen, 2008). Hver nyhetsartikkel fungerer som et lite bidrag til et større bilde; historien om da USA ble en part i Vietnamkrigen. Beskrivelsene er nøkterne og lite deskriptive. På grunn av svært hyppig dekning, er det vanskelig å få en følelse på hvilke saker som er av større betydning enn andre. Alle saker som handler om hendelser i Vietnam blir prioritert høyt og får gjerne spalteplass på forsiden. Etersom sakene er fremstilt lite tabloid, med få sensasjonelle overskrifter eller store, dominerende bilder, er det vanskelig for meg som leser å forstå hva som er «breaking news» og hva som er en vanlig oppdatering på krigens gang. En tendens er også at navn på relevante aktører er sentrale i overskriftene, og at Morgenbladet tar utgangspunkt i at leseren allerede har kjennskap til disse. Når navn som Khanh, Johnson, Kosygin, Grymoko, de Gualle, Castro og Taylor brukes i overskrift eller ingress, legges det som et premiss at leseren er satt inn nok i saken til å koble hvem disse er, og hva rollen deres er i krigen. Dette kan knyttes opp til at Morgenbladet var en avis for «eliten» med stor interesse for utenrikspolitiske spørsmål og som er sulten etter mye informasjon. Trygve Gulbrandsen (2017) definerer eliten «personer og grupper som innehar formelle topposisjoner i viktige institusjoner og organisasjoner i samfunnet», som for eksempel «biskoper, generaler, avisredaktører, stortingsrepresentanter, konsernsjefer og styreledere i det private næringslivet, høyere embetsmenn i forvaltningen, universitetsrektorer, og ledere av kulturinstitusjoner» (Gulbrandsen, 2017). Bastiansen

(2015) peker på at Høyre-avisene i partipressens tid rettet seg mot småborgerskapet, næringslivet og landets embetsmenn, med andre ord: kremen av kremen; eliten. En annen forklaring, er at det å bruke navn i overskrifter er et journalistisk grep som særlig amerikanske medier har lang historie for å ta i bruk (Bonde & Bredal, 2004, s. 56). «Ha alltid et navn i tittelen» var beskjeden Sven Sørmark som fersk Aftenbladet-redaktør ga sine kollegaer, et grep som skulle føre til en oppgang i opplaget.

Der nettsaker i dagens medievirkelighet kontinuerlig oppdateres og det er mulig å klikke seg inn på avismedienes nettsider for å holde seg oppdatert på en bestemt sak, kunne Morgenbladet hyppigst formidle oppdateringer med 24 timers mellomrom. Nyhetssakene krever at leseren har en viss bakgrunnskunnskap om krigen, og det virker som at Morgenbladet tar utgangspunkt i at leseren har lest de tidligere nyhetssakene, ettersom mange av sakene går «rett på».

Et eksempel på nyhetsdekning av en hendelse som dekkes med hyppige, oppdaterende nyhetssaker, er søndag 2. august, når den amerikanske jageren Maddox angripes, hendelsen som for alvor drar USA inn som aktiv part i krigen. Morgenbladet følger opp hendelsen ved å trykke fire saker fire dager på rad:

Mandag 3. august 1964

«Ukjente» til angrep i Tonkin-bukten: Torpedoer mot USA-jager

Bilde: Jageren «Maddox» ble sjøsatt i 1944 og er 114 meter lang og er på 3 300 tonn.

Sjef ombord er orlogskaptein Herbert L. Ogler – som under sin kommando har 14 offiserer og 250 gaster. Skipet er utstyrt med seks 5-toms og seks 3-toms kanoner.

PEARL HARBOR søndag (AP): Den amerikanske jageren «Maddox» ble søndag angrepet med torpedoer og kanoner av tre motortorpedobåter av ukjent nasjonalitet i Tonkin-bukten utenfor kysten av Nord-Vietnam, opplyste øverstkommanderende for de amerikanske styrker i Stillehavet i dag. Jageren ble ikke skadet og personellet om bord slapp uskadet fra treningen. De tre motortorpedobåter ble drevet på retrett og ble

sterkt skadet av raketter avfyrt fra fire fly fra det amerikanske hangarskip «Ticonderoga». Angrepet ble også besvart fra «Maddox», het det i meldingen fra øverkommenderendes kontor (Morgenbladet, 1964).

Tirsdag 4. august 1964

Skarp amerikansk protest etter «Maddox»-episoden

WASHINGTON, mandag (AP): USA vil rette en skarp formell protest til kommunistregjeringen i Nord-Vietnam mot torpedobåtangrepet på den amerikanske jageren «Maddox» i internasjonalt farvann i Tonkin-bukten søndag, meddelte det amerikanske utenriksdepartement mandag. Angrepet blir betraktet som et alvorlig intermezzo, uttalte utenriksdepartementets pressesekretær Robert J. McClockey. Washington har ennå ikke bestemt seg for hvordan protesten skal overbringes regjeringen i Hanoi (Morgenbladet, 1964).

Onsdag 5. august 1964

Amerikansk note:

Nye angrep får meget alvorlige følger!

WASHINGTON (NTB-Reuters): Den amerikanske regjering har sendt en skarp note til Nord-Vietnam, der den erklærer at det vil få meget alvorlige konsekvenser om det blir rettet flere angrep mot amerikanske krigsskip eller fly som patruljerer i Tonkin-bukten. Notens referer til det angrep som tre motortorpedobåter fra Nord-Vietnam sist søndag rettet mot den amerikanske jageren «Maddox» på internasjonalt sjøterritorium (Morgenbladet, 1964).

Torsdag 6. august 1964

Amerikansk svar igår på angrepene

Olje- og brennstoffdepot i Nord-Vietnam gikk opp i flammer

WASHINGTON (NTB-Reuter): USA rettet igår kraftige flyangrep mot Nord-Vietnams motortorpedobåter og deres havner og støttepunkter i land ved Tonkinbukten. Aksjonen var et svar på det nye nord-vietnamesiske MTB-angrepet på de to amerikanske jagere natten før. – Ifølge forsvarsminister Robert McNamara kostet aksjonen to amerikanske fly som ble skutt ned, mens to andre ble skadet. Et kommuniqué fra overkommandoen i Nord-Vietnam igår kveld hevdet at fem amerikanske fly var skutt ned og at en av flyverne var tatt til fange. Angrepet ble rettet mot landsbyer, het det (Morgenbladet, 1964).

Gjennom fire oppslag på rappen om samme hendelse, følger Morgenbladet opp en sak de signaliserer som viktig og høyt oppe på dagsordenen. I en tid lenge før nettaviser, var dette måten å holde lesere løpende oppdatert på. Hendelsens første oppslag, på mandag, rapporteres fra USA og mangler en del vesentlig informasjon. Gjerningspersonene bak torpederingen av det amerikanske sjøfartøyet Maddox er hittil uidentifisert. Morgenbladet gjengir en kommentar av øverstkommanderende for amerikanske styrker i Stillehavet og saken er en ren gjengivelse av hendelsesforløpet, basert på den begrensede informasjonen som på det tidspunktet var tilgjengelig. I overskriften er det brukt hermetegn rundt ukjente («Ukjente» til angrep), som kan være et frempek fra Morgenbladets journalist som gjengir saken at det her foreligger en mistanke om hvem som står bak, men at dette ikke er offisielt kjent ennå. I brødteksten gjengis uttalelser fra «en talsmann for den amerikanske marine i Washington, som kunne opplyse at amerikanske motangrep gjorde at en av båtene som ble angrepet ble så sterkt skadet av Zuni-raketter fra de amerikanske Crusader-jetflyene og av maskingeværilden fra «Maddox» at den ble liggende stille i sjøen».

Til tross for at overskriften retter oppmerksomhet mot at en amerikansk båt ble angrepet, vies mesteparten av spalteplassen ellers i brødteksten til den amerikanske talsmannen som fremhever amerikanernes umiddelbare motangrep. Første avsnitt avsluttes ved at talsmannen

uttaler at «Maddox» besvarte angrepet med fem tommers granater. Resten av saken handler om at Johnson kalte inn til konferanse i Det hvite hus med sine fremste diplomatiske og militære rådgivere. «Det ble ikke oppgitt hva emnet for diskusjonen var, men formodentlig var det trefningen i Tonkin-bukten som var i brennpunktet for drøftelsene», melder Morgenbladet.

Det påfallende i dette nyhetsoppslaget, er det amerikanske vinklingen. For det første brukes kun amerikanske kilder; nyhetsbyrå fra USA, talsmannen for de amerikanske styrkene i Stillehavet og en talsmann for Det hvite hus. Ettersom nasjonaliteten til «Maddox»-angriperne på dette stadiet ikke er kjent, vil dette valget uansett kanskje være naturlig. Som Bastiansen (1997) har pekt på, var skandinaviske medier avhengige av amerikanske kilder på dette tidspunktet.

Tolkningsrammen i denne saken retter seg i liten grad mot det menneskelige, men heller om hvor mektige amerikanerne er, som var i stand til å umiddelbart svare tilbake på angrepet med raketter og granater. Det militære utstyret til amerikanerne beskrives i detalj, som for eksempel jageren Maddox med sine 114 meter og 3 300 tonn, seks 5-toms og seks 3-toms kanoner og orlogskaptein 14 offiserer og 250 gaster ombord. Dette tegner et bilde av amerikanerne som ressurssterke militært og som en mektig aktør. Ved å adressere at president Johnson har kalt inn utenrikspolitiske og forsvarspolitiske aktører, fremmer Morgenbladet også at hendelsen muligens vil få politiske konsekvenser.

Dagen etterpå, tirsdag 4. august, skriver avisen at det er «kommunistregjeringen i Nord-Vietnam» som står bak angrepet, som det amerikanske utenriksdepartementet varsler de kommer til å rette «en skarp formell protest til» (Morgenbladet, 1964). Det er utenriksdepartementets pressesekretær Robert J. McClockey som uttaler seg og som blir sitert av Morgenbladet. Ordvalget «kommunistregjering» går rett inn i kald krig-paradigmet hvor en krigføring forsvares ved at den vestlige verden skal beskyttes mot kommunismen. I lys av dette, er det rimelig å anta at nettopp det ordvalget er ment å gi en negativ konnotasjon.

Onsdag følger Morgenbladet opp saken ved å skrive at den amerikanske regjeringen nå har sendt en skarp, formell note, som tidligere varslet (Morgenbladet, 1964). Til sist varsles det på torsdag at amerikanerne har svart på de Nord-Vietnamesiske angrepene. Begge vinkles fra USAs side – det er USA som *gjør noe*, mens motparten, Nord-Vietnam blir stående i teksten som en passiv part som *blir gjort noe med*. Vi følger USAs steg i Vietnam tett, og det er som oftest USA som er subjektet. Den tette nyhetsoppfølgingen av hva USA gjør, tyder på at

Morgenbladet har vurdert hendelsesforløpet med USA i bildet som svært nyhetsverdlig. I teorikapittelet diskuterte jeg hvordan historier om eliten er fremtredende i utenriksnyheter, og USA hadde status som stormakt også på 1960-tallet. En annen forklaring på hvordan interessen rundt USA er så stor, er at USA er en nær alliert, hvilket gjør at nyhetskriteriet som handler om nærhet også blir oppfylt. Et aspekt som gjør at jeg mener at tolkningsrammen handler om at USA er handlekraftig, er hvordan USA først og fremst skal belyses som mektig. I notisen denne torsdagen er overskriften at USA har svart på angrepene, men i teksten fremkommer det at fem amerikanske fly var skutt ned og at en av flyverne var tatt til fange. Det gjør det tydelig at tolkningsrammen av USA som mektig og handlekraftig går på bekostning av en tapsramme og det menneskelige aspektet.

På lørdag har Morgenbladet en leder med tittelen «TONKIN-KRISENS FØLGER» (Morgenbladet, 1964). En leder er en redaksjonell kommentar, som oftest uten byline, hvor publikasjonen gir uttrykk for sitt syn på en sak. Skribenten av lederen skriver at de mer varige virkningene av krisen i Tonkin-bukten må kunne oppsummeres i tre punkter:

Krisen og dens forløp har hindret oppbyggingen av militære forråd i Nord-Vietnam, den har styrket USAs vilje til å fremkalle en avgjørelse i de to mest kritiske områder Syd-Vietnam og Laos, og endelig har den åpenbart Sovjetunionens svekkede innflytelse i denne viktige del av Det fjerne østen (Morgenbladet, 1964).

Skribenten skriver videre at det fortsatt «er 'en mystifisering' hvorfor nord-vietnamesiske motortorpedobåter gikk til aksjon mot amerikanske jagere den 2. og 4. august».

Vedkommende lanserer en teori om at det må handle om et ønske om å hindre amerikanerne å observere trafikken i Tonkin-bukten mellom Kina og Nord-Vietnam, ettersom sjøveien praktisk talt er den eneste transportveien for større forsyninger som skal frem på kortest mulig tid. En konsekvens av hendelsen er at USA har overført en del av sine militære styrker i Østen til områdene omkring Indo-China, for å sikre seg mot lignende episoder i fremtiden og for å øke beredskapen, skrives det. Skribenten trekker også frem den amerikanske opinionen:

[...] Opinionen i Amerika står nu samlet omkring effektive militære tiltak mot nye aksjoner fra kommuniststyrkene. Før krisen i Tonkin-bukten hadde opinionen i USA neppe noen klar forestilling om tidsperspektiver ved den amerikanske hjelp til Syd-

Vietnam, men etter etter krisen er det vokset frem et ønske om å få en avgjørelse”
(Morgenbladet, 1964).

Skribentens ordvalg her er mektig. «Den amerikanske hjelp» toner ned den harde, militære diskursen og legitimerer amerikanernes tilstedeværelse i Vietnam. Å peke på at de amerikanske styrkene har folket i ryggen, er et annet legitimeringsgrep, og passer inn i tolkningsrammens fremhevede aspekter om USA som handlekraftig.

Mandag 9. januar 1967 har den amerikanske journalisten Joseph Alsop en sak på trykk, først publisert i the Washington Post. Alsop identifiserte seg selv som en konservativ republikaner som innbitt støttet USAs deltagelse i Vietnam. New York Times skriver at på et tidspunkt i krigen, da president Lyndon B. Johnson tok avgjørelsen om å sende ytterligere 50.000 soldater, hadde han kommentert: «Slik, dette burde holde Alsop tyst for en stund» (Alterman, 2012) fritt oversatt.

Artikkelen går under tittelen «Velger Vietcong å forskanse seg i gamle geriljastillinger?» og ingressen «Hanoi våget det ikke i 1965 – i dag er risikoen større». Saken er illustrert med et bilde av to soldater med våpen som gjemmer seg i buskene. Bildeteksten er:

De amerikanske soldater har mestret også geriljakrigens problemer overraskende godt i Vietnam – til tross for de utvilsomme fordeler som Vietcong har gjennom sitt kjennskap til de klimatiske forhold og sin erfaring med terrenget. Hvis Vietcong velger å trekke seg tilbake til Fase II, geriljaen, kan man imidlertid få en langvarig og seig kamp fremdeles, hvor der også eksisterer en fare for at amerikanerne kan bli trettet ut (Alsop, 1967).

I bildeteksten lanseres ideen om at en lang og seig kamp hvor amerikanerne risikerer å bli utslitt, vil være på grunn av nord-vietnamesernes valg om å trekke seg tilbake til «fase II». Det pekes til en viss grad på et menneskelig aspekt, i form av at troppene kan bli utslitt, men ikke på andre konsekvenser av krigen, slik som tall på falne eller hvor mange sivile som blir skadet eller drept. Selv om ordet «utslitt» viser til en menneskelig emosjon, tolker jeg likevel saken ikke i et menneskelig/humanitært aspekt-ramme, men i en mer teknisk tolkningsramme, i tråd med tolkningsrammen om USA som handlekraftig aktør. Dette fordi

saken primært løfter frem hvordan amerikanske soldater lykkes godt i krigføringen, til tross for å være på ukjent land og en videre spekulasjon av Vietcongs strategiske valg.

Alsop innleder teksten slik:

I det siste er det kommet en strøm av lite oppmuntrende meldinger om at fienden i Vietnam er iferd med å gå tilbake til «Fase II» – hvilket betyr at den trekker seg tilbake og forbereder seg på en meget lang krig etter det klassiske geriljamønster (Alsop, 1967).

Denne informasjonen stammer fra to «desertører fra fienden», altså to Nord-Vietnamesiske soldater som har trukket seg fra tjeneste, ifølge Alsop. Han diskuterer videre i teksten om hvorvidt general Westmorelands strategi ser ut til å virke eller ikke.

I virkeligheten foreligger det imidlertid annet materiale av mer avgjørende art som tyder på at fienden ikke er iferd med å endre sin strategi i det hele tatt. Det foreligger tallrike rapporter fra forhør av desertører som tyder på at Vietcong stadig like hensynsløst bruker de beste i geriljastyrkene til å fylle hullene i hovedstyrkenes rekker (Alsop, 1967).

Språkbruken distanserer leseren fra de nord-vietnamesiske styrkene ved å konsekvent bruke ord som «fienden».

Spørsmålet om lederne i Hanoi virkelig er i stand til å gå tilbake til Fase II [...] er faktisk 64 milliarder dollar-spørsmålet – utregnet på grunnlag av hva krigens årlige omkostninger er – eftersom det danner kjernen i spørsmålet om hvor lenge krigen vil vare” (Alsop, 1967).

Dette er det eneste aspektet som tallfestes i teksten; kostnadsaspektet. Teksten gir også et samtidsbilde av hvordan krigen faktisk ser ut på slagmarken, som per januar 1967 var preget av geriljakrig og en bekymring fra amerikansk side om denne måten å krige på vil slite ut soldatene sine.

For å henge teksten på teoretisk knagg, nemlig dagsordenteorien, kan man aller først stille seg spørsmålet om hva som gjør at akkurat denne kommentaren, skrevet av en amerikaner, kommer på trykk i en norsk dagsavis. Hvorfor akkurat denne politiske kommentatoren, og hvorfor får denne kommentaren spalteplass på bekostning av nasjonale saker, eller internasjonale saker kommentert av en norsk utenrikseksperter?

Morgenbladet gir ordet til amerikanere ved å oversette og sampublisere artikler tidligere publisert i amerikanske medier. I motsetning til dagens journalistiske ideal, hvor flere ulike stemmer skal komme opp og frem i offentligheten, tilsier datidens presseetikk og Morgenbladets konservative tilknytning at det bare er én type amerikansk stemme som kommer på trykk: den konservative.

5.4 Opprørsrammen

Demonstrasjoner kan rammes inn på flere måter. Det kan rammes inn som et viktig demokratisk virkemiddel, hvor borgere får bruke sin stemme til å fortelle hva de mener om en sak. I et slikt perspektiv, vil ungdom som marsjerer ned i gatene med hjemmesnekrede skilt og innøvde slagord applauderes for å være deltakende demokratiborgere som aktivt bruker ytringsfriheten sin, og som viser engasjement. Eller det kan rammes inn som en form for «ungdomsopprør», hvor unge bidrar til forstyrrelser i gatene i saker de kanskje «ikke forstår» og holder politiet opptatt med å opprettholde ro og orden. Gjennom å analysere noen utvalgte nyhetssaker fra forsiden, samt en leder, vil jeg vise at Morgenbladets dekning av forskjellige demonstrasjoner karakteriseres av en *opprørsramme*. Opprørsrammen kjennetegnes av at demonstrasjoner fremstilles som noe som forstyrrer ro og orden i samfunnet, som kobles til uansvarlighet eller mangel på respekt. Denne tolkningsrammen går på bekostning av synet på demonstrasjoner som et viktig demokratisk virkemiddel.

Opprørsrammen	
Problem	Demonstrasjoner, protester
Årsak til problemet	Rebelske krefter bidrar til uro i samfunnet
Moralsk dom over problemet	Venstrevridd aggresjon
Løsning for problemet	Støtte til USA som alliert
Nøkkelord	Opprør, herje, uansvarlig, anti-amerikansk
Belyste aspekter	Bråk, uro og ulydighet
Skjulte aspekter	Demokratisk engasjement

Allerede i 1964 skriver Morgenbladet om protester i Saigon. En protest som får spalteplass på forsiden den 24. august omtales i nyhetsartikkelen som «alvorlige studentdemonstrasjoner mot president Khanhs regime» og at «politiske kretser i Saigon mener at studenturolighetene er en trussel mot regimets stabilitet» (Morgenbladet, 1964). Allerede i denne omtalen legger Morgenbladet premissene for å omtale studentdemonstrasjoner som noe uønsket og som en trussel for ro og orden. Demonstrasjonen knyttes til begreper som «herjing», «rasering» og «plyndring», og legger grunnlaget for en ramme som skal prege de kommende omtalene fra demonstrasjonen på hjemmebane.

Den første norske demonstrasjonen som dekkes av Morgenbladet er på trykk 13. februar 1965:

Demonstranter måtte jages fra USA-ambassaden

En gruppe på 40-50 ungdommer samlet seg ved 17-tiden fredag til demonstrasjon utenfor den amerikanske ambassade i Oslo. Gruppen hadde av politiet fått muntlig tillatelse til å stå utenfor ambassaden i en halv time mot at de forholdt seg rolig, men da de senere satt inn rop som «Ut av Vietnam» og «Yankees, go home» og tok frem plakater, måtte politiet rykke ut med hester for å få spredt gruppen. En del av dem stillet seg tvers over Drammensveien og sperret trafikken men det lyktes politifolkene ganske snart å få dem fjernet. Meter for meter tvang det ridende politigruppen lenger utover Drammensveien og enkelte som forsøkte å løpe tilbake mot ambassaden, ble huket av politi og bragt til Victoria Terrasse. De ble imidlertid sendt hjem etter å ha oppgitt sine navn (Morgenbladet, 1965).

Denne korte nyhetsnotisen ble plassert på forsiden. Hovedvekten i meningsinnholdet dreier seg om at ungdommene sørget for at politiet hadde nok å gjøre denne ettermiddagen. Det fremkommer at gruppen hadde fått muntlig tillatelse mot at de forholdt seg rolig, men «brøt» dette løftet ved å sette inn rop og vifte med plakater. Opprør-rammen blir tydelig ved å tegne et bilde av det ridende politiet som måtte holde styr på demonstranter som forsøkte å løpe tilbake til ambassaden, og ved å bringe disse til Victoria Terrasse som da som nå huser Utenriksdepartementet. Avisen skriver ingenting om hva politiet i utgangspunktet mente med «å forholde seg rolig». Både opprop og plakater virker være vanlige virkemidler ved en demonstrasjon, men i dette tilfellet kan det tyde på at demonstrasjonen i seg selv er uønsket.

Den 8. og 9. mars samme år kommer det ytterligere to oppslag om demonstrasjoner som får rikelig med spalteplass. Oppslaget den 8. mars er signert S.L. og har overskriften «Studentersamfundet vil demonstrere mot USAs bomber» og innledningen «Det Norske Studentersamfundet vil nå ta affære når det gjelder Vietnam-krisen». Bakgrunnen for at Det Norske Studentersamfundet (heretter forkortet til Studentersamfundet) nå ønsker å ta grep, er ifølge dirigenten at det ringte en dame til Studentersamfundets kontor og spurte om man ikke

ville «gjøre noe», kan Morgenbladet opplyse. Kort tid etterpå kunne styret presentere følgende opprop:

De siste bombetokter i Vietnam har skapt en ny og farligere situasjon. Om ikke bombetektene stoppes, kan andre makter trekkes inn og konflikten bli en fare for verdensfreden. Det er påkrevet at vi som innbyggere i et NATO-land gir uttrykk for vårt syn på USAs holdning i denne konflikten:

- Krigshandlingene må stoppes øyeblikkelig.
- Partene må straks ta opp forhandlinger med sikte på en fredelig løsning etter Genèvekonferansens retningslinjer.
- Bomber løser ingen problemer.
- Til forhandlingsbordet! (Morgenbladet, 1965).

Morgenbladet opplyser om at dette oppropet har fått tilslutning fra «den såkalte kvinnenes internasjonale fredsorganisasjon», WISP, fra Folkereisning mot Krig, Oslo Unge Venstre, Sosialistisk Ungdomsforbund, fra Arbeidernes Ungdomsfylking (AUF) og fra Kommunistenes ungdomsorganisasjon. Oppslutning fra borgerlige ungdomspartier uteblir, men Unge Høyre «jobber med saken»:

Man hadde også kontaktet Oslo Unge Høyre. Lørdag ble det opplyst i Samfundet at Oslo Unge Høyre arbeider med saken. Dirigenten presenterte oppropet som voteringstema samtidig lenket sammen med spørsmålet om Studentersamfundet skal gå til protestdemonstrasjon mot USAs opptreden. En rask votering gav overveldende flertall for tilslutning til oppropet og til demonstrasjonen som da vil finne sted i nær fremtid (Morgenbladet, 1965).

Denne nyhetssaken ble presentert på en kort og konsis måte, uten store tungtveiende redaksjonelle tolkninger. Et unntak er imidlertid hvordan WISP omtales; som «den såkalte kvinnenes internasjonale fredsorganisasjon», som kan peke på manglende anerkjennelse fra redaksjonens side.

Neste dag, tirsdag 9. mars, trykkes en forhåndssak om en kommende demonstrasjon som er betydelig tyngre negativt ladet. Selve overskriften er alt annet enn nøytral:

«Motdemonstrasjon ved USA-ambassaden - AUF-ere lar seg utnytte».

«Hvordan kommer en anti-amerikansk demonstrasjon istand i Oslo», spør Morgenbladet retorisk i innledningen (Morgenbladet, 1965). Artikkelen er produsert av Morgenbladet selv og har Unge Høyre-leder Hans Svelland og embetsmann og Arbeiderpartiet-medlem Karl Evang som kilder.

Formannen i Sosialistisk Ungdomsforbund, Ole Kopreitan, og et fremtredende medlem av AUF tok sist torsdag initiativ til et ”demonstrasjonsutvalg” som skulle forberede en protestmarsj mot den amerikanske ambassade. På et møte samme kveld var representanter for Sosialistisk Folkepartis studentgruppe, Oslo Sosialistisk Folkeparti, Norges Kommunistiske Ungdomsforbund og Norges Kommunistiske Parti til stede (Morgenbladet, 1965).

Bruken av hermetegn i demonstrasjonsutvalg kommuniserer at avisen ikke anerkjenner demonstrasjonsutvalget. Å navngi Sosialistisk Ungdomsforbunds initiativtaker, men anonymisere AUFs initiativtaker kan tyde på at redaksjonen har AUF høyere på sin politiske rangstige og ønsker å «beskytte» disse representantene i større grad enn ungdomspolitikere fra Sosialistisk Folkeparti. Formuleringen «AUF lar seg utnytte» i overskriften peker på at demonstrasjonen ikke er AUFs initiativ i utgangspunktet og skisserer en viss passivitet. Dette blir også tydelig i neste avsnitt:

For at «demonstrasjonsrådets» medlemmer og initiativtagere kunne holde seg mest mulig i bakgrunnen, ble det overlatt et par AUF-medlemmer å gjøre forsøk på å få andre ungdomsorganisasjoner med på demonstrasjonen. Man har vært i kontakt med Oslo Unge Venstre og Oslo Unge Høyre. Men ingen av dem akter å være med. Selv AUF har ikke behandlet spørsmålet (Morgenbladet, 1965).

Her kommer det frem at det er AUF som har stått for vervearbeidet med å få andre ungdomsorganisasjoner ombord på ideen om demonstrasjon, samtidig som de selv ikke har behandlet spørsmålet. Det fremstilles som at dette var noe de var pålagt å gjøre, for at initiativtakerne selv «kunne holde seg mest mulig i bakgrunnen». Med dette bildet kommuniserer Morgenbladet at demonstrasjonen er en absurd idé som «ingen akter å være med» på og som ikke egentlig er AUFs idé i utgangspunktet. Med utgangspunkt i opprører-rammen, kan det tyde på at Morgenbladet til vanlig oppfatter AUF som et mer ansvarlig ungdomsparti, til tross for at det er en ideologisk avstand mellom partiet og Morgenbladet som borgerlig avis. Dette er sannsynligvis også forankret i at verken AUF eller Arbeiderpartiet hadde tatt noen offisiell stilling til Vietnamspørsmålet ennå, dette skulle drøye til Arbeiderpartiets landsmøte i 1967 (Godbolt, 2010).

Under mellomtittelen ”FANTASI” skriver Morgenbladet:

«Ifølge et fantasirikt stensilert sirkulære som er kommet Morgenbladet ihende, heter det at demonstrantene skal samles på Universitetsplassen onsdag kl. 19.00 hvor Karl Evang vil holde en kort appell om situasjonen i Vietnam. Deretter skal man marsjere med transparenter i et fakkeltog til den amerikanske ambassade hvor man vil gjøre et kort opphold, mens en delegasjon overleverer et protestbrev. Ifølge stensilen er demonstrasjonen i alle faser godkjent av politiet» (Morgenbladet, 1965).

På bakgrunn av disse opplysningene gjør Morgenbladet gravearbeid, ved å kontakte helsedirektør Karl Evang som opplyser at ”det ikke medfører riktighet at han skal tale ved den planlagte demonstrasjon. Han hadde fått en henvendelse om saken fra en del unge, men hadde opplyst at han var opptatt med foredrag et annet sted den aftenen. «Heller ikke politiet bidrar til å sette de kommende demonstrantene i særlig bedre lys». Politiadjutant Dahl forteller at «politiet ikke har gitt noen endelig tillatelse til demonstrasjonen, da den formelle ansøking om demonstrasjonstillatelse første ble innlevert mandag.» Ungdommene hadde imidlertid fått til svar at de kunne regne med politiets tillatelse til opplegget de hadde skissert hvis universitetet og brannvesenet også ga sitt samtykke. Morgenbladet har fortsatt sitt gravearbeid og funnet ut at det vil være et møte i aulaen på samme tid som den planlagte demonstrasjonen, «slik at universitetsplassen og Aula-trappen neppe vil bli disponibel for

Vietnam-demonstrantene». Demonstrasjonsutvalget fremstilles her som uansvarlige og lite planmessige som ikke har orientert seg om praktiske hensyn i forkant av demonstrasjonen.

I siste avsnitt, «OSLO U. H.» (Oslo Unge Høyre), intervjuer Morgenbladet lederen, eller *formannen*, av Unge Høyre, Hans Svelland. De stiller spørsmålet om Oslo Unge Høyre har fått noen henvendelse om demonstrasjonen:

– Ja, lørdag formiddag var et par representanter for AUF oppom vårt sekretariat. De forela oss et program for demonstrasjonen og sa at de gjerne ville ha Unge Høyre med. De gav begge inntrykk av at de hadde fått låne Universitetsplassen, at politiet hadde gitt sin tillatelse og at Karl Evang skulle tale. Selvfølgelig ville ikke Unge Høyre under noen omstendigheter ta del i en slik demonstrasjon hvor ansvaret for Vietnam-krisen ensidig legges på USA. Men at representantene for demonstrasjonen attpåtil forsøkte å få oss med under foregivende av at opplegget var godkjent av Universitetet og politiet virker kort og godt uansvarlig, sier Unge Høyres formann (Morgenbladet, 1965).

I sitatet reproduserer Svelland et poeng som Morgenbladet tidligere i artikkelen initierte; en uansvarlighet fra ungdommenes side som ikke har endelig bekreftet tillatelse til å demonstrere eller dobbeltsjekket Evangs kalender. Et annet aspekt ved nyhetssaken, er at Svellands uttalelse utgjør nesten en tredjedel av saken. Ingen representanter fra verken Sosialistisk Ungdomsforbund, AUF eller noen av de andre organisasjonene som er forespeilet å delta i demonstrasjonen, uttaler seg. Det fremkommer heller ikke i saken om noen av disse er blitt forsøkt kontaktet. Dette er imidlertid i tråd med 1960-tallets partipresse, ref. teorikapittelet, der objektivitet ikke ennå er et ideal i journalistikken.

Den 14. mars 1966 setter Morgenbladet nordmenns opinion om Vietnamspørsmålet på dagsordenen på lederplass:

Gallup om Vietnam

For de krefter i vårt land som har gjort det til en oppgave å drive hetspropaganda mot amerikanernes engasjement i Vietnam, må den meningsmåling Norsk Gallup har foretatt i saken, komme som en ubehagelig kalddusj. Undersøkelsen, som ble

offentliggjort lørdag, viser iallfall at påstanden om at «storparten av det norske folk» tar avstand fra USAs kamp i Sydøst-Asia, er usann. I betraktning av den massive anti-amerikansk propaganda som var vært drevet fra bestemte hold nu i lang tid, og som dessverre bare er halvhjertet imøtegått også fra de ansvarlige hold som burde være de første til å støtte opp USAs frihetskamp – er det tall som kommer til uttrykk i Gallup-undersøkelsen, meget gledelige. Ikke mindre enn 47 prosent av de spurte erklærer at amerikanernes innsats etter deres mening hindrer China fra å underlegge seg Syd-Vietnam. 50 prosent mener at kineserne ville underlegge seg hele Asia om ikke USA opptrådte så bestemt som de gjør idag, og 41 prosent uttaler at de er takknemlige for amerikanernes innsats (Morgenbladet, 1966).

Lederen er ikke særlig lang eller omfattende, men er full av ladede ord som peker på et tydelig standpunkt. «Hetspropaganda» og «anti-amerikansk propaganda» er formuleringer som sparker mot de som ikke støtter USA-siden. Om USAs krigføring brukes imidlertid flere synonymer: «engasjement», «kamp», «frihetskamp», «opptrådte så bestemt» og «innsats». Redaksjonen viser et tydelig pro-amerikansk standpunkt ved å omtale de ferske Gallup-tallene, som blant annet viser at halvparten av de spurte hindrer Kina fra å underlegge seg Syd-Vietnam, som gledelige.

9. april-demonstrasjonen 1967

I løpet av Vietnamkrigens løp ble det avholdt flere demonstrasjoner som skulle få mye oppmerksomhet. Demonstrasjonen den 9. april 1967 er en av disse, og det var den mest utfordrende demonstrasjonen som ble holdt i Norge under hele krigens løp (Godbolt, 2010, s. 144). Med valget av dato og løpesedler med overskriften «OKKUPASJON!», trakk initiativtakerne til demonstrasjonen klare paralleller til andre verdenskrig. James Godbolt skriver: «Under denne demonstrasjonen hadde ungdommen tråkket over en etisk grense og krenket en nasjonal helligdom». Den viktigste begivenheten som hadde formet foreldregenerasjonens kollektive bevissthet, ble brukt av ungdommen i en alternativ politisk samtidskontekst (Godbolt, 2010, s. 144). Morgenbladets omtaler skal vise at denne parallellen ikke skal gå ubemerket hen.

I den første forhåndssaken om demonstrasjonen som jeg inkluderer i analysen, trekkes to sentrale veteraner fra andre verdenskrig inn; Jens Christian Hauge og Gunnar Sønsteby, som jobbet sammen i motstandsbevegelsen. Hauge var fra 1943 leder av Milorg og ved frigjøringen den reelle lederen av Hjemmefronten. Etter krigen var han forsvarsminister i Einar Gerhardsens første regjering og en sentral figur i Norges i NATO i 1949 (Tvedt, 2018). Sønsteby var også en av frontmennene for norsk motstandskamp, som leder av Oslogjengen, Kompani Linges aksjonsgruppe i Oslo (Skodvin, 2017).

I en nyhetssak den 7. april 1967, signert Chr. R. har Morgenbladet samlet inn uttalelser fra flere norske aktører som var av stor betydning under andre verdenskrig, deriblant nevnte Hauge og Sønsteby (Morgenbladet, 1967). Overskriften er ikke nådig overfor den planlagte demonstrasjonen: «9. april-aksjonen smakløs, profanerende og malplassert – Knusende dom over anti-amerikanerne». Morgenbladet skriver av Hauge og Sønsteby er enstemmige i sin fordømmelse av arrangementet som karakteriseres som «smakløst, profanerende, ensidig og malplassert» om demonstrasjonen som fortsatt planlegges til 9. april, «til tross for protester og kritikk fra de fleste ansvarlige hold» (Morgenbladet, 1967). Demonstrasjonen beskrives som en «ensidig fordømmelsesaksjon mot USA og engasjementet i Vietnam». Her omtales igjen USAs krigføring som «engasjement» og demonstrasjonen blir synonymt med ensidig fordømmelse. I selve saken siteres henholdsvis Hauge og Sønsteby slik:

Hr.advokat [Høyesterettsadvokat] Jens Chr. Hauge, sjef for Milorg under krigen, uttaler: – Norge er et fritt land. Jeg vil reagere om noen prøver å innskrenke demonstrasjonsfriheten. Personlig reagerer jeg mot at nordmenn demonstrerer mot at nordmenn demonstrerer mot USA som gjør og har gjort så mye for vår sikkerhet, og som har en så vanskelig, tung og utakknemlig sikkerhetspolitisk oppgave å løse i global sammenheng.

–Jeg synes det er trist, sier direktør Gunnar Sønsteby, krigstidens berømte «Kjakan», at ikke de samme studenter kan se den demokratiske side ved USA. Får de en radikal amerikaner på besøk, hører de bare på det han sier, og tenker overhodet ikke på det faktum at mannen virkelig har anledning til å stå der han står og si det han mener (Morgenbladet, 1967).

Andre som kommenterer demonstrasjonen knyttet opp mot valg av dato i negative lag, er Høyesterettsadvokat Peter P. Holst, odelspresident Nils Hønsvold, skuespiller Knut M. Hansson, som var en aktiv i motstandsbevegelsen. Aktiviteten hans som motstandsmann fikk ham arrestert og resulterte i fengsling på Grini og deretter konsentrasjonsleir i Sachsenhausen i 1943. Han kom tilbake til Norge med «de hvite bussene» våren 1945 (Berg, 2014). Flere som kommenterer er fengelsprest Erik Guldvog (som Morgenbladet opplyser var prest for de norske flyktingene i Sverige under krigen), skuespiller Knut Wigert og lærer Kaare Norum. Nils Hønsvolds partikolleger i Arbeiderpartiet, stortingspresident Nils Langhelle og sekretær i Arbeiderpartiets stortingsgruppe Reiulf Steen, er også blitt kontaktet av Morgenbladet, men svarer bare «ingen kommentar».

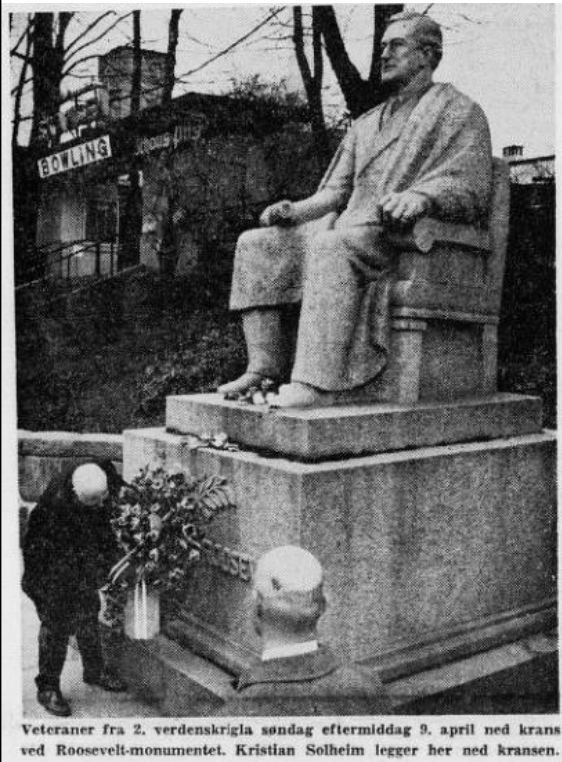
«Massiv reaksjon mot misbruket av 9. april»

Den 9. april 1967 avholdes det en demonstrasjon som vekker sterke reaksjoner i Morgenbladet. Særlig valg av dato trekkes frem som et sentralt poeng og retoriske virkemidler som å spille på følelser rundt et nasjonalt sår som ennå ikke er leget benyttes. Dagen etterpå har Morgenbladet en nyhetssak på trykk med overskriften «USAs politikk brukes mot vår NATO-deltakelse – Massiv reaksjon mot misbruket av 9. april» (Morgenbladet, 1967). Bruken av verbet *misbruke* er sterkt ladet – det er ingen tvil om at redaksjonen uttrykker en misnøye over å avholde en demonstrasjon på nettopp denne datoen. Ordet *massivt* i beskrivelsen av motstanden av det såkalte misbruket av datoen, er heller ikke nøytral ordbruk. Kilden i saken er leder av Oslo Unge Høyre Bernt Albert, som får innlede selve saken med ordene:

Man kan mene hva man vil om amerikanernes engasjement i Vietnam. Vi vinner det imidlertid uverdigg at en del nordmenn benytter nettopp denne dag til ensidig å sverte en av våre allierte – for på denne måten å gi dagen et helt annet innhold enn den har i det norske folks bevissthet (Morgenbladet, 1967).

Når Albert bruker formuleringen «amerikanernes engasjement», tyder det på at partiet støtter krigføringen i lys av kald krig-paradigmet. Saken er illustrert med et bilde av Franklin D. Roosevelt-statuen lokalisert nær Aker brygge i Oslo og veteraner fra 2. verdenskrig som la ned krans ved monumentet. Bildevalget er trolig strategisk fra Morgenbladets side – et bilde av «våre egne» fra den siste krigen vi selv var involvert i sammen med statuen av Roosevelt,

som ble reist som takk for hjelpen vi som alliert fikk etter krigen gjennom blant annet Marshallhjelpen, illustrerer nettopp et bilde av to nære allierte.

Bilde: Bildet som illustrerer saken om demonstrasjonen 9. april er neppe tilfeldig. (Morgenbladet, 1967).

Nyhetsartikkelen tar videre for seg at det foregikk et møte om det atlantiske samfunn og dets fremtid i Høyres Hus, «i motsetning til forestillingen på Universitetsplassen tidligere på dagen». Morgenbladet skriver at det ikke var «til å unngå at det ble trukket paralleller til venstre-aktivistenes anti-amerikanske demonstrasjon tidligere på dagen» (Morgenbladet, 1967). Dette peker på en forståelse av at Norges rolle og forpliktelser som NATO-alliert ikke er forenelig med å opptre «anti-amerikansk» og at dette er noe som hører hjemme på venstresiden av norsk politikk. Dette tegner et moralsk skille mellom «oss og dem»; vi ansvarlige, lojale allierte på høyresiden og de uansvarlige, illojale allierte på venstresiden.

Men Morgenbladet er fortsatt ikke ferdig med denne spesifikke demonstrasjonen. Ni dager etterpå har avisen en leder på trykk om at 54 professorer ved Universitetet i Oslo stiller seg bak ledelsens avgjørelse om å tillate demonstrasjonen til Studentersamfundet på universitetsplassen den 9. april. Dette i kjølvannet av at Morgenbladet hadde en nyhetssak på trykk om at 25 professorer klagde på ledelsens avgjørelse. Nå rettes det oppmerksomhet mot en majoritet av akademikerne ved universitetet, som går motsatt vei enn sine 25 kollegaer. I

en erklæring skriver 54 professor at de støtter avgjørelsen, «uten at vi hermed vil uttrykke noe standpunkt til selve demonstrasjonen, eller til tiden og stedet for den», melder Morgenbladet (Morgenbladet, 1967). Professorene fortsetter: «En kontroll fra Universitetets side ved valg av demonstrasjonsdag ville ha vært en politisk sensur av studentenes ytringsfrihet» (Morgenbladet, 1967).

«Det lyder prisverdig», kommenterer Morgenbladet sarkastisk, og fortsetter: «Her er universitetslærere som ikke vil påvirke studentene.» (Morgenbladet, 1967). Redaksjonen går hardt imot aspektet som begrunnes med ytringsfrihet: «Intet skulle nemlig rokke disse professorers absolutte holdning til ytringsfrihet og politisk sensur på denne ene av 365 dager i året (i motsetning til visse professor-kollegers autoritære tilbøyeligheter)». I lys av dette skisserer avisen et skremselsbilde av at samfunnet om noen år kan oppleve et Studentersamfunn behersket av «nyfascistisk flertall» på grunn av «venstreradikale» og professorenes standpunkt om å ta hensyn til studentenes ytringsfrihet:

Dette siste standpunkt hos de 54 vil kunne fremkalle de mest interessante konsekvenser i en tid da vi holder på å svinge fra en etterkrigsepoke over i noe som ligner en førkrigsoppladning. Så lenge har jo nu de venstreradikale provosert situasjonen at man må vente at der kommer et svar. Ja, noen "høyrradikale" tegn som Dagbladet rygget rystet tilbake for, viste seg på den selvsamme anti-demonstrasjonen niende april. Og siden vi lever i et fritt land med unge mennesker som bare har et teoretisk forhold til den nære fortid, er det jo ikke usannsynlig at vi om noen år kan oppleve et studentersamfunn behersket av nyfascistisk flertall. (Morgenbladet, 1967).

Atter en gang bruker redaksjonen begrepet «anti-amerikansk» i sin omtale av demonstrasjonen: «For adskillelige har den niende april en nasjonalt samlende, smertefull minneverdi. Ja, enkelte har kanskje endog personlig tatt avstand fra en splittende anti-amerikansk demonstrasjon just på denne dag.» (Morgenbladet, 1967). Med denne formuleringen insinueres det også at ved å bruke en dato som i utgangspunktet har virket samlende på nasjonen, rokkes dette ved med splittelse og uro.

Til sist peker redaksjonen på at dette «misbruk av Universitetsplassen den niende april» må skape en ubehagelig stemning mellom professorene som uttrykte henholdsvis støtte og

motstand. «Således må rektor for sin triste beslutning også bære et ansvar for en inntrengende politisering av vårt akademiske miljø», skrives det (Morgenbladet, 1967).

Begreper som «venstreradikal», «venstrevridd», «anti-amerikansk» og «misbruk» brukes i omtalene av de norske demonstrasjonene. En annen fellesnevner som knytter sakene tett sammen, er de retoriske virkemidlene som spiller på både følelser og fornuft ved å vise til Norge som alliert og å vise tilbake til andre verdenskrig. Med disse observasjonene, vil opprører-rammen utvides til en større, overordnet ramme: anti-amerikansk-rammen.

5.5 Anti-amerikansk-rammen

Den mest dominerende tolkningsrammen jeg har identifisert er anti-amerikansk rammen. Den favner om den politiske diskusjonen om Vietnamspørsmålet, både i Norge og i utlandet. Sverige skal vies ekstra mye oppmerksomhet i lys av denne tolkningsrammen. Rammen kjennetegnes først og fremst av bruken av begrepet «anti-amerikansk» som en nedsettende merkelapp, men også referanser til kommunisme og «venstreradikalisme».

Anti-amerikansk-rammen	
Problem	Kommunismens fremmarsj
Årsak til problemet	Anti-amerikanske krefter skaper uro i samfunnet og er ikke lojal alliert
Moralsk dom over problemet	Venstrevridd aggresjon
Løsning for problemet	Støtte til USA som alliert
Nøkkelord	Uansvarlig, anti-amerikansk, protest, motstand, USAs engasjement, venstreradikale, propaganda, sikkerhetspolitikk, kommunisme, andre verdenskrig
Belyste aspekter	Opprørsk oppførsel, andre verdenskrig,
Skjulte aspekter	Sivile tap, krigens brutalitet

Anti-amerikansk-rammen favner bredere enn opprørrammen. Mens opprørrammen hovedsakelig omtaler en yngre del av befolkningen, vil anti-amerikansk-rammen inkludere flere lag av samfunnet, deriblant flere fra «eliten», slik som politikere, forfattere, akademikere. Den vil fortsatt være i lys av kald krig-paradigmet og være en del av en større fortelling om «kampen mellom Øst og Vest» og «det gode mot det onde» (Allern, 2001, s. 68). I omtalene av 9. april-demonstrasjonen har andre verdenskrig blitt brukt som et spillekort for å demoralisere demonstrasjonen. Ord som «alliert» har blitt brukt flittig om USA og Norge, og bildet av veteraner som la ned krans ved Roosevelt-statuen er et mektig symbol på takknemligheten norske veteraner fra andre verdenskrig har til USA som alliert. Der unge i den redaksjonelle omtalene om demonstrasjonene ikke selv har kjent den tyske okkupasjonen på kroppen, vil den generasjonen som faktisk opplevde krigsårene i Norge i større grad som

ikke stiller seg bak USA i Vietnamspørsmålet konfronteres med manglende lojalitet til en av våre viktigste allierte.

En artikkel som viser en tendens til å rette et kritisk blikk til borgerlige politikere som er kritiske til USAs Vietnampolitikk, er Morgenbladets notis om Venstres leder Gunnar Garbo den 29. april 1967. Overskriften «TØV FRA GARBO» kan neppe bli tydeligere i budskapet om at hva som presenteres i saken er et syn Morgenbladet absolutt ikke deler (Morgenbladet, 1967). Brødteksten forteller at Garbo under Venstres landsmøte har sagt at om ikke ”USAs ulykkelige engasjement i Vietnam opphører, så ender det med at Norge går ut i NATO”.

Dette er på en tid hvor Norges forpliktelse til NATO-alliansen går ut om to år, etter at Norge i 1949 gikk inn i NATO og en forpliktelse på en tjueårsperiode. Morgenbladet kommenterer til dette at ”det er en besynderlig logikk av en presumptivt ansvarlig politiker.” Dette med å peke på ansvarlighet, eller mangelen på den sådan, er en retorikk som skal gå igjen i kritikken mot USA-kritikere. Når en politiker karakteriseres som uansvarlig, går dette på bekostning av respekten politikeren i sitt virke er avhengig av. Lenger nede i notisen står det: ”På den ene siden er han [Garbo] en ansvarlig politiker og leder for et borgerlig parti – på den annen side har han radikale ambisjoner og vil gjerne fjeske og logre for anti-amerikanerne på vår politiske venstreside.” (Morgenbladet, 1967). Her fremstilles det å være borgerlig og ansvarlig som naturlige egenskaper som går hånd i hånd, mens anti-amerikanisme og politisk venstreside som rake motsetninger til det å være ansvarlig og borgerlig. Dermed fremstilles Garbo som å stå midt opp i en rollekonflikt. Han må ta et valg – borgerlig og ansvarlig, eller anti-amerikansk? Når det gjelder Garbos uttalelse om en mulig NATO-exit, går Morgenbladet i kjernen i det som tolkes i en kald krig-ramme: «Hadde situasjonen vært den motsatte, at USA til tross for sine løfter overfor det frie Vietnam unnlot å forsvare landet mot angriperne fra nord, kunne det i sannhet ha vært grunn til å reise spørsmålet om vårt medlemskap i NATO ville ha noen hensikt. For da måtte vi kunne betvile at USA kom Norge til unnsetning i en eventuell krisesituasjon.» Det uttrykkes her et resonnement rundt at USAs rolle i krigen er et direkte resultat av NATO-forpliktelsen.

Noen uker senere har høyesterettsadvokat Bjørn Sogn en sak på trykk, som angriper Garbos uttalelse, under tittelen «Selvmorderisk politikk» (Sogn, 1967). Selve temaet for artikkelen er argumentasjon for hvorfor det er viktig at Norge er med i NATO. For å underbygge argumentene, trekker han paralleller til andre verdens krig, og dette med en emosjonell fremtoning: «Dette landet [USA] som vi har alt å takke for: vår velstand, vår frihet og selvstendighet. Dette landet som nu igjen *uselvisk*, og uten *tanke på landevinninger*, ofrer

sine sønner for et lite lands frihet! (Sogn, 1967)». At de bruker «sønner» fremfor soldater, er et retorisk grep som vekker nære assosiasjoner. Alle kjenner til en sønn, men en soldat er fjernt for mange. Ofring er også et ordvalg som spiller på følelser. Å ofre noe viser til å være nobel, hederlig, å vise storhet. Sogn holder seg ikke bare til andre verdenskrig-referanser som omhandler USA. Winston Churchill – en av andre verdenskrigs fremste ikoner, den britiske statslederen som lovet at Hitler skulle få motstand til siste bloddråpe, blir sitert:

Ingen har vært en mer helhjertet motstander av kommunismen enn jeg de siste femogtyve årene, og jeg har ikke tenkt å ta i meg en eneste av de uttalelser jeg er kommet med. Men alt dette betyr ingenting sammenlignet med det som nu holder på å skje. Ethvert menneske og enhver stat som kjemper mot nazismen, kan regne med vår hjelp. Ethvert menneske og enhver stat som slutter seg til Hitler, er vår fiende (Sogn, 1967).

Sogn er rask med å overføre dette til vår egen frigjøringskamp på hjemmebane: «Vi spurte ikke den gang om hvor mange ”Gulosten” hadde gått inn og ut av fengslene! Vi spurte bare om han kjempet for landets selvstendighet. Og det gjorde ”Gulosten” bedre enn mange andre!» (Sogn, 1967). Han trekker også paralleller til andre verdenskrig i en militær kontekst: «Herr Garbo kritiserer bombingene av Nord-Vietnam, men glemmer helt den terrorbombing som vi selv gjorde oss skyldig i eller bifalt under den siste verdenskrig. Var denne bevisste terrorbombing uskyldigere enn den strategiske bombing som nu foregår i Nord-Vietnam?» (Sogn, 1967). Disse argumentene spiller på at bombing var nødvendig for friheten da, derfor er den nødvendig også nå. Videre stiller han spørsmål rundt «NATO-fiender» og «Amerika-hatere» og deres tro på at den kalde krigen skal ta en slutt ved at amerikanerne legger ned våpnene:

Hva er det som har fått våre NATO-fiender og våre Amerika-hatere til å tro på en avblåsning av den kalde krigen? Intet – absolutt intet av virkelig betydning. De russiske lederne (jeg vil ikke engang snakke om de kinesiske) er fremdeles de kalde sfinksene og de lure revene de alltid har vært. De har fremdeles sine jerntepper, sine betongmurer og sine konsentrasjonsleirer, de nærer fremdeles en usigelig forakt for menneskenes simpleste rettigheter – retten til å velge, tale og skrive fritt – og de

fortsetter fremdeles med sine gigantiske opprustninger, fullstendig upåvirket av de vestlige demokraters alvorlig mente nedrustningstilbud (Sogn, 1967).

Sogn argumenterer her for at kommunistiske krefter fortsatt vil fare frem, selv om «vestlige demokrater» skulle lansere et nedrustningstilbud. Implisitt sier han dermed at USAs rolle i krigen er helt nødvendig, på tross av økende motstand i form av økende negativ opinion. Dette er et bilde han tydelig visualiserer gjennom bildevalget til teksten, hvor det atter en gang trekkes en parallell til andre verdenskrig.

Bilde: Bildevalget trekker sterke direkte paralleller til andre verdenskrig. Sogn argumenterer for at historien gjentar seg (Sogn, 1967).

«Før eller siden må vi vende vår nabo ryggen»

I «grannelandet» er Vietnamspørsmålet blitt særlig tilspisset i 1968. Den 21. februar går daværende kunnskapsminister Olof Palme i fakkeltog i Stockholm side om side med Nord-Vietnams ambassadør i Moskva, Nguyen Tho Chan. Toget arrangeres av Svenska kommittén för Vietnam (Lind, 2018). Bildet av den sovjetiske ambassadøren og den svenske ministeren skal gå verden rundt og vekke mye oppmerksomhet, også i Morgenbladet. I lederen torsdag 29. februar er aspekter ved denne hendelsen tema, selv om det ikke uttrykkes eksplisitt. Overskriften er «QUO VADIS, SVERIGE?», som er latin for «hvor går du hen?» (Morgenbladet, 1968). I lederen blir det gitt uttrykk for at redaksjonen ønsker i stor grad å ta avstand fra svenskenes holdning til Vietnamspørsmålet:

Vi må innrømme at det svenske samfunn og dets ansvarlige politiske ledelse bekymrer oss i stigende grad. En flod av politisk og kulturell rødtonet radikalisme utgår fra den svenske hovedstad, slik at vi mindre og mindre ønsket å bli stillet i ”nordisk” bås sammen med svenskene. Hvis Norden skal bli preget av det svenske mønster, vil vi på det sterkeste distansere oss. Sverige er i ferd med å fjerne seg fra Vest-Europa, der vi selv hører hjemme først og fremst, og det er faktisk et spørsmål på hvilken side av øst-vest-konflikten Sverige befinner seg (Morgenbladet, 1968).

Som Allern (2001) skriver, ble internasjonale nyheter tolket innenfor den kalde krigens rammer, hvor hendelser blir en del av en større fortelling om kampen mellom Øst og Vest (Allern, 2001, s. 68). Analysen hittil har vist en redaksjonell tendens til å fremstille amerikansk støtte som en selvfølgelighet. Dette blir også tydelig i mellomtittelen i lederen: «ER DERE MED OSS ELLER MOT OSS?». I frykt for å bli forbundet med «feil side» uttrykker redaksjonen et ønske på vegne av nasjonen om å distansere seg fra våre naboer i øst. Det blir understreket at vi hører hjemme i Vest-Europa, noe som går rett inn i Øst versus Vest-bildet (Allern, 2001).

Den svenske regjering understøtter regimet i Hanoi med mange midler og tar tilsvarende avstand fra USA. Anti-amerikanismen er blitt et så fremtredende trekk ved det svenske sosialdemokrati og den radikalisererte presse, for ikke å snakke om radio og TV, at det ikke er lett å avgjøre om Stockholm befinner seg mer vel i Moskvas selskap

enn i Washingtons. Statsminister Erlander er ikke mann for å gripe inn og stanse den anti-amerikanske propaganda, som tvert om nu mer og mer får regjeringens godkjennelse (Morgenbladet, 1968).

Svensk presse, TV og radio blir beskyldt for å være «radikalisert» og «anti-amerikansk propaganda». Redaksjonen argumenterer også for at Sverige ikke lenger kan anses som et nøytralt land, ved å vise sin støtte til Hanoi og «konstante angrep på USA».

Det er det svenske regimets mette hykleri som opprører. Denne logring for hel- og halvkommunistiske diktaturer fordi det passer i «folkehemmet»s velferdsøkonomi, mens man samtidig roper hule ord til oppmuntring til folk som Carmichael og Guevara – dette er en holdning som etterhvert stinker så meget at vi før eller siden må vende vår nabo ryggen (Morgenbladet, 1968).

Med andre verdenskrig ferskt i minnet for mange, kunne det oppleves kritisk å være ”på riktig side”. Dette ønsket fremstår så sterkt, at Morgenbladet oppfordrer til å før eller siden måtte vende grannelandet ryggen, til tross for at de to landene stod hverandre nære, bokstavelig talt med tanke på geografi, men også fordi de hadde et godt forhold diplomatisk. I tråd med ansvarlighetsrammen, vil Sveriges «uansvarlighet», i Morgenbladets øyne, være sensasjonelt, sjokkerende og aktuelt, og dermed oppfylle flere av nyhetskriteriene (Galtung & Ruge, 1965). Derfor skal utviklingen i saken følges opp videre. Mandag 11. mars 1968 skriver Morgenbladet at «Sveriges riksdag tar opp forholdet til USA – Erlander står helt bak Palme»:

– Sveriges statsminister Tage Erlander uttalte lørdag at hjemkallelsen av den amerikanske ambassadør i Stockholm «naturligvis er et uttrykk for misnøye» i Washington med Sveriges Vietnam-politikk. Erlander gjentok at han stiller seg solidarisk med undervisningsminister Olof Palme, som er blitt kritisert fordi han marsjerte ved siden av Nord-Vietnams Morska-ambassadør under en anti-amerikansk demonstrasjon til støtte for Vietcong (Morgenbladet, 1968).

«Det var denne episode og et økende antall anti-amerikanske handlinger og demonstrasjoner som har ført til at forholdet mellom Sverige og USA i stadig større grad har forverret seg», skriver Morgenbladet, og fortsetter: «Ambassadør Heath vil få en ny mulighet til å gi uttrykk for de amerikanske myndigheters bekymring over anti-amerikanske handlinger i Sverige når han møter utenriksminister Torsten Nilsson mandag» (Morgenbladet, 1968). I samme nyhetssak dukker «anti-amerikansk» opp hele tre ganger, noe som virkelig understreker både USA og Morgenbladets holdning til Sveriges politiske opinion i Vietnamspørsmålet. Situasjonen i Sverige prioriteres vurderes faktisk som så viktig av Morgenbladet, at det vies to ledere på trykk samme dag, under tittelen «Svenske reaksjoner» og «USA reagerer». I den førstnevnte skriver redaksjonen om medieomtaler i Sverige, som går rett inn i tolkningsrammen om ansvarlighet og anti-amerikanske holdninger:

«Medel-Svensson (gjennomsnittssvensken) er et sunt menneske med utpreget sans for fair play. Han har ganske utvilsomt latt seg påvirke av ansvarsløse venstre-radikalere som har invadert og dominert svensk fjernsyn.» Her spilles det på et rasjonelt utgangspunkt; svenskene er *egentlig* fornuftige folk, men her er det politiske strømninger som har fått påvirke likevel.

I lederen under tittelen «USA reagerer» (Morgenbladet, 1968), peker redaksjonen på at tilbakekallelsen av USAs ambassadør til Sverige er ”en temmelig kraftig påminnelse om at USA er i ferd med å få anti-amerikanismen alvorlig. Videre uttrykker de en skuffelse over manglende støtte av både rasjonelle og emosjonelle årsaker: «[...]amerikanerne [kunne] naturlig nok tenke seg en smule forståelse utenlands, iallfall blant dem som før så rikelig har mottatt av USAs gavmilde hånd, og som faktisk skylder amerikanerne sin frihet. (Morgenbladet, 1968)».

Igen peker Morgenbladet tilbake på andre verdenskrig og hvordan USA var til stor hjelp for store deler av Europa, Norge og Sverige inkludert. Jeg tolker parallellene som til stadighet trekkes tilbake til andre verdenskrig slik:

Når vi selv ble truet av nazismen for noen tiår tilbake, var USAs krigsinnsats helt nødvendig – og vi skylder dem en stor takk. Når en annen del av verden blir angrepet av samtidens store frykt, kommunismen, hvorfor kan vi ikke stole på at USA gjør det riktige igjen? Skylder vi de ikke støtten vår? Er ikke dette faktisk en ny kamp for frihet? (Morgenbladet, 1968)

Morgenbladets analyse av Sveriges svekkede relasjon til USA fortsetter ved å peke på at «irritasjonen melder seg når et land man kunne vente mer av [Sverige], regelrett stiller seg på fiendens side. Sveriges klare identifikasjon med det kommunistiske Hanoi og økende anti-amerikanisme – måtte få konsekvenser for forholdet til USA.» Igjen impliserer Morgenbladet et «er dere med oss eller mot oss?»-ultimatum til Sverige. «Kommunistiske Hanoi» og «anti-amerikanisme» sidestilles og knyttet opp mot *fienden*, et mektig ord innen krigsdiskursen.

Som nevnt i teorikapittelet, gjennomførte Bastiansen en NRK-analyse, der han er i stand til å dokumentere at NRK baserte seg på USAs offisielle dokumentasjon. Som jeg har vist i analysen så langt, ser vi at dette er også tilfellet for Morgenbladet. Bastiansen skriver: «På det avgjørende tidspunktet for opptrappingen av Vietnamkrigen, ble altså USAs offisielle politikk etter alt å dømme ukritisk gjengitt» (Eide, 2001, s. 204). En sammenligning av den svenske og norske nyhetsdekningen dokumenterer at selv om svensk fjernsyn også var avhengige av amerikanske kilder og fjernsynsbilder, startet den kritiske vinklingen av stoffet mye tidligere enn i de norske mediene i tråd med den mye klarere USA-kritiske profilen til regjeringen Palme» (Bastiansen H. G., 1997, ss. 155-156). Min observasjon er at Sveriges USA-kritikk blir tydelig til og med før Palme tiltrer, men under Erlanders tredje regjering, hvor Palme er kunnskapsminister og går i Nord-Vietnam-vennlig markering, side om side med Russlands ambassadør.

Medieforskeren Teun van Dijk identifiserer såkalt makrostruktur, der artikler om utenrikspolitikk følger et bestemt mønster på tvers av landegrensene som gjør utenrikssidene til en del av kampen for et vestlig ideologisk hegemoni i en global kontekst. Den synes altså å eksistere en sammenheng mellom den hegemoniske tankemåten i sikkerhetspolitiske spørsmål i et gitt land, og mediernes fokus i utenriksdekningen i det samme landet. Derfor kommer de kritiske perspektivene ikke fra main stream-medier, men fra medier som i utgangspunktet har definert seg som opposisjonelle og dissenterne (Eide, 2001, s. 206).

Jeg har tidligere i oppgaven argumentert for at en viktig del av tolkningsrammene i Morgenbladet Vietnamkrig-dekning, er å peke tilbake på andre verdenskrig. I denne lederen, og i flere nyhetssaker før og siden, trekker Morgenbladet også paralleller til Korea-krigen:

Anti-amerikanismen i Europa kan ikke lenger tas overfladisk. Det er sikkerheten i vår den av verden som saken angår. Forskjellen på situasjonen idag under Vietnam-oppgjøret og for femten år siden under Korea-krigen er i så måte alarmerende. Og dog er det nøyaktig samme forpliktelse som USA påtar seg idag som den gang. Det spiller liten rolle at det var FN som førte Korea-krigen. Det var en ren tilfeldighet og skyldes at Sovjet akkurat da boikottet Sikkerhetsrådet. Ellers ville USA ha måttet gå til aksjon på egenhånd da også.

Oppsplittingen av den vestlige verden er kommet langt siden den gang. Nu henfaller selv regjeringer av ren opportuniste til anti-amerikanske utfall – fordi de som i tilfellet Sverige i villfarelse tror at det ingen fare er forbundet med det. Men en opprivelse av det vestlige samhold og isolering av USA er vitterlig farlig – ikke for amerikanerne, men for oss. Derfor er tilbakekallelsen av den amerikanske ambassadør i Stockholm en betimelig påminnelse (Morgenbladet, 1968).

Spoler vi to år tilbake, har Morgenbladet en leder på trykk titulert «Korea og Vietnam» (Morgenbladet, 1966). Essensen i teksten er den samme: Redaksjonen peker på likheter mellom Korea-krigen og Vietnam-konflikten (merk at Morgenbladet velger å referere til den ene som krig og den andre som konflikt), og at det store fellestrekket er kommunistisk ekspansjon. Men det er likevel en vesentlig forskjell, ifølge Morgenbladet, for

Korea møtte aggresjonen nordfra en samlet front fra de ikke-kommunistiske land i verden. Det forekom helt klart for enhver at det forelå en åpen aggresjon mot et uavhengig land [...] I tilfellet Vietnam er forholdene mindre klare. Aggresjonen er av en annen og mer slø type, og i Europa er reaksjonen denne gang langt fra unison (Morgenbladet, 1966).

18. oktober 1967 benyttes lederen igjen til å sammenligne tilfellet Korea og tilfellet Vietnam. «I dag lar vi USA stå alene», er en av formuleringene som har som hensikt å gnage på samvittigheten til leseren (Morgenbladet, 1967). ”Men for amerikanerne er situasjonen i dag

helt analog med Korea-konflikten. Europeeren fristes imidlertid til å føle seg mindre truet. Han har råd til å distansere seg fra USAs engasjement.” (Morgenbladet, 1967), fortsetter lederen. Videre skal to setninger overbevise leseren om at USA handler rasjonelt hva gjelder sitt «engasjement i Vietnam»: ”Tror man i regjeringen og Stortinget at amerikanerne bomber mål i Nord-Vietnam fordi man finner fornøyelse i det? Ser man ikke at USA ville trekke seg tilbake så fort det overhodet er forsvarlig? (Morgenbladet, 1967)”

En organisasjon som Morgenbladet ikke akkurat gir hederlig om.tale, er Den Norske Solidaritetskomité, en komité som ble stiftet i desember 1965, som skulle bli en ivrig aktør til å initiere aksjoner (Godbolt, 2010, s. 69). Disse omtales konsekvent som venstreradikale av Morgenbladet og glir rett inn i anti-amerikansk-rammen, hvor «venstreradikale» fremstilles å være «på lag med fienden». To eksempler fra 1967, knyttet opp mot demonstrasjoner er to notiser:

Internasjonal strategi stod bak USA-hetsen

De anti-amerikanske demonstrasjoner som fant sted lørdag i storbyer på tre kontinenter, var hårdere i tonen enn noengang før etter krigen – ett av flere fellestrekk ved dem. Her hjemme spilte Den Norske Solidaritetskomité for Vietnam en avgjørende rolle. Denne venstreradikale kommandosentral med sin sekretær Jan Otto Hauge holder en energisk kontakt med såkalte FNL-grupper, lokalkomitéer og skolegrupper over hele landet (Morgenbladet, 1967).

«USA-hets» er alt annet enn et nøytralt begrep fra redaksjonens side. Med «USA-hets» menes en demonstrasjon, som klassifiseres atter en gang som «anti-amerikansk», som har funnet sted. Den Norske Solidaritetskomité omtales som en «venstreradikal kommandosentral» og blir direkte knyttet opp mot FNL, som Morgenbladet i nyhetsdekningen, så vel som mange andre medier på den tiden, omtalte som Vietcong. Ved å omtale en demonstrasjon som «USA-hets» plasserer Morgenbladet både demonstrasjonen og Den Norske Solidaritetskomité i både demonstrasjonsrammen og anti-amerikansk-rammen, der aksjonene vinkles som noe uønsket, brysomt og bidrar til uro i samfunnet. Ordet «hets» gir også assosiasjoner til sympati og appellerer til både fornuft og følelser; man føler med den som blir utsatt for hets. Neste eksempel på notis som omtaler Solidaritetskomitéen som jeg ønsker å trekke frem, heter helt enkelt «SOLIDARITETSKOMITEEN»:

Den Norske Solidaritetskomité for Vietnam har samarbeidet under forberedelsene til demonstrasjonene med den venstreradikale mobiliseringskomitéen som i Washington har planlagt massedemonstrasjonene mot Pentagon.

Nu mobiliseres kreftene til den neste internasjonale demonstrasjonen mot NATO, Vesten og USA, på menneskerettighetsdagen i desember. Her i Norge vil da kampanjen bli «rettet mot den norske regjerings vaklende og stadig falske og skjulte pro-amerikanske holdning til Vietnam», som det heter i et internt skriv fra denne politiske underverdenen (Morgenbladet, 1967).

I siste avsnitt i siste notis, ser vi at Morgenbladet tydelig tar avstand til Den Norske Solidaritetskomité's varslede kampanje, ved å omtale avsenderen av skrivet som «en politisk underverden», hvilket implisitt kommuniserer at dette er noe vi selv ikke er en del av. Selv om begrepet «anti-amerikansk» ikke eksplisitt brukes i akkurat denne teksten, vil notisen likevel passe inn i anti-amerikansk-rammen. Den varslede demonstrasjonen tolkes av Morgenbladet som en mobiliserende aksjon mot NATO, Vesten og USA. I likhet med 9. april-demonstrasjonen, gjøres det et poeng ut av at valg av aksjonsdag er på FNs offisielle dag for menneskerettigheter den 10. desember. Norge er selv tilsluttet NATO og inngår i Vesten, så derfor vil to av de tre objektene som aksjonen vil protestere mot, omhandle oss selv, noe Morgenbladet i lys av ansvarlighetsrammen, internasjonal aktør-rammen og ikke minst den overordnede kald krig-rammen og selvsagt sitt blå-blå partipolitiske ståsted ikke kan støtte opp ved.

USA-kritikeren Sara Lidman

En av kritikerstemmene til USAs Vietnampolitikk var den svenske forfatteren Sara Lidman. I mars 1966 ble hun invitert på en foredragsturné i et knippe norske byer av Solidaritetskomiteen. Til Dagbladet uttalte hun at der er «bandittmoral å myrde i frihetens navn». Turneen oppnådde bred mediedekning og hun ble intervjuet av NRK to ganger på fjernsyn og en gang i et populært radioprogram for ungdom, «Femmer'n». Budskapene hennes som ble formidlet gjennom NRK fikk stor oppmerksomhet; hun trakk paralleller mellom FNLs frigjøringskrig og den norske motstandskampen under andre verdenskrig. Blant annet hisset hun på seg krigsveteran Max Manus og borgerlige avisredaksjoner

(Godbolt, 2010, s. 74). Dette gikk heller ikke upåaktet hen i Morgenbladets redaksjon. 22. mars 1966 skriver siviløkonom Eyvin Lund:

I et intervju [...] fikk seerne vite hva den svenske forfatterinne Sara Lidman hadde på hjertet i Vietnam-spørsmålet. Intervjuet artet seg som en temmelig ensidig fordømmelse av USAs Vietnampolitikk., og en tilsvarende forherligelse av Nord-Vietnam.

På mange mennesker måtte dette intervjuet virke som noe i retning av en provokasjon, og man spør seg selv om det er nødvendig for NRK i denne grad å utfordre folkeopinionen her i landet, som jo ennå i overveldende grad er positivt innstilt overfor USA. Fornærmelser og insinuasjoner mot vår største allierte kan jo ikke oppfattes som noe annet enn en fornærmelse rettet mot oss selv, vårt eget land og vår sikkerhetspolitikk (Lund, 1966).

Side om side med saken er en notis med kritikk mot NRK:

Som så ofte før har NRK igjen vist sin anti-amerikanisme, nå ved å slippe til et propagandistisk innlegg fra Dagbladets Karl Emil Hagelund sist lørdag. I velkjent stil forsøkes begrepene forvirret under skinn av å tilstrebe objektivitet. Hagelunds poeng var at norsk presse og radio ikke slipper til nok stoff med kritikk av amerikanerne i Vietnam. Det fremgikk tydelig at Hagelunds sympati ligger hos Vietcong. Skal man tro NRKs blåøyede intervju med Sara Lidman, deles denne sympati av vår monopolradio (Morgenbladet, 1966).

Det fremkommer at Hagelund har kritisert utenrikskronikørene i NRK for å aldri være prokommunistiske. Hvorfor i all verden skulle de være det, spør Morgenbladet; «Det var da heller ingen grunn til å be om pro-nazistiske utenrikskronikører dengang nazismen var menneskehetens verste svøpe?» (Morgenbladet, 1966). Setningen peker igjen tilbake til andre verdenskrig og trekker paralleller til krigen som en stor andel av befolkningen selv opplevde

og dermed kan relatere til. Formuleringen «dengang nazismen var menneskets verste svøpe» er også en latent henvisning til kommunismen, som nåtidens «verste svøpe». Dette er i tråd med tolkningsrammen som kommunismen som samtidens største problem, hvor løsningen er USAs inngripen.

Den 25. mars er NRK og «Sara Lidman-saken» nok en gang på dagsordenen. «Bør Stortinget ta opp Sara Lidman-saken og dens konsekvenser til diskusjon?», lyder overskriften (Morgenbladet, 1966). Morgenbladet er ikke nådige i sin omtale av NRK i kjølvannet av at Lidman fikk komme til ordet, og foreslår en interpellasjon på Stortinget: «En interpellasjon med utgangspunkt i NRKs kritikkløse servilitet overfor Sara Lidmans groteske kommunistpropaganda, vil imidlertid naturlig gjelde prinsippene mer enn det aktuelle program og spørsmålet om kvaliteten i den politiske «orientering» mer enn hvilke meninger som kommer til uttrykk.» I Morgenbladets kritikk av både NRK, Sara Lidman og kombinasjonen av disse to – «Sara Lidman-saken», blir prokommunistisk-aspektet fremtredende. Dette går på bekostning av vår allierte og gagnar nasjonens egen sikkerhetspolitikk. Belyste aspekter dreier seg først og fremst om at ensidig negativ fremstilling av USA potensielt går på bekostning av egen sikkerhet, ref. dominoteorien.

I kritikken mot NRK og Lidman faller derimot visse aspekter bort, som for eksempel at det er berikende å høre andre perspektiver på et politisk betent tema, eller at det er mulig å debattere med tydelige meningsmotstandere. Igjen er det viktig å huske på at disse tolkningsrammene må ses i lys av at dette er i partipressens tid og at det ikke nødvendigvis var et mål å fremme en balansert debatt, men heller å være lojal mot partitilhørighetens ståsted.

5.6 Humanitært aspekt-rammen

Mot slutten av analyseperioden retter Morgenbladet mer oppmerksomhet mot sivile i Vietnam, et aspekt ved krigen som hittil i analysen har måttet vike for mer teknisk informasjon om krigens gang og en kampanje for å mobilisere USA-støtte, jf.

«Handlekraftige USA-rammen» og «Anti-amerikansk-rammen». I denne rammen presenteres lidelser hos sivile som et problem. Årsaken til problemet er, i tråd med den overordnede kald krig-rammen, fortsatt kommunistisk spredning og den moralske dommen er også sterkt knyttet opp mot kald krig-rammen. Løsningen som fremmes er at vi må bidra med hjelp til de sivile, enten i form av økonomiske midler, varer eller menneskelige ressurser.

Semetko og Valkenburg (2000) identifiserte en *menneskelig interesse-ramme* i sin studie om tolkningsrammer av europeisk politikk i nederlandske medier. Denne rammen kobler på et menneskelig ansikt eller en emosjonell vinkling i en presentasjon av et problem. I nyhetsdekning i nyere tid er denne rammen blitt stadig mer vanlig, i takt med at avismarkedet blir mer og mer konkurransepreget, og det blir enda viktigere å fange publikums interesse. Jeg har tatt inspirasjon fra denne rammen, men bygget den litt ut og døpt den «humanitært aspekt-rammen»:

Humanitært aspekt-rammen	
Problem	Sivile lider i Syd-Vietnam
Årsak til problemet	Kommunistisk spredning
Moralsk dom over problemet	Nord-Vietnams krigføring er inhuman
Løsning for problemet	Vi må sende hjelp
Nøkkelord	Sivile, lidelser, hjelp
Belyste aspekter	Emosjonelle historier, informasjon om sivile, krigens brutalitet; det humanitære aspektet
Skjulte aspekter	Amerikansk krigføring gagnar også sivile

Jeg observerer at i tidsperioden Tét-offensiven pågår, på nyåret i 1968, retter Morgenbladet økt oppmerksomhet mot det menneskelige aspektet ved å adressere at sivilbefolkningen i Syd-Vietnam sårt trenger hjelp. Tét-offensiven refererer til en rekke større kamper som FNL (omtalt som *Vietcong* av Morgenbladet) og Nord-Vietnam satte i gang mot over 100 byer i Sør-Vietnam under den vietnamesiske nyttårsfeiringen (Tét) natten mellom 30. og 31. januar 1968. Stein Tønnesson, forsker ved PRIO Institutt for fredsforskning, skriver at Tét-offensiven «blir betraktet som et vendepunkt i Vietnamkrigen fordi amerikanerne mistet troen på å vinne» (Filseth & Tønnesson, 2018). Det gjaldt også president Lyndon B. Johnson som kunngjorde at han ikke kom til å stille til gjenvalg og anmodet forhandlinger med Nord-Vietnam (Filseth & Tønnesson, 2018). I februar 1968 setter Morgenbladet-redaksjonen søkelys på den humanitære situasjonen i Syd-Vietnam ved å etterlyse økonomisk hjelp til sivilbefolkningen. Den partiske holdningen gjennomsyrrer også disse omtalene, ettersom det kun er snakk om sivilbefolkningen i Syd-Vietnam, som altså angripes av det som av Morgenbladet jevnlig omtaler som *fienden*, Vietcong og Nord-Vietnam. Sivilbefolkningen i Nord-Vietnam, som lever i en krigssone forårsaket av Syd-Vietnam og deres allierte, nevnes ikke. Den 7. februar 1968 skriver utenriksredaktøren i Morgenbladet Frank Bjerkholt en kronikk som er titulert «Mot klimaks i Vietnam». Saken utgjør cirka en fjerdedel av forsiden og er illustrert med et bilde av en ung sør-vietnamesisk jente, kanskje i 10-11-årsjenta med bildeteksten: «Det er hennes fremtid kampen gjelder» (Bjerkholt, 1968). Bildet viser den unge jenta i helfigur, der hun har krykker som hun støtter seg til under armene og går fremover med bare føtter. Hun ser rett inn i kameraet med et tomt blikk. Smilet er fraværende i både øyne og munn. Det er tydelig at hun er et offer, et menneske som er direkte påvirket av krigens grusomheter. Bildeteksten legitimerer likevel selve krigføringen, ved å vise til at det er hennes fremtid *kampene* handler om. Bruken av ordet kamper og ved å peke på at disse utøves på slagmarken for å sikre et menneskes fremtid, viser til en nødvendighet av krigen. Til tross for synkende støtte til USAs rolle i krigen, er det ønskelig å fremme at den ikke er *meningsløs*. Nettopp dette er poenget i Bjerkholts tekst også. Han skriver:

Svært mange mennesker vil ha kjent et innvendig følelsesmessig ras den siste uke over de forvirrende nyhetsmeldinger fra Vietnam om en krig som ser ut til å bli villere og villere, med en forferdende økning av lidelser og nød. Spørsmålet som blir hengende igjen er dette: Tjener ofrene noen hensikt – er ikke det hele meningsløst – bør ikke amerikanerne, enten de har rett eller ikke, trekke seg ut bare for å få slutt på

myrderiene? Og hvis kommunistene er så sterke som de ser ut til å være, har de ikke da også en smule rett til å regjere landet? (Bjerkholt, 1968, s. 1)''.

Nyhetsmeldingene Bjerkholt viser til handler om kampene under Tét-offensiven. Ved å stille spørsmål rundt hensikten med krigen og ved å trekke frem ofre, anerkjenner han baksidene ved krigen, et tema som i større grad ble viktig for den norske befolkningen, også politikere. Men Bjerkholt og Morgenbladet skal være tro mot dominoteorien også i denne sammenhengen. Han skriver at nabolandene følger krigen med stor spenning fordi «de vet alle sammen at lignende farer venter dem selv, dersom konflikten i Vietnam ikke får en utgang som fratar kommunistene lysten på å fortsette «folkekriken», som etter oppskriften er internasjonal». Han påpeker videre at «Syd-vietnameserne har ved flere anledninger gjort det klart for allverden at de ikke ønsker et Vietcong-styre», som igjen indirekte legitimerer USAs innblanding i krigen. Som nevnt innledningsvis, er årsak til problemet også i den humanitære-rammen kommunistisk aggresjon, men løsningen handler om å sende hjelp. Dette fremmer Bjerkholt direkte i samme sak samtidig som han står fast ved at kampen mot «kommunistisk aggresjon» er nødvendig: Hva kan vi her hjemme gjøre?

Vi kan sette igang en hjelpeaksjon som monner. Vi har vært altfor passive på det humanitære plan. Nu – om ikke før – bør vi sende et feltsykehus. Forøvrig er det opp til vietnameserne selv å vurdere om lidelsene i sin tid vil tjene en hensikt, fordi alternativet for dem fortøner seg som enda verre. Å dømme etter Hanois tidligere rulleblad, vil antallet døde for alvor begynne å stige den dag det kunne overta for godt i syd (Bjerkholt, 1968).

Når Bjerkholt skriver at «vi har vært for passive på det humanitære plan», er det ikke åpenbart hvilke aktører han snakker til. Morgenbladets egen dekning? Norge som nasjon? Norske politikere? Norske humanitære organisasjoner? Det er ikke godt å si, men videre dekning kan indikere at han blant annet kan ha siktet til organisasjoner. Dagen etter at Bjerkholts kommentar var på trykk, følger Morgenbladet opp med en nyhetssak titulert «Vanskelig å få hjelp gjennom til Syd-Vietnam» (Morgenbladet, 1968). Der fremkommer det at Norges Røde Kors ikke kommer til å sette i gang noen hjelpeaksjoner til sivilbefolkningen i Syd-Vietnam med det første. Generalsekretær Haakon Mathiesen uttaler i saken at det først og fremst skyldes vanskeligheter med transport på grunn av «den flytende militære

situasjon». I samme utgave tar Morgenbladet saken i egne hender ved å trykke en sak som oppfordrer til å donere klær og penger under overskriften «Hjelp ofrene i Vietnam!» (Morgenbladet, 1968). Der kan man blant annet lese at: ”De nye lidelser som er påført befolkningen i Syd-Vietnam de siste dager, med bl.a. ti tusen på ti tusen av nye hjemløse, har skapt behov for øyeblikkelig hjelp. Komitéen for Syd-Øst-Asia organiserer hjelpen og mottar pengebeløp og barnetøy”. I flere utgaver fremover vil Morgenbladet trykke oversikter over hvilke beløp som er blitt gitt. De ekstra gavmilde navngis også sammen med summen de ga.

Dagen etterpå retter Morgenbladet og nyhetssaken «Røde Kors: Fly med tepper til Vietnam for dyrt» en mer manifest kritikk mot Røde Kors og organisasjonens manglende offensivitet, knyttet opp mot Morgenbladet og Komitéen for Sydøst-Asias eget initiativ:

- Å sende et fly til Vietnam med barnetøy og tepper tror jeg trygt jeg kan si er helt utelukket, sier generalsekretær Haakon Mathiesen på Morgenbladets henvendelse om hva Røde Kors akter å foreta seg i forbindelse med den aksjon Komitéen for Sydøst-Asia har satt igang for å hjelpe befolkningen i Syd-Vietnam (Morgenbladet, 1968).

Selv om humanitær aspekt-rammen ikke har vært dominerende i deknningen av krigen i min analyseperiode, og iallfall ikke samtidig som USAs inntog i krigen, har jeg også observert nyhetsartikler tidligere enn Tét-offensiven. Et eksempel er en nyhetssak fra 26. januar 1967, et drøyt år tidligere. Tittel på saken er «Nederland vil øke sin hjelp til Syd-Vietnam» (Morgenbladet, 1967). Saken er ikke oppgitt med noen kilde eller forfatter, annet enn at den refererer til ”en kunngjøring” der det fremkommer at beslutningen om å øke hjelpen var et resultat av et møte mellom den fungerende vietnamesiske ambassadøren i Haag og embetsmenn i det nederlandske utenriksdepartementet. Kilden antas dermed å være et offisielt dokument fra nederlandske myndigheter som Morgenbladet har plukket opp. Saken illustreres av et bilde som antageligvis vil gjøre sterkt inntrykk på leserne, et fotografi av en gråtende liten gutt som drar i bandasjen han har fått tullet rundt hodet, åpenbart etter skade. «Det er mange som trenger hjelp i Syd-Vietnam. Hva gjør vi?», er spørsmålet Morgenbladet stiller i bildeteksten.

Bilde: Fotografiet av den vesle, gråtende gutten sammen med teksten som etterlyser hjelp, går rett inn i humanitær aspekt-rammen (Morgenbladet, 1967).

Hele teksten, som utgjør omlag en kvart avisside, handler om en rekke planlagte tiltak fra Nederlands side, samt en omtale av organisasjonen American Friends Service Committee (AFSC). Komiteens oversjøiske flyktningsprogram, David Elder, er den eneste som siteres i saken, når han uttaler at «Vi vil også iverksette et medisinsk program i Nord-Vietnam så snart dette er mulig». Dette er en sjelden referanse til Nord-Vietnam, der Morgenbladet har vært mest opptatt av å omtale og etterlyse hjelp til Syd-Vietnam. Dette viser også til et redaksjonelt valg om å belyse amerikansk humanitær innsats, til og med for det de til stadighet omtaler som «fienden». Med andre ord er saken totalt blottet for militære referanser, analogier eller direkte omtaler om kommunisme eller direkte kritikk mot spesifikke aktører, slik analysen viser at tendensen gjennomgående har vært i Morgenbladet. Der det humanitære, eller menneskelige, aspektet har i mange saker blitt valgt bort til fordel for disse, særlig i nyhetssakene under de dominerende «Handlekraftige USA-rammen» og «Anti-amerikansk»-rammen, er tilfellet helt det motsatte i denne saken. At Morgenbladet belyser menneskelig lidelse som følge av krigen, viser også til en utvikling i deknningen; der det i starten av analyseperioden stort sett var rettet oppmerksomhet på amerikansk militær

innsats, ser vi at det senere i analyseperioden (1967-1968) er gitt plass til å belyse humanitær innsats.

6 Oppsummering og diskusjon

I denne oppgaven har jeg undersøkt hvilke tolkningsrammer som dominerte Morgenbladets dekning av Vietnamkrigen i det avgrensede tidsperioden 1964-1968. Basert på min interesse for utenrikspolitikk, krigsjournalistikk og mediehistorie, falt valget på Vietnamkrigen som studieobjekt. I teorikapittelet la jeg frem dagsordenteorien, nyhetskriterier og teori om tolkningsrammer (*framing*) som relevante teoretisk bakteppe knyttet til problemstillingen min, som lød: *Hvilke tolkningsrammer kan identifiseres i Morgenbladets dekning av Vietnamkrigen (1964-1968)?* Strukturen på teorikapittelet var todelt; en del om de nevnte teoriene, og en annen separat del med bakgrunnsinformasjon om Vietnamkrigen, dekning av krig og den norske debatten rundt Vietnamspørsmålet, blant annet. I metodekapittelet la jeg frem metodisk design, diskuterte metodiske utfordringer og forklarte fremgangsmåten min for å identifisere nyhetsrammene som jeg presenterte i analysedelen.

Som analysen viste, identifiserte jeg rammene *kald krig-rammen*, *handlekraftige USA-rammen*, *opprørsrammen*, *anti-amerikansk-rammen* og *humanitært aspekt-rammen*. Rammene ble presentert i en omtrentlig kronologisk rekkefølge, der handlekraftige USA-rammen var den klart mest dominerende rammen i starten av analyseperioden, mens *humanitært aspekt-rammen* ikke var tilstedeværende før mot slutten av analyseperioden. Opprørsrammen ble etablert parallelt som en demonstrasjonskultur og norsk Vietnambevegelse som Godbolt (2010) peker på vokste frem, og i fremveksten av en motstand mot USAs rolle i Vietnamkrigen i enkelte politiske miljøer. Denne rammen var tilstedeværende i dekningen fra og med denne bevegelsen vokste frem og utover i analyseperioden. *Anti-amerikansk-rammen*, som omfavner mange av de samme aspektene som opprørsrammen, men som jeg har argumentert for at favner enda bredere og kommer til syne enda tidligere, er jevnt tilstede under hele analyseperioden. Alle disse går under en stor, overordnet ramme, nemlig *kald krig-rammen*. Rammene jeg har identifisert kan alle spores tilbake til samme overordnede problem, årsakssammenheng, moralsk evaluering og løsning, nemlig frykt for kommunistisk spredning (Godbolt, 2010). Ved å gå dypere i de underordnede rammene, har jeg også avdekket at det ikke bare er frykten for kommunismen i lys av *kald krig-paradigmet* alene som påvirker Morgenbladets tolkningsrammer, men også en dyp lojalitetsfølelse knyttet til internasjonale forpliktelser, nasjonal identitetsfølelse og et emosjonelt aspekt: takknemlighet. Et eksempel fra analysematerialet, er uttalelsen fra

tidligere motstandsmann Jens Chr. Hauge hvor han blant annet omtaler USA som en aktør som «gjør og har gjort så mye for vår sikkerhet» (Morgenbladet, 7. april 1967).

Selv om USA ikke eksplisitt ble nevnt i min problemstilling, viser analysen at USA som aktør i krigen stod svært sentralt i Morgenbladets dekning. Gjennom den fireårige analyseperioden min viser dekningen i all hovedsak en lojalitetserklæring til den militære og økonomiske stormakten. Dette var en tendens som jeg la merke til ganske raskt i arbeidet med å samle inn og gå gjennom datamaterialet. Der opinionen er i ferd med å snu i Vietnamspørsmålet fra USA-støttende til USA-kritisk, står Morgenbladet støtt i sin USA-vennlige vinkling. Dette blir særlig tydeliggjort gjennom anti-amerikansk-rammen, der nedsettende karakteristikk blir gitt til alt fra andre medier til politikere som kritiserer USA. Selve rammen bygger på at dekningen spiller på fornuft – de kloke, fornuftige og ansvarlige viser sin støtte til amerikanerne, mens de uansvarlige, radikale og naive, på den andre siden, kaster seg på «kritikkølgen». Men årsaken til denne vinklingen og helhjertede USA-støtten, er knyttet til følelser. Dette blir tydelig i formuleringer som «[USA] ofrer sine sønner for et lite lands frihet» og «[USA] kjemper for et lands frihet» (Bjørn Sogn i Morgenbladet 18.5.1967), og ved å løfte frem norske veteraner fra andre verdenskrig (Morgenbladet, 7. april 1967), som spiller på det norske folks nasjonalfølelse.

Gjennom å nærlese og analysere flere artikler som jeg har identifisert til å høre til anti-amerikansk-rammen, kommer det frem at støtten har dype røtter i en takknemlighet for USAs innsats for Norge under andre verdenskrig. «Hadde det ikke vært for oss, hadde du snakket tysk nå», fikk jeg høre fra min amerikanske lærer under mitt første USA-opphold. Den samme holdningen satt Morgenbladets-redaksjonen på også i midten av 1960-årene. Gjennom flere artikler fra mitt datamateriale er det åpenbart at den redaksjonelle linjen knyttet til USA handler om at vi skylder USA støtte som et produkt av vår nasjonale takknemlighet. Norge var også på dette tidspunktet blitt en del av verden, gjennom medlemskap i både FN og NATO, i likhet med USA. Som allierte har vi en moralsk forpliktelse til å stå bak USAs militære aksjoner, er en mening som jeg har avdekket gjennom anti-amerikansk-rammen. Morgenbladets USA-støtte er faktisk så sterk, at den omtaler andre borgerlige partier negativt ved USA-kritikk. Dette til tross for at Morgenbladet fikk økonomisk støtte fra borgerlige partier og var et talerør for disse, som vist i teorikapittelet.

USA er faktisk et fremtredende objekt i deknningen i alle rammene jeg har identifisert. Selv i humanitær aspekt-rammen, blir en amerikansk representant ved en amerikansk hjelpeorganisasjon trukket inn som kilde, David Elder i American Friends Service Committee (AFSC) i Morgenbladet 27. januar 1967. Amerikanske skribenter får generelt tilgang til å få spalteplass i Morgenbladet, med kronikker som originalt har vært på trykk i andre amerikanske medier, på bekostning av andre «lokale» skribenter, slik som Joseph Alsop. I amerikanske historiebøker er krigen kanskje kjent for å være den første krigen USA tapte, men den vant Morgenbladet-redaksjonens konkurranse om nyhetsprioriteringer og ikke minst lojalitet.

Et annet aspekt som var fremtredende i deknningen, var stadige analogier om både andre verdenskrig og Korea-krigen. Troen på at det som har vært en løsning før, også skal være løsningen nå, virket å være sterk. Der hvor amerikanske skribenter fikk komme til orde, som for eksempel teksten til Joseph Alsop som jeg kategoriserte under «handlekraftige USA», var Korea-krigen en naturlig sammenligning, da det lå nært i tid som et ferskt stykke amerikansk krigshistorie og at det var geografisk sammenlignbart. I norsk sammenheng, var det derimot mer naturlig å trekke paralleller til andre verdenskrig, fordi det er den krigen nordmenn hadde nærest forhold til og fordi USA var en sentral alliert. Slik som opprørsrammen viste, ble det tegnet et generasjonsskille mellom de som opplevde og husket den tyske okkupasjonen av Norge og den påfølgende fem år lange kampen for frihet, og den yngre generasjonen som ikke var født ennå eller som var i en så ung alder at de ikke hadde noe minne av okkupasjonstiden. Dette ble også brukt i argumentasjonen for å umyndiggjøre unge demonstranter, det det ble uttrykt at disse ikke selv opplevde krig og okkupasjon på nært hold, og dermed ikke *forstår*. Dette ble presentert som en av forklaringene til at de unge demonstrerte i *opprørsrammen*. Både norske og amerikanske skribenter som fikk spalteplass, uttrykket en bekymring for kommunistisk spredning dersom USA ikke grep inn, og dermed ble krigen fremstilt som et nødvendig onde. Dette kan være forklaringen på at deknningen av krigen lenge var preget av en teknisk fremstilling, heller enn å trekke frem lidelser og krigens brutalitet. Som alle rammene viste, med unntak av humanitært aspekt-rammen, vektla Morgenbladet teknisk informasjon om krigens gang og krydret deknningen som gjaldt USA med støtteerklæringer på bekostning av brutale skildringer. Dette peker tilbake på kald krig-paradigmet og synet på at Vietnamkrigen først og fremst var en frigjøringskamp.

Litteraturliste

- Allan, S., & Zelizer, B. (Red.). (2004). *Reporting War: Journalism in Wartime*. Abingdon-on-Thames: Routledge.
- Allern, S. (2001). *Nyhetsverdier: om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*. Fredrikstad: IJ-forlaget.
- Allern, S. (2002). Journalistic and Commercial News Values. *Nordicom Review*, ss. 137-152.
- Allern, S., & Ihlen, Ø. (2008). This is the issue: Framing Contests, Public Relations and Media Coverage. I J. Ø. Strömbäck, *Communicating Politics: Political Communication in the Nordic Countries* (ss. 233-248). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Allern, S., & Roppen, J. (2010). *Journalistikkens samfunnsoppdrag*. Oslo: Cappelen Damm.
- Alsop, J. (1967). Velger Vietcong å forskanse seg i gamle geriljastillinger? *Morgenbladet*, 1.
- Alterman, E. (2012, april 19.). *A Newsmaker in Every Sense of the World: Webområde for New York Times*. Hentet fra Webområde for New York Times: <https://www.nytimes.com/2012/04/22/theater/the-columnist-dissects-joseph-alsop.html>
- Bastiansen, H. G. (1997). *"Amerikanske bombefly av typen B-52..." Vietnam i norsk fjernsyn 1963-1975*. Oslo: Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo.
- Bastiansen, H. G. (2015). Partipressen: en introduksjon. I S. Allern, Ø. Ihlen, & E. Skogerbø (Red.), *Makt, medier og politikk: Norsk politisk kommunikasjon* (ss. 159-170). Oslo: Universitetsforlaget.
- Benford, R., & Snow, D. (1992). Master Frames and Cycles of Protest. I A. D. Morris, & C. M. Mueller, *Frontiers in Social Movement Theory* (ss. 6-155). London, New Haven, Connecticut: Yale University Press.
- Berg, B. (2009). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Ukjent: Pearson.
- Berg, T. (2014, desember 14.). *Knut M Hansson: Webområde for Norsk biografisk leksikon*. Hentet fra Webområde for Norsk biografisk leksikon: https://nbl.snl.no/Knut_M_Hansson
- Beyer, A. (2010, februar). Hvordan studere generiske nyhetsrammer? - Forslag til metodiske forbedringer. *Norsk medietidsskrift, Volum 17*, ss. 162-178.
- Beyer, A. (2012). *Valgets nyhetsrammer: Produksjon, innhold, opinion*. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Bjerke, P., Øvrebø, T., & Brurås, S. (2012). Nyheter og nyhetsproduksjon. I Brurås, & Svein, *Nyhetsvurderinger: På innsiden i fem redaksjoner* (ss. 16-34). Volda: IJ-forlaget.
- Bjerkholt, F. (1968). Mot klimaks i Vietnam. *Morgenbladet*, 1.
- Bjerkholt, F. (1968, februar 7.). Mot klimaks i Vietnam. *Morgenbladet*, s. 1.
- Bonde, A., & Bredal, D. (2004). *Tabloid*. Oslo: IJ-forlaget.
- Cappella, J. N., & Jamieson, K. H. (1997). *Spiral of Cynism - The Press and the Public Good*. Oxford: Oxford University Press.

- Carney, T. F. (1972). *Content analysis, a technique for systematic inference from communications*. Winnipeg: University of Manitoba Press.
- Carruthers, S. (2009). *The Media at War*. Ukjent: Palgrave.
- Dagbladet. (1972). Ukjent. *Dagbladet*, 1.
- Dahl, H. F., & Flo, I. (Red.). (2010). *Norsk presses historie 1660-2010 bind 4*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dahl, H. F., & Hjeltnes, G. (Red.). (2010). *Norsk presses historie 1660-2010 bind 3*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- de Vreese, C. (2005, januar). News Framing: Theory and Typology. *Information Design Journal*, ss. 51-62.
- Editors, H. (2018, november 24.). *Vietnam War Timeline: Webområde for History*. Hentet fra Webområde for History: <https://www.history.com/topics/vietnam-war/vietnam-war-timeline>
- Eide, M. (2001). *Til dagsorden!* Oslo: Gyldendal akademisk.
- Eisner, E. W. (1991). *The Enlightened Eye: Qualitative Inquiry and the Enhancement of Educational Practice*. New York: Teachers College Press.
- Entman, R. M. (1993, desember). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication, Volume 43, Issue 4*, ss. 51-58.
- Entman, R. M., Matthes, J., & Pellicano, L. (2009). Nature, Sources and Effects of News Framing. I K. Wahl-Jorgensen, & T. Hanitzsch, *The Handbook of Journalism Studies* (ss. 175-190). New York: Routledge.
- Filseth, G. (2016, september 9.). *Vietnamkrigen: Webområde for Store norske leksikon*. Hentet fra Webområde for Store norske leksikon: <https://snl.no/Vietnamkrigen>
- Filseth, G. (2018, oktober 18.). *Vietnams historie: Webområde for Store norske leksikon*. Hentet fra Webområde for Store norske leksikon: https://snl.no/Vietnams_historie
- Filseth, G., & Tønnesson, S. (2018, januar 30.). *Tet-offensiven: Webområde for Store norske leksikon*. Hentet fra Webområde for Store norske leksikon: <https://snl.no/Tet-offensiven>
- Flick, U. (2009). *An Introduction to Qualitative Research*. Great Britain: Sage.
- Førsund, K. (2007). - *Et utmerket forhold! Forbindelsene mellom Norge og USA 1962–75* . Oslo: Universitetet i Oslo.
- Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965, januar). The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research, Vol. 2, No. 1*, ss. 64-91.
- Gamson, W. A., & Lasch, K. E. (1981). *The Political Culture of Social Welfare Policy*. Michigan: CRSO Working Paper No, 242.
- Godbolt, J. (2010). *Den norske vietnambevegelsen*. Oslo: Akademika.
- Godbolt, J., Larsen, C. H., & Rasmussen, S. H. (2008). The Vietnam War. The Norwegian and Danish Experience 1964-1975. *Scandinavian Journal of History, vol. 33, nr. 4*, ss. 395-416.

- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. New York: Harper and Row.
- Golafshani, N. (2003, januar 12.). Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research. *The Qualitative Report, Volume 8, Number 3*, ss. 595-606.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskaplige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gulbrandsen, T. (2017, september 06.). *Kommentarer: Webområde for Agenda Magasin*. Hentet fra Webområde for Agenda Magasin: <https://agendamagasin.no/kommentarer/norske-eliten-elitistisk/>
- Gundersen, D. (2017, august 16.). *Dominoteori: Webområde for Store norske leksikon*. Hentet fra Webområde for Store norske leksikon: <https://snl.no/dominoteori>
- Hess, G. R. (2009). *Vietnam: Explaining America's Lost War*. New Jersey: Wiley-Blackwell.
- Hoepfl, M. C. (1997). Choosing Qualitative Research: A Primer for Technology Education Researchers. *Journal of Technology Education, Vol. 9, No.1*, ss. 47-63.
- Ihlen, Ø. (2007). *Petroleumsparadiset - norsk oljeindustri strategiske kommunikasjon og omdømmebygging*. Oslo: Unipub.
- Knudsen, E. (2016, april). Når nyhetsrammer og medialisering møtes - Hvordan og hvorfor ramme- og medialiseringsteori bør integreres tettere. *Norsk medietidsskrift, Volum 23*, ss. 1-19.
- Kuypers, J. A. (2010). Framing Analysis from a Rhetorical Perspective. I P. D'Angelo, & J. A. Kuypers (Red.), *Doing News Framing Analysis* (ss. 286-311). New York : Routledge.
- Lawrence, M. A. (2010). *The Vietnam War: A Concise International History*. Oxford: Oxford University Press.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage Publications.
- Lind, K. (2018, februar 23.). *1968 - Året då allting hände: Webområde for Populär historia*. Hentet fra Webområde for Populär historia: <https://populärhistoria.se/sveriges-historia/1900-tal/1968-aret-da-allting-hande>
- Lund, E. (1966). Sara Lidman og NRK. *Morgenbladet*, 2.
- Maher, T. M. (2001). Framing: An Emerging Paradigm or a Phase of Agenda Setting? I S. D. Reese, O. H. Gandy Jr., A. E. Grant, & J. R. McKissick (Red.), *Framing Public Life: Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World* (ss. 83-94). London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Matthes, J. (2012, March). Framing Politics - An Integrative Approach. *American Behavioral Scientist, Volume 56, Issue 3*, ss. 247-259.
- Matthes, J., & Kohring, M. (2008, juni). The Content Analysis of Media Frames: Toward Improving Reliability and Validity. *Journal of Communication*, ss. 258-279.
- Melle, O. (1973). *Frå kommunistisk aggresjon til nasjonal kamp – Vietnam-debatten i norsk politikk 1964–68, hovudoppgåve i historie*. Bergen: Universitetet i Bergen.
- Melle, O. (2006). Den langvarige opinionskrigen: Vietnam-konflikten i USA, Noreg og Sverige. *Internasjonal politikk, volum 64, nr. 3*, ss. 311-340.
- Melle, O. (2007, mars). Vietnam-debatten - presisering, proporsjonar, perspektiv. *Internasjonal politikk, Volum 65*, ss. 135-142.

- Mjelde, I. (2007). *Sakseienskap, dagsorden og medierammer: tabloide mediers fremstilling av Frps og SVs valgkampsaker under Stortingsvalgkampen 2005*. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Mjelde, I. (2007). *Sakseienskap, dagsorden og medierammer: tabloide mediers fremstilling av Frps og SVs valgkampsaker under Stortingsvalgkampen 2005*. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Morgenbladet. (1964, august 3.). "Ukjente" til angrep i Tonkin-Bukten: Torpedoer mot USA-jager. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1964, august 5.). Amerikansk note: Nye angrep får meget alvorlige følger! (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1 og 5.
- Morgenbladet. (1964, august 6.). Amerikansk svar igår på angrepene. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1964, august 1.). Flere tusen amerikanske soldater til S-Vietnam. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1964). Flere tusen amerikanske soldater til S-Vietnam. *Morgenbladet*, 1.
- Morgenbladet. (1964). Skarp amerikansk protest etter "Maddox"-episoden. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, 1.
- Morgenbladet. (1964, august 4.). Skarp amerikansk protest etter "Maddox"-episoden. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1964, august 24.). Studentene i Saigon herjer i protest mot "diktaturet". (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1964). Tonkin-krisens følger. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, 2.
- Morgenbladet. (1964, august 8.). Tonkin-krisens følger. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 2.
- Morgenbladet. (1965, februar 13.). Demonstranter måtte jages fra USA-ambassaden. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1965, mars 9.). Motdemonstrasjon ved USA-ambassaden - AUF'ere lar seg utnytte. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1 og 8.
- Morgenbladet. (1965, mars 8.). Studentersamfunnet vil demonstrere mot USA's bomber. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1966, mars 25.). Bør Stortinget ta opp Sara Lidman-saken og dens konsekvenser til diskusjon? (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1966, mars 14.). Gallup om Vietnam. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 2.
- Morgenbladet. (1966, mars 22.). Hagelunds bekymring. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 2.
- Morgenbladet. (1966, juli 14.). Korea og Vietnam. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1967, april 19.). 54 professorer. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 2.
- Morgenbladet. (1967, april 7.). 9. april-aksjonen smakløs, profanende og malplassert. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1967, oktober 24.). Internasjonal strategi stod bak USA-hetsen. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1967, oktober 18.). Mot nøytralisme. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 2.

- Morgenbladet. (1967, januar 26.). Nederland vil øke sin hjelp til Syd-Vietnam. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 2.
- Morgenbladet. (1967). Solidaritetskomiteen. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*.
- Morgenbladet. (1967, oktober 24.). Solidaritetskomiteen. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*.
- Morgenbladet. (1967, april 29.). Tøv fra Garbo. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 2.
- Morgenbladet. (1967, april 10.). USAs politikk brukes mot vår NATO-deltakelse – Massiv reaksjon mot misbruket av 9. april. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1968, februar 7.). Hjelp ofrene i Vietnam. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1968). Mot klimaks i Vietnam. *Morgenbladet*, 1.
- Morgenbladet. (1968, februar 29). Quo vadis, Sverige. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1968, februar 8.). Røde Kors: Fly med tepper til Vietnam for dyrt. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1968, mars 11.). Sveriges riksdag tar opp forholdet til USA – Erlander står helt bak Palme. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Morgenbladet. (1968, mars 11.). USA reagerer. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 2.
- Morgenbladet. (1968, februar 8.). Vanskelig å få hjelp gjennom til Syd-Vietnam. (C. Christensen, Red.) *Morgenbladet*, s. 1.
- Nilssen, V. (2012). *Analyse i kvalitative studier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Orgeret, K. S. (2018, april 9.). *Nyhetskriterier: Webområde for Store norske leksikon*. Hentet fra Webområde for Store norske leksikon: <https://snl.no/nyhetskriterier>
- Ottosen, R., Røssland, L. A., & Østebye, H. (2012). *Norsk pressehistorie*. Oslo: Samlaget.
- Ottosen, R., Røssland, L. A., & Østebye, H. (2012). *Norsk presses historie*. Oslo: Samlaget.
- Pearson, A. (2018, mars 29.). *How Vietnam Changed Journalism: Webområde for New York Times*. Hentet fra Webområde for New York Times: <https://www.nytimes.com/2018/03/29/opinion/vietnam-war-journalism.html>
- Potter, W. J. (2012). *Media Effects*. Ukjent: Sage.
- Pressens faglige utvalg. (2018, november 23.). *Vær varsom-plakaten: Webområde for Pressens faglige utvalg*. Hentet fra Webområde for Pressens faglige utvalg: <https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>
- Pötzsch, H. (2011, februar). Krigens nye klær - Perspektiver på nye medier, medievitenskap og politikk. *Norsk medietidsskrift, Volum 18*, ss. 164-174.
- Raaum, O. (1999). *Pressen er løs*. Oslo: Pax.
- Regjeringen.no. (2013, desember 27.). *John Lyng: Webområde for Regjeringen*. Hentet fra Webområde for Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/om-regjeringa/tidligere-regjeringer-og-historie/historiske-artikler/embeter/statsminister-1814-/john-johan-daniel-furstenberg-lyng/id463397/>
- Rein, T. (2018, februar 20.). *Krig: Webområde for Store norske leksikon*. Hentet fra Webområde for Store norske leksikon: <https://snl.no/krig>

- Sejersted, F. (1984). *Opposisjon og posisjon. Høyre historie 3: 1945-1981*. Oslo: Cappelen.
- Semetko, H. A., & Valkenburg, P. M. (2000, februar). Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication, Volume 50, Number 2*, ss. 93-109.
- Sheehan, N. (1971). *The Pentagon Papers*. New York: Bantam.
- Skodvin, M. (2017, juli 26.). *Gunnar Sønsteby: Webområde for Store norske leksikon*. Hentet fra Webområde for Store norske leksikon: https://snl.no/Gunnar_S%C3%B8nsteby
- Slapgard, S. (2016). *Når ord blir våpen: Webområde for Språkrådet*. Hentet fra Webområde for Språkrådet: <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/Publikasjoner/Spraaknytt/spraknytt-20162/spraknytt-12016/>
- Slapgard, S. (2016). *Når ord blir våpen: Wwebområde for Språkrådet*. Hentet fra Webområde for Språkrådet: <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/Publikasjoner/Spraaknytt/spraknytt-20162/spraknytt-12016/>
- Sogn, B. (1967). Selvmorderisk politikk. *Morgenbladet*, 2.
- Spector, R. H. (2016, april 27.). *The Vietnam War and the Media: Webområde for Encyclopedia Britannica*. Hentet fra Webområde for Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/topic/The-Vietnam-War-and-the-media-2051426>
- Strauss, A. L. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. New York: Cambridge University Press.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). Grounded Theory Research: Procedures, Canons, and Evaluative Criteria. *Qualitative Sociology, Vol. 13, No. 1*, ss. 3-21.
- Sørum, Y. K., Rasmussen, T., Amarlou, K. H., & Alnæs, Å. S. (2012, februar). Presseetikk og autonomi - Pressenormers bidrag til journalistikkens selvstendigjøring. *Norsk medietidsskrift, Volum 19*, ss. 130-150.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tuchman, G. (1978). *Making News: A Study in the Constuction of Reality*. New York: The Free Press.
- Tvedt, K. A. (2018, mai 30.). *Jens Chr. Hauge: Webområde for Store norske leksikon*. Hentet fra Webområde for Store norske leksikon: https://snl.no/Jens_Chr._Hauge
- Universitetet i Oslo. (2018, november 27.). *MEVIT3427 – Media, War and Journalism: Blurred Lines and Smokescreens: Webområde for Universitetet i Oslo*. Hentet fra Webområde for Universitetet i Oslo: <http://www.uio.no/studier/emner/hf/imk/MEVIT3427/>
- van der Hagen, R. (Red.). (2011, oktober 15). *Morgenbladets historie: Webområde for Morgenbladet*. Hentet fra Webområde for Morgenbladet: <https://web.archive.org/web/20111015204438/http://morgenbladet.no/apps/pbcs.dll/artikkel?AID=%2F99999999%2FMORGENBLADET%2F41201003>
- Van Gorp, B. (2007, mars). The Constructionist Approach to Framing: Bringing Culture Back In. *Journal of Communication, Volume 57, Issue 1*, ss. 60-78.
- Van Gorp, B. (2010). Strategies to Take Subjectivity Out of Framing Analysis. I P. D'Angelo, & J. A. Kuypers (Red.), *Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical Perspectives* (ss. 84-109). New York: Routledge.

Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., Larsen, L. O., & Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg / Appendiks